

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Evropský soudní dvůr – složení a pravomoci

Diplomová práce

Petra Kabeláčová

2011

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Petra Kabeláčová

Evropský soudní dvůr – složení a pravomoci

Diplomová práce

Olomouc 2011

Palacký University Olomouc
Faculty of Law
Department of European Law and International Public Law

DIPLOMA THESIS

**European Court of Justice -
Its Composition And Competences**

Supervisor of diploma thesis: Doc. JUDr. Naděžda Šišková, Ph.D.

Author: Petra Kabeláčová

„Prohlašuji, že jsem Diplomovou práci na téma: Evropský soudní dvůr – složení a pravomoci vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 17. 5. 2011

.....

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda vyjádřila poděkování vedoucí mé diplomové práce, Doc. JUDr. Naděždě Šiškové, Ph.D., za její užitečné rady, podněty a odborné vedení během tvorby této práce.

OBSAH

ÚVOD	3
Používané pojmy.....	6
1 Historický exkurs v intencích zakládajících smluv	7
1.1 Soudní dvůr v ESUO	8
1.2 Soudní dvůr podle Smlouvy o EHS a EURATOM	9
1.3 Soudní dvůr podle Jednotného evropského aktu a Smlouvy o EU	10
1.4 Soudní dvůr a Amsterodamská smlouva	11
1.5 Soudní dvůr a Smlouva z Nice	13
1.6 Soudní dvůr a Lisabonská smlouva	14
2 Vznik Tribunálu (Soudu prvního stupně).....	16
3 Zakotvení možnosti vytvoření specializovaných soudů	18
3.1 Vznik Soudu pro veřejnou službu	18
3.2 Výhledy na vznik dalších specializovaných komor do budoucna.....	19
4 Struktura Soudního dvora EU	22
4.1 Složení Soudního dvora.....	22
4.1.1 Mandát soudce a generálního advokáta.....	22
4.1.2 Kabinety soudců/generálních advokátů.....	25
4.1.3 Soudce zpravodaj a pomocní zpravodajové	25
4.1.4 Předseda Soudního dvora a jeho kabinet.....	25
4.1.5 Soudní kancelář a její vedoucí (tajemník)	26
4.1.6 Služby	26
4.1.7 Senáty (soudní kolegia)	27
4.2 Složení Tribunálu	27
4.2.1 Předseda a senáty.....	28
4.3 Složení Soudu pro veřejnou službu	29
5 Pravomoci Soudního dvora Evropské unie.....	31
5.1 Principy jednání.....	31
5.2 Jednotlivé druhy řízení u Soudního dvora.....	32
5.2.1 Řízení o předběžné otázce	33
5.2.2 Průběh řízení o předběžné otázce	37
5.2.3 Žaloba na nesplnění povinnosti státem.....	41

5.2.4	Žaloba na neplatnost.....	43
5.2.5	Žaloba na nečinnost.....	46
5.2.6	Opravný prostředek proti rozhodnutí Tribunálu.....	47
5.2.7	Řízení o námitce protiprávnosti.....	49
5.2.8	Řízení o posudku	50
5.3	Řízení u Tribunálu	50
5.3.1	Průběh řízení.....	51
5.3.2	Řízení o neplatnosti aktu	51
5.3.3	Řízení o nečinnosti orgánu	52
5.3.4	Řízení ve věcech duševního vlastnictví.....	52
5.3.5	Řízení na náhradu škody	53
5.3.6	Řízení na základě rozhodčí doložky	55
5.3.7	Opětovné řízení po zrušení původního rozhodnutí.....	56
5.3.8	Řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí Soudu pro veřejnou službu... 56	
5.3.9	Řízení v souvislosti s činností Evropské investiční banky a Evropské centrální banky	57
5.4	Řízení Soudu pro veřejnou službu.....	58
6	Postavení Soudního dvora EU ve vztahu k judiciálním orgánům na unijní a nadnárodní úrovni.....	60
6.1	Unijní úroveň.....	60
6.2	Nadnárodní úroveň	61
7	Dopady změn Lisabonské smlouvy na Soudní dvůr EU	67
8	Další možnosti vývoje Soudního dvora EU a návrhy <i>de lege ferenda</i>.....	69
	ZÁVĚR.....	74
	SUMMARY	78
	SEZNAM ZKRATEK	80
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	81
	SEZNAM PŘÍLOH	89
	PŘÍLOHY	90

ÚVOD

Přistoupením k Evropské unii se státy zavázaly dodržovat systém práva Unie. Tento závazek se od roku 2004 vztahuje i na Českou republiku. Právní systém Unie se tak dotýká jednotlivých systémů členských zemí včetně jejich suverenity, přičemž v určitých případech Soudní dvůr Evropské unie vystupuje jako soudní instituce nadřazená soudům členských států.

Soudní dvůr Evropské unie hraje vedle základního „institucionálního trojúhelníku“ (Evropský parlament, Rada Evropské unie a Evropská komise) Evropské unie důležitou roli, neboť dohlíží na respektování práva Unie. Krom toho je svým významem klíčový i pro občany členských států Unie; představuje totiž orgán zajišťující ochranu jejich práv.

Přestože je název tohoto orgánu odvozen od pojmu „soud“, mohli bychom se mylně domnívat, že se jedná o klasický soudní orgán tak, jak ho známe u nás či v jiných členských státech Unie. Ovšem není tomu tak. Představuje soudní orgán nezávislý na ostatních institucích i členských státech Evropské unie, nicméně jeho vztah k národním soudům je založen na silné kooperaci.

Jak už sám název napovídá, práce se zaměřuje především na vznik, strukturu a pravomoci Soudního dvora Evropské unie. Klade si za cíl poskytnout komplexní informace o této instituci včetně jejích změn, k nimž v průběhu vývoje Evropské unie došlo, přiblížit princip jejího fungování, a její pozici ve vztahu k jiným judiciálním orgánům na unijní a nadnárodní úrovni. Tohoto záměru by mělo být dosaženo především analýzou právních ustanovení a judikatury Soudního dvora EU.

Téma zabývající se problematikou evropského soudnictví jsem si vybrala z toho důvodu, že jako občan EU považuji za důležité blíže se seznámit s principem práce Soudního dvora EU, neboť právo Unie zasahuje i do života obyčejných lidí. Otevírá jim mimo jiné i mnohé možnosti právní ochrany, které s členstvím v EU souvisí. Domnívám se, že povědomí a znalosti v oblasti práva Unie by měly být pro občany členských států stejně tak důležité, jako tomu je v případě jejich vlastního vnitrostátního práva. A to i vzhledem k budoucímu vývoji EU.

Práce je logicky rozdělena do osmi tematických celků, přičemž hlavní část se věnuje právě složení a pravomocem Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu, jež spolu s vnitrostátními soudy členských zemí tvoří soudní systém Evropské unie. Tato

soustava funguje na tzv. principu nadřazenosti a přímého účinku práva Unie. Na tyto aplikační principy poukážu v následujícím textu práce.

První kapitola se ve stručnosti soustřeďuje na historický vývoj v rámci zakládajících smluv, které významně ovlivnily postavení Soudního dvora EU v institucionálním rámci Unie, tj. od ESUO až po současnost. Zaměřuje se především na předchůdce této instituce, podstatné mezníky jejího minulého vývoje, včetně vzniku Soudu prvního stupně, resp. Tribunálu a prvního zakotvení možnosti vytvoření specializovaných soudů.

Podrobněji jsou však vzniku pomocného soudu a specializovaných komor věnovány další samostatné kapitoly práce.

Čtvrtá kapitola se zabývá samotnou strukturou Soudního dvora a detailněji se zaměřuje na mandát soudce a generálního advokáta. Zabývá se problematikou výběru soudce a generálního advokáta a organizací všech tří soudů.

Individuální pravomoci Soudního dvora EU jsou rozebírány v další části práce. Kapitola je členěna podle příslušnosti jednotlivých typů pravomocí, jež byly Soudnímu dvoru EU svěřeny a nastiňuje tak přehled druhů řízení před Soudním dvorem, Tribunálem a Soudem pro veřejnou službu.

Šestá kapitola sleduje postavení Soudního dvora EU ve vztahu k jiným judiciálním orgánům na unijní a nadnárodní úrovni. Zabývá se tedy i problematikou součinnosti s Evropským soudem pro lidská práva.

V následující kapitole se práce soustředí na nejdůležitější změny v rámci složení a pravomocí Soudního dvora EU, jež představila Lisabonská smlouva, kterou svým podpisem dne 3. listopadu 2009 jako poslední z členských zemí stvrdil prezident ČR, Václav Klaus. Tímto vstoupila Lisabonská smlouva a s ní i změny týkající se jednotlivých institucí EU v platnost dne 1. prosince 2009.

V poslední kapitole najdeme pojednání o budoucím vývoji Soudního dvora EU včetně návrhů na řešení problému týkajícího se řízení o předběžné otázce.

Závěr práce se věnuje celkovému shrnutí daného tématu a dotýká se i otázky legitimacy této instituce a jejího významu v institucionální struktuře Unie.

Práce se opírá o studium odborné literatury zabírající se problematikou práva Unie, a to jak od českých tak i zahraničních autorů, významných judikátů a dokumentů, jež byly v rámci tématu práce považovány za zásadní. Podstatným zdrojem pro zpracování práce byly zakládací smlouvy. Dalším zdrojem byla právní periodika, v nichž se autoři vyjadřují k problémům evropského soudnictví a poukazují na nedostatky či vyjadřují zde podnětné připomínky. Co se týče internetových zdrojů, v práci byly použity především stránky

samotného Soudního dvora EU, dále pak aktuální události vztahující se k vývoji této soudní instituce a také portály zveřejňující judikaturu a stanoviska generálních advokátů.

Vzhledem k tomu, že se daná problematika bude v budoucnu i nadále vyvíjet, s ohledem na přistoupení dalších členských států, lze konstatovat, že poznatky získané v průběhu psaní této práce, mohou posloužit k dalšímu vzdělávání, co se týče tematiky Evropské unie a samotného Soudního dvora EU především.

Používané pojmy

Vzhledem ke skutečnosti, že Lisabonskou smlouvou došlo hned k několika změnám, co se týče pojmosloví, považuji za nezbytné zejména z hlediska správného pochopení a koherence práce upřesnit používání klíčových pojmů obsažených v této práci.

Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost 1. prosince 2009, zrušila pilířovou strukturu Unie a provedla změny názvů zakládajících smluv, přičemž sjednotila název celého uskupení na Evropskou unii.

Evropská unie spočívá na dvou zakládacích smlouvách – Smlouvě o fungování Evropské unie (dříve Smlouva o založení Evropského společenství) a Smlouvě o Evropské unii.

V místech, kde se v textu hovoří o Evropské unii, se tímto pojmem rozumí celek tří pilířů bývalé struktury (tj. komunitární a unijní pilíř). Dále se pojem „evropské právo“ vztahuje na veškeré právní akty Unie.

Je nutno předeslat, že práce veskrze používá pojmů dle Lisabonské smlouvy vyjma kapitol týkající se historického vývoje a starší judikatury Soudního dvora EU, a to včetně příslušného číslování článků tak, aby byla dodržena věcná pravdivost.

Podobně je tomu i v případě termínů „Společenství“, „komunitární“, „Soud prvního stupně“ či „Evropský soudní dvůr“, kterým se v kontextu současnosti práce vyhýbá. Namísto toho, budou tyto pojmy nahrazeny termíny „Evropská unie“ či „Unie“, „unijní“, „Tribunál“ a „Soudní dvůr Evropské unie“.

Zároveň je nutno podotknout, že samotný název práce obsahuje pojmenování „Evropský soudní dvůr“, který zde však byl ponechán vzhledem k tomu, že práce byla zadána ještě před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.

1 Historický exkurs v intencích zakládajících smluv

Soudní dvůr EU je jednou z hlavních institucí tohoto uskupení - Evropské unie, bez níž by její fungování bylo dnes jen stěží možné. Abychom se mohli v dalších částech práce blíže zabývat strukturou a pravomocemi Soudního dvora EU, považuji za nutné na úvod nastínit vývoj této instituce. Tento oddíl je proto pro lepší orientaci rozdělen do jednotlivých podkapitol dle důležitých mezníků vývoje Soudního dvora EU, za něž pokládáme především podepsání jednotlivých smluv, ostatně jak už i sám název kapitoly naznačuje. Pro začátek si obecně připomeňme pár zásadních bodů.

Schumanova deklaráce z roku 1950 dala vzniknout Evropskému společenství uhlí a oceli (dále jen ESUO). Jednalo se o nadnárodní uskupení, které mělo mít své vlastní instituce. Se soudní institucí zajišťující právní kontrolu se nicméně původně nepočítalo. Přesto ale v roce 1952 došlo podepsáním Pařížské smlouvy k založení Soudního dvora, který se zařadil mezi ostatní fungující instituce ESUO.

V roce 1957 ESUO následovala dvě nová společenství, a to Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM). Důsledkem tohoto kroku bylo nutné vyřešit otázku jednotlivých institucí nově vzniklého seskupení, tedy zda každé z nich bude mít své vlastní orgány či bude lepší přistoupit k jejich sloučení. Dne 25. března 1957 byla tato otázka vyřešena, přičemž došlo k podepsání tzv. Dohody o společných orgánech, která Smlouvy doplňovala. Dohoda se týkala i začlenění Soudního dvora pod jednotný soudní orgán Evropských společenství (ES), který pracoval pod hlavičkou ESUO, EHS a EURATOM.

Tímto Soudní dvůr nabyl širších pravomocí, neboť fungoval jako společný orgán pro všechna tři společenství. Činnosti Soudního dvora však nebyly nikterak konkrétně definovány. Soudní dvůr ovšem obdržel právo kontroly nad Komisí i ostatními orgány ES, sledoval dodržování jejich pravomocí svěřených jim Smlouvami, ale také dohlížel na plnění závazků jednotlivých členských zemí ES. Hlavní úlohu ale plnil především v oblasti zajištění jednotného výkladu evropského práva, aby bylo zamezeno jeho nesprávné implementaci a aplikaci. Takové „vymezení činnosti znamenalo, že Soudní dvůr ... byl koncipován jako soud s kumulovanými funkcemi. Jeho úkolem bylo řešit spory ústavního, správního a civilního charakteru, vystupovat jako rozhodčí instance a jako odvolací soud.“¹

---

¹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 338.

Nicméně ve srovnání s ostatními institucemi patří Soudní dvůr EU k těm, na něž měly změny pouze omezený vliv. Obecně lze říci, že každé rozšíření o další členské státy bylo spojeno i s navýšením počtu soudců. V roce 1989 byl navíc do struktury ESD připojen pomocný soud – Soud první instance (Tribunál), k němuž byla později přičleněna i specializovaná soudní komora. Blíže o vývoji Evropského soudního dvora, resp. Soudního dvora EU, v rámci jednotlivých smluv pojednávají následující podkapitoly.

1.1 Soudní dvůr v ESUO

Jak už bylo zmíněno výše, Soudní dvůr vznikl v roce 1952 Smlouvou o ESUO² (Pařížskou smlouvou). Zakládající státy se tímto vzdaly části své suverenity a otázky týkající se těžby uhlí a oceli se od této doby řešily na nadnárodní úrovni. Smlouva o ESUO byla podepsána na 50 let, což znamená, že dne 23. července 2002 pozbyla platnosti, nicméně její základy byly smlouvami následujícími převzaty.

Je důležité zmínit to, proč vlastně Soudní dvůr vznikl. K jeho zřízení vedly zakládající státy mnohé **důvody**, především bylo nutné vytvořit instituci, která by byla schopna řešit spory mezi ESUO a členskými státy, členskými státy navzájem i mezi jednotlivci ve vztahu k ESUO. S tím souvisí i další důvod vzniku Soudního dvora, především nutnost zajištění jednotného výkladu, aplikace a dodržování práva ESUO všemi členskými státy. Soudní dvůr tedy plnil funkci jakéhosi ústavního soudu.³

Čl. 32 Smlouvy o ESUO vymezoval **složení** Soudního dvora jako kolegium sedmi soudců volených společnou dohodou členských států na šest let s tím, že každé tři roky dojde k jejich obměně. Možnost opakované volby nebyla vyloučena. Co se týče složení soudců v rámci národnostního zastoupení, každá země vyslala vždy jednoho soudce, tak jak to funguje dodnes. Jedná se však pouze o nepsané pravidlo, které nezaštiťuje žádná smlouva. Problémem se však jevil fakt, že Smlouva hovořila o sedmi soudcích, zatímco členských států bylo až do roku 1973 pouze šest. Tuto věc bylo tedy nutno za účelem spravedlivého zastoupení co nejdříve vyřešit. Nakonec bylo rozhodnuto, že sedmý soudce bude podle principu rotace vybírán z velkých zemí, tj. Francie, Německo a Itálie.

Funkce soudce byla spojena s mnoha povinnostmi a omezeními. Soudci skládali slib nestrannosti, nesměli vykonávat žádné správní a politické funkce, a „v průběhu funkčního období a další tři roky po jeho ukončení nesměli mít žádnou účast v podnicích působících

---

² Šest zakládajících států – Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie, Itálie a Německo.

³ TÝČ, Vladimír. *Úvod do mezinárodního a evropského práva*. Brno: MU, 2007. s. 70-1.

na trhu s uhlím a ocelí.“⁴ V případech vykonávání paralelních funkcí soudců mohla Rada udělovat výjimky. Soudci požívali jurisdikční imunity, jež pozbývala svého účinku pouze na základě rozhodnutí pléna. Soudce mohl být zbaven funkce se souhlasem ostatních členů Soudního dvora.⁵

Zasedání Soudního dvora ESUO probíhala v plénu o lichém počtu soudců, popř. v tříčlenných senátech. V čele stál vždy předseda (soudce) volený každé tři roky. Kromě soudců byl součástí organizace Soudního dvora ESUO i tajemník, dva veřejní zástupci a v rámci reprezentace stran v řízeních také advokáti.⁶

Čl. 33 Smlouvy o ESUO vymezoval hlavní **pravomoci** Soudního dvora v rámci ESUO, mezi něž se řadila pravomoc rozhodovat o zrušovacích žalobách pro nedostatek pravomocí, porušení podstatných pravidel řízení, porušení Smlouvy nebo kteréhokoliv jiného právního pravidla, které se týkalo jejího provádění, nebo pro zneužití moci, podaných proti rozhodnutím a doporučením Vysokého úřadu některým členským státem nebo Radou.

Článkem 34 Smlouvy o ESUO byla dále upravena možnost podat žalobu o odškodnění, pokud Soudní dvůr zrušil právní akt a Vysoký úřad poté nezajistil provedení rozhodnutí o nápravu škody. Čl. 35 Smlouvy o ESUO definoval zneužití moci jako neschopnost Vysokého úřadu přijmout rozhodnutí, nebo doporučení. Soud měl poté pravomoc na základě podané žádosti členským státem nebo Vysokým úřadem zrušit usnesení Rady nebo Shromáždění, dále uznat peněžité odškodnění poškozené straně a rozhodnout o případných sankcích udělených Vysokým úřadem.⁷

1.2 Soudní dvůr podle Smlouvy o EHS a EURATOM

Od uzavření Smlouvy o ESUO Soudní dvůr nezaznamenal větších změn. V roce 1957, kdy došlo k podepsání Smlouvy o EHS a EURATOM (tzv. Římské smlouvy), byly principy Soudního dvora ve větší míře zachovány. Všechna tři společenství měla své vlastní orgány. Pouze Parlamentní shromáždění a Soudní dvůr byly společné.⁸ Soudní dvůr zahájil oficiálně svou činnost dne 7. října 1958 a jeho sídlem byl zvolen Lucemburk, jímž je dodnes.⁹

---

⁴ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 339.

⁵ Tamtéž, s. 339.

⁶ Tamtéž, s. 340.

⁷ Viz článek 36 a 40 Smlouvy o ESUO

⁸ Od roku 1967 ke společným orgánům přibyla i Rada a Komise (na základě Slučovací smlouvy). Od té doby se začal užívat název Evropská společenství.

⁹ V Lucemburku sídlí i Evropský účetní dvůr a Evropská investiční banka.

Co se týče **složení**, měl se i nadále skládat ze sedmi soudců, a to opět v zastoupení co stát, to jeden soudce. Po třech letech mělo dojít k částečné obměně a doplnění lichého soudce ze zástupců velkých zemí, jak už bylo zmíněno výše. Jedinou podstatnější změnou bylo zavedení klasifikace jednotlivých žalob.

Oproti ESUO, Smlouva o EHS charakterizovala **typy žalob**, které víceméně existují dodnes. Tento výčet jednotlivých typů řízení zahrnuje: žalobu o porušení povinnosti členských států předkládanou Komisí nebo členským státem (čl. 169 a 170 Smlouvy o EHS), žalobu o dohled nad zákonností sekundárních legislativních aktů vydávaných Radou a Komisí (čl. 173 Smlouvy o EHS), žalobu na nečinnost Rady a Komise (čl. 175 Smlouvy o EHS).¹⁰ Dále Soudní dvůr disponoval pravomocí jednat ohledně sporů o náhrady škod a sporů mezi zaměstnanci. Podle čl. 177 Smlouvy o EHS byl Soudní dvůr příslušný rozhodovat „o výkladu této smlouvy, o platnosti a výkladu aktů institucí Společenství, o výkladu statutů těles zřízených aktem Rady, jestliže se tyto statuty stanoví“.¹¹

Smlouva o EURATOM navíc přidělila Soudnímu dvoru možnost podat žalobu ohledně stanovování podmínek pro udělování licencí Komisí¹² a žalobu podanou fyzickými nebo právníckými osobami proti sankcím Komise.

1.3 Soudní dvůr podle Jednotného evropského aktu a Smlouvy o EU

Stejně tak jako tomu bylo u Smlouvy o EHS a EURATOM, ani Jednotný evropský akt z roku 1986 (JEA),¹³ který představoval především první významnou novelizaci zakládajících smluv, a Smlouva o EU¹⁴ (neboli Maastrichtská smlouva) podepsaná v roce 1992, nepřinesly Soudnímu dvoru mnoho nového, což se ovšem nedá říci o ostatních institucích.

Důležitou změnou (v rámci JEA) týkající se Evropského soudního dvora ovšem bylo zakotvení předpokladu o budoucím možném založení pomocného **Soudu první instance**, který měl odlehčit Soudnímu dvoru, a tím pomoci zefektivnit jeho činnost. Blíže o jeho vzniku pojednává samostatná kapitola této práce (Kapitola 2).

---

¹⁰ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 340.

¹¹ Viz článek 177 Smlouvy o EHS

¹² Viz článek 144 Smlouvy o EURATOM

¹³ V platnost vstoupil dne 1. července 1987.

¹⁴ V platnost vstoupila dne 1. listopadu 1993. Maastrichtskou smlouvou došlo také k přejmenování Smlouvy o EHS na Smlouvu o Evropském společenství (SES).

Smlouva o EU se struktury Soudního dvora nijak nedotkla. Novinkou ovšem bylo její zavedení **tří pilířů** tzv. maastrichtského chrámu, které rozdělily agendu do jednotlivých oblastí ESUO, EHS a EURATOM. Podle čl. 46 Smlouvy o EU se pravomoci Soudního dvora vztahují na „ustanovení pozměňující Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství s ohledem na založení Evropského společenství, Smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli a Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii.“

Smlouva o EU přiřadila **působnost** Soudního dvora do prvního (komunitárního) pilíře, který zastřešoval politiky prováděné nadnárodním způsobem. Soudní dvůr ale nebyl oprávněn kontrolovat oblasti druhého a třetího pilíře, tedy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) a Spolupráce v oblastech vnitra a justice, což bylo často kritizováno. Smlouva nicméně potvrdila budoucí možnost pravomocí i v těchto věcech. Vzhledem k tomu, že došlo k přesunu Schengenské dohody z roku 1985 a Schengenské prováděcí úmluvy z roku 1990 do prvního pilíře, Soudní dvůr tímto krokem získal možnost rozhodovat v budoucnu i ve věci volného pohybu osob.

Podle čl. 171 Smlouvy o ES může také od roku 1993 Soudní dvůr ukládat peněžní **sankce** nebo penále v případě, že členské státy nebudou respektovat jeho rozsudky.

Je nutno podotknout, že od Smlouvy o EU také počet zastoupených soudců odpovídal počtu členských států, což přetrvává dodnes.

1.4 Soudní dvůr a Amsterodamská smlouva

Hlavním tématem Amsterodamské smlouvy, která byla podepsána 2. října 1997,¹⁵ byla reforma institucí, jež měla připravit Evropskou unii na další rozšíření, ale i na vývoj mezinárodního dění, např. globalizaci, boj proti terorismu, mezinárodnímu zločinu, ekologickým hrozbám apod. Krom toho také přečíslovala Smlouvu o ES i Smlouvu o EU. Tyto reformy představovaly jakýsi první krok ke zlepšení fungování institucí a jejich vzájemné spolupráce s ohledem na činnost Společenství.

Nakonec ale došlo v rámci institucionální reformy pouze k minimálním změnám. To bylo zapříčiněno především „nejednotností v otázce integračního cíle a obavy ze ztráty stávající míry vlivu uvnitř EU.“¹⁶

---

¹⁵ V platnost vstoupila dne 1. května 1999.

¹⁶ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 152-3.

Jak už bylo zmíněno výše, Soudní dvůr získal možnost **pravomoci** kontroly v nové oblasti, což mu bylo umožněno právě Amsterodamskou smlouvou. Pravomoci Soudního dvora tak byly rozšířeny, a to ve věcech, v nichž byl dříve značně omezen. V této souvislosti mluvíme především o ochraně práv jednotlivců, co se týče základních lidských práv, policejní a soudní spolupráci v trestních věcech, volném pohybu osob, soudní spolupráci v občanských věcech, imigračních záležitostech apod.

Článek 46 Smlouvy o EU revidované Amsterodamskou smlouvou svou novou úpravou rozšířil pravomoci Soudního dvora a zahrnuje **čl. 6**, který říká, že Unie respektuje základní lidská práva, jež zaručuje Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

Co se týče ustanovení o policejní a soudní spolupráci v trestních věcech, Soudní dvůr byl v této oblasti omezen. Hlava VI Smlouvy o EU jeho pravomoci vymezuje v tom smyslu, že není oprávněn „přezkoumávat platnost nebo přiměřenost opatření policie, nebo jiných represivních orgánů členského státu, nebo výkon odpovědnosti členských států za udržování práva a pořádku a zajišťování vnitřní bezpečnosti“. Soudní dvůr ale má naopak „pravomoc přezkoumávat legalitu rámcových rozhodnutí a rozhodnutí na základě žalob podaných členských státem nebo Komisí pro nepřislusnost, porušení podstatných formálních náležitostí, porušení této smlouvy nebo právního předpisu týkajícího se jejího provádění, anebo pro zneužití pravomoci“.¹⁷

Amsterodamská smlouva také mimo jiné zakotvila právo národních soudů členských států žádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžných otázkách v oblasti justice a policie. Podle čl. 35 Smlouvy o EU revidované Amsterodamskou smlouvou získal Soudní dvůr pravomoc přezkumu v případech, kdy na národní úrovni neexistuje opravný prostředek. Tehdy může národní soud požádat Soudní dvůr o rozhodnutí v otázce týkající se výkladu nebo platnosti evropského práva, a to pouze pokud je rozhodnutí Soudního dvora nezbytné k tomu, aby národní soud mohl vydat rozsudek. Soudní dvůr má navíc právo rozhodnout i o výkladu nebo realizaci právních aktů, co se týče sporů mezi členskými státy navzájem nebo členskými státy a Komisí, pokud tyto spory nevyřeší Rada. O vydání rozhodnutí v otázce výkladu právního aktu může Soudní dvůr požádat i Rada a Komise.¹⁸

---

¹⁷ Viz článek 35 Smlouvy o EU ve znění Amsterodamské smlouvy

¹⁸ Viz blíže PITROVÁ, Markéta. *Institucionální struktura EU*. Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 1999. s. 88-92.

1.5 Soudní dvůr a Smlouva z Nice

Jak už bylo zmíněno výše, Amsterodamská smlouva mnoho problémů týkajících se institucionální reformy nevyřešila. Tohoto úkolu se zhostila Smlouva z Nice,¹⁹ která byla přijata v roce 2000. Upravuje postavení soudců a generálních advokátů, organizaci i principy řízení Soudního dvora (Protokol o statutu Soudního dvora) a Soudu první instance, a zmiňuje členění pomocného soudu do senátů (specializovaných komor).²⁰

Smlouva z Nice navíc „obsahuje návrh, aby se Soudního dvora týkala ryze procedurální pravidla obsažená v článku 7 revidované Smlouvy o EU, tedy procedurální pravidla mechanismu obrany základních hodnot EU.²¹ Do Smlouvy z Nice byl vložen rovněž článek umožňující Radě po jednomyslném hlasování pověřit Soudní dvůr pravomocí rozhodovat spory týkající se práv k průmyslovému vlastnictví na úrovni Společenství (čl. 229a Smlouvy o ES revidované Smlouvou z Nice).“²²

Čl. 230 Smlouvy o ES umožnil Evropskému parlamentu zařadit se mezi orgány aktivní legitimace v rámci přezkumu legality právních aktů, a to pro nepříslušnost, pro porušení podstatných formálních záležitostí a pro porušení smlouvy. Statut ESD pak upravuje podmínky jeho fungování.

Smlouva z Nice se dále dotýká i personálního **složení** – upravuje počet a původ soudců. Stanovuje, že počet soudců je roven počtu členských států. Soud nově zasedá v senátech, popř. ve velkém senátu. Co se týče generálních advokátů, Smlouva specifikuje jejich počet na osm, přičemž může dojít k navýšení jejich počtu, a to za předpokladu jednomyslného usnesení Rady a na žádost Soudu.²³ Navíc každé tři roky dochází k rotaci soudců. Ve Smlouvě se nově objevuje také možnost vydat rozsudek Soudního dvora i bez stanoviska generálního advokáta, čehož Soudní dvůr v poslední době často využívá.

Jak už bylo podotknuto výše, článek 225a Smlouvy o ES zavedl tzv. **soudní komory**, příslušné rozhodovat v prvním stupni ve vymezených oblastech. Blíže však o vzniku této soudní komory pojednává samostatná kapitola (Kapitola 3).

Význam Smlouvy z Nice tedy spočívá v její institucionální reformě a snaze o zpřehlednění ustanovení o soudních orgánech.²⁴

---

¹⁹ V platnost vstoupila dne 1. února 2003.

²⁰ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 165-9.

²¹ Viz čl. 46 Smlouvy o EU revidované Smlouvou z Nice

²² FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 368.

²³ Viz. čl. 222 Smlouvy o ES revid. Smlouvou z Nice

²⁴ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 61.

1.6 Soudní dvůr a Lisabonská smlouva

V současné době je svět natolik zasažen globalizací, že je nutné čelit novým problémům, které vyvstávají na poli Evropské unie (např. oblasti energetiky, boje proti terorismu, změny klimatu apod.). K tomu, aby ale byla Unie schopna tyto otázky, které souvisí i s rozšířením Unie o další státy, řešit, je nezbytné zdokonalit způsob jejího fungování. Lisabonská smlouva je jakýmsi vyvrcholením dlouholetých vyjednávání na téma **institucionální reformy**. To je náplní Lisabonské smlouvy, která byla po zdlouhavém jednání podepsána dne 13. prosince 2007.²⁵ Tato smlouva tedy pozměňuje zakládací Smlouvu o EU a také Smlouvu o ES, která se nově nazývá Smlouva o fungování EU (SFEU). Nynější soustava tří nadnárodních soudů Unie nese název Soudní dvůr Evropské unie. Hlavním účelem je dosažení větší demokratičnosti, účinnosti a transparentnosti fungování Unie.

Lisabonská smlouva s sebou přináší několik změn, nejen co se týče institucí EU, ale i práv jejích občanů. Novinkou je možnost občanů požádat Komisi o nové návrhy politik, a to prostřednictvím petice s minimálním počtem milionu podpisů, což občanům umožní více se podílet na spolurozhodování o evropských věcech a tvorbě legislativy (tzv. institut občanské iniciativy). Občané se tak více přiblíží mechanismu fungování Unie, což bylo často kritizováno jako příliš složité a neprůhledné.

Poprvé se zde též objevuje i možnost vystoupení z Unie. Vítanou změnou je i udělení nových pravomocí parlamentům členských zemí, právní závaznost Listiny základních práv a ochrana práv jednotlivců v oblastech, jako je např. obrana, diskriminace a bezpečnost, především však získání právní subjektivity Evropské unie, což znamená, že Unie získala právo vstupovat do mezinárodních vztahů a vlastním jménem uzavírat mezinárodní dohody.

K tomu, aby Evropská unie fungovala efektivněji, však nestačí pouhá změna a aktualizace pravidel, ale i modernizace institucionální struktury. I na to se v Lisabonské smlouvě pamatovalo. Změn doznala především Komise, Evropský parlament a Rada, a to především v rámci způsobu hlasování v Radě či vytvoření nové funkce Vysokého představitele pro zahraniční a bezpečnostní politiku. Vzhledem k tomu, že tato práce se však zabývá především Soudním dvorem EU, nebudeme zmíněné změny provedené Lisabonskou smlouvou, které se k danému tématu nevztahují, příliš konkretizovat.

Co se však soudního systému Unie týče, účelem Lisabonské smlouvy je rovněž zjednodušení v rámci větší transparentnosti fungování, což zahrnuje i posílení Soudního

---

²⁵ Platnost smlouvy ode dne 1. prosince 2009.

dvora. Podstatnou novinkou Lisabonské smlouvy bylo i zrušení pilířové struktury, což způsobilo komunitarizaci třetího pilíře a rozšíření pravomocí Soudního dvora EU. Zároveň však tento krok zapříčinil i větší zatížení Soudního dvora, prodloužení trestních řízení a ostatních sporů.

Způsob výběru soudců a generálních advokátů podléhá novému systému, tj. nejen na základě dohody vlád členských států, ale také na základě speciálního výboru, který je pověřen schválením kandidátů. Smlouva zmiňuje i možnost zvýšit na žádost Soudního dvora počet generálních advokátů na jedenáct.

Co se týče změn dotýkajících se jednotlivých druhů řízení, **řízení o předběžné otázce** se vztahuje i na akty přijaté institucemi nebo jinými subjekty Unie, jež podléhají přezkumu platnosti. V oblasti vízové, azylové a přistěhovalecké politiky mohou navíc předběžné otázky podávat i nižší soudy, tedy nejen soudy rozhodující v poslední instanci. V případě podání předběžné otázky, která se týká osoby ve vazbě, Lisabonská smlouva ukládá Soudnímu dvoru povinnost rozhodnout v co nejkratší lhůtě.

Mezi akty napadnutelné v **řízení na neplatnost** se nově zařazují i akty Evropské rady. V rámci tohoto řízení došlo také k zahrnutí Účetního dvora a Výboru regionů mezi orgány aktivní legitimace k ochraně jejich práv. Lisabonská smlouva zde i zmírnila podmínky podání žaloby neprivilegovanými žalobci, kteří již v případě aktů s obecnou působností, nemusí dokazovat osobní dotčení.

Soudní dvůr získal pravomoc přezkumu legality aktů přijatých Evropskou radou v případě, že se svým účinkem dotýkají třetích osob.²⁶ Nově budou moci vnitrostátní parlamenty podávat „návrh na zahájení zvláštního typu řízení o neplatnosti legislativního aktu, o němž rozhodne Soudní dvůr (čl. 8 Protokolu o využívání zásad subsidiarity a proporcionality). Žaloby vnitrostátních parlamentů budou Soudnímu dvoru předávány prostřednictvím vlád členských států.“²⁷

Blíže však o současném složení a pravomocích Soudního dvora EU pojednávají stejnojmenné kapitoly (Kapitola 4 a 5) na následujících stránkách práce, stejně tak i kapitola věnovaná dopadům Lisabonské smlouvy na Soudní dvůr EU (Kapitola 7 této práce).

---

²⁶ *Vláda ČR* [online]. 2010 [cit. 2010-02-08]. Analýza dopadů Lisabonské smlouvy. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>. s. 7.

²⁷ Tamtéž, s. 21.

2 Vznik Tribunálu (Soudu prvního stupně)

Soudní dvůr v minulosti fungoval jako jednotný orgán EU. Nicméně, v průběhu let a s každým přistoupením nového členského státu počet případů, a zejména předběžných otázek, jimiž se musel Soudní dvůr zabývat, neodvratně narůstal. Zároveň musel pracovat tak, aby nebyla narušena kvalita jeho rozhodnutí. Tento problém bylo nutno co nejdříve vyřešit. Řešením se zdála být myšlenka vzniku nového pomocného soudu, který by byl Soudnímu dvoru podřízen a převzal by tak část jeho agendy. Předpoklad pro budoucí možné založení takového soudu zakotvil **JEA**. Soud by fungoval jako prostředek k řešení určité skupiny případů (především v oblasti pracovního práva a volné soutěže), což mělo vést ke značnému odlehčení nápadu Soudního dvora a současně i k jeho efektivnější činnosti. Soud první instance nakonec vznikl v roce 1989 na základě žádosti Soudního dvora a rozhodnutí Rady.²⁸

Za faktické zahájení jeho činnosti se považuje datum 31. října 1989, neboť tímto dnem bylo v Úředním věstníku publikováno rozhodnutí předsedy Soudního dvora o jeho řádném zřízení.²⁹ Soudní dvůr se od této doby skládal ze dvou soudů, které měly mezi sebou rozděleny své působnosti v soudních sporech. Toto rozdělení splnilo svůj účel a Soudnímu dvoru značně odlehčilo vzhledem k objemu případů.

Co se týče mandátu a jmenování soudců tohoto nově vzniklého soudního orgánu, soudci měli být jmenováni na základě společné dohody vlád členských států na období šesti let. Podmínkou ustavení soudců do funkce byla, stejně jako v případě Soudního dvora, jejich nezávislost a způsobilost.

Od počátku své činnosti se tento pomocný soud zabýval pouze méně politicky důležitými záležitostmi (v porovnání s ostatními typy žalob), zejména zaměstnaneckými spory.³⁰ Nelze však tvrdit, že zaměstnanecké spory by byly Soudním dvorem vnímány jako méně významné záležitosti či by snad nevyžadovaly stejné pozornosti jako ostatní případy Soudního dvora. Je důležité poukázat, že Soud prvního stupně pouze neměl pravomoci řešit spory ve vztahu k členským státům. Působnost Soudu prvního stupně byla dále rozšířena na všechny žaloby fyzických a právnických osob proti orgánům Společenství.

Smlouva z Nice, jejíž náplní měla být institucionální reforma, dále upravila organizaci a principy řízení tohoto soudu a zavedla členění do senátů, které by se specializovaly na určité

---

²⁸ Rozhodnutí Rady 88/591/ESUO, EHS, Euratom ze dne 24. října 1988.

²⁹ MILLETT, Timothy. *The Court of First Instance of the European Communities*. Londýn: Butterworths, 1990. s. 10.

³⁰ Pro zobrazení statistik viz graf č. 3-5 v příloze.

oblasti případů.³¹ Záměrem bylo především zajistit, aby byly typy případů mezi Soudní dvůr a Soud prvního stupně efektivněji rozděleny, především s vidinou budoucího rozšíření o další členské státy.

Článek 220 Smlouvy o ES revidované Smlouvou z Nice tedy uvádí, že výkladem evropského práva a kontrolou provádění Smlouvy se nyní zabývá nejen Soudní dvůr, ale i Soud první instance.

Smlouva navíc neopominula ani reformu složení Soudu první instance.³² Lze říci, že jeho podmínky se od Soudního dvora v zásadě neliší. Smlouva stanovila, že počet soudců odpovídá počtu členských států, stejně jako je tomu u Soudního dvora, nicméně Statut SD určuje konečný počet soudců. Ten navíc nevylučuje ani možnost ustavení funkce generálních advokátů.

Smlouva dále uvádí, že Jednací řád Soudu první instance musí být schválen kvalifikovanou většinou v Radě a dále je přijat po dohodě se Soudním dvorem. Článek 225 Smlouvy o ES vymezuje pravomoci Soudu první instance, který rozhoduje ve věcech uvedených v článcích 230, 232, 235, 236 a 238 Smlouvy o ES, pokud tyto věci nespádají pod působnost Soudního dvora nebo soudních komor, jež Smlouva nově zakotvuje.

Smlouva z Nice tedy napomohla reformovat a především zpřehlednit ustanovení o soudních orgánech. Postavení Soudu prvního stupně se tak podstatně stabilizovalo, přičemž došlo k posílení jeho pravomocí, vzhledem k tomu, že od vstupu v platnost Smlouvy z Nice získal Soud prvního stupně pravomoc podílet se na řízení o předběžných otázkách, v nichž byl předtím příslušný rozhodovat pouze Soudní dvůr.³³

Do listopadu 2009 byl znám pod názvem Soud prvního stupně, Lisabonská smlouva však jeho název pozměnila na Tribunál. Jedná se o nezávislý soud přiřazený k Soudnímu dvoru. Jeho pravomoci a složení jsou podrobněji rozebrány v následujících kapitolách, proto se zde jimi nebudeme blíže zabývat.

---

³¹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 165-9.

³² Viz čl. 224 Smlouvy o ES revid. Smlouvou z Nice

³³ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 61.

3 Zakotvení možnosti vytvoření specializovaných soudů

Zakotvení možnosti vytvoření specializovaných soudů bylo představeno prostřednictvím **Smlouvy z Nice**. Impulsem pro toto ustanovení bylo opětné narůstání počtu případů, proto Smlouva začlenila čl. 225a do Smlouvy o ES.

Na základě vstupu Lisabonské smlouvy v platnost je tato možnost uvedena v článku 257 SFEU, který říká, že Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem, buď na návrh Komise a po konzultaci se Soudním dvorem, nebo na žádost Soudního dvora a po konzultaci s Komisí, zřídit specializované soudy připojené k Tribunálu, příslušné rozhodovat v prvním stupni o některých kategoriích žalob ve zvláštních oblastech. Složení a působnost takového specializovaného soudu je dále obsahem nařízení, kterým se soud zřizuje.

Rada tohoto ustanovení využila, přičemž zatím jedinou soudní komorou přiřčenou k Tribunálu je Soud pro veřejnou službu, který byl zřízen roku 2005.³⁴

3.1 Vznik Soudu pro veřejnou službu

Vznik tohoto specializovaného soudu představoval významnou reformu v soudním systému EU. Jeho účelem mělo být podobně jako v případě vzniku Soudu první instance odlehčení náporu případů. Soud pro veřejnou službu oficiálně započal svou činnost 12. prosince 2005 a převzal část agendy Soudu první instance.

Zřízením této soudní komory došlo k dalšímu uvolnění zatížení obou soudů – Soudního dvora a Soudu prvního stupně, resp. Tribunálu. Od tohoto kroku se v budoucnu očekává i podstatné zkrácení řízení před Tribunálem.

Smlouva z Nice stanovila, že tyto specializované komory jsou příslušné rozhodovat v prvním stupni pouze v určitých oblastech s tím, že proti jejich rozhodnutí lze podat opravný prostředek k Soudu prvního stupně, resp. Tribunálu. Soudu pro veřejnou službu náleží jeho pravomoc v oblasti **zaměstnaneckých sporů**.³⁵

Členové tohoto soudu musí stejně jako členové Soudního dvora a Soudu první instance, resp. Tribunálu, splňovat záruky nezávislosti a způsobilosti pro výkon soudcovské činnosti.

---

³⁴ Rozhodnutí Rady 2004/752/ES, Euratom ze dne 2. listopadu 2004

³⁵ Viz čl. 236 Smlouvy o ES revid. Smlouvou z Nice, nyní čl. 270 SFEU

Co se týče otázky, zda zřízením Soudu pro veřejnou službu došlo k uvolnění nápadu případů u Soudu první instance, resp. Tribunálu, můžeme čerpat z dostupných statistik. Z nich vyplývá, že v roce 2005 dosáhl počet zaměstnaneckých věcí u Soudu první instance 539 případů,³⁶ což činí přibližně 25% celkového počtu věcí, jimiž se Soud první instance zabýval. Co se týče průměrné délky řízení, lze konstatovat zlepšení vzhledem k tomu, že v roce 2005 činila průměrná délka řízení v zaměstnaneckých věcech u Soudu první instance přibližně 19 měsíců, zatímco u Soudu pro veřejnou službu byla dva roky po jeho vzniku průměrná délka řízení 13 měsíců.³⁷

Ostatní soudy nepochybně řeší politicky důležitější věci, co se týče rozvoje evropského práva a integrace EU, než zaměstnanecké spory. Nicméně nelze říci, že řešení těchto sporů je méně časově i obsahově náročné a nevyžadovalo by větší pozornosti.

3.2 Výhledy na vznik dalších specializovaných komor do budoucna

Co se týče možného zřizování dalších soudních komor po vzoru Soudu pro veřejnou službu, v současné době probíhají diskuze na téma vzniku nového specializovaného soudu, který by se soustředil na věci ohledně **patentů**.

V této souvislosti se na poli EU již delší dobu hovoří o myšlence vytvoření jednotného evropského patentu (podle Lisabonské smlouvy tzv. patent EU). Dosud je udělování patentů svěřeno Evropskému patentovému úřadu v Mnichově. Nicméně, podání žádosti o patent je poměrně komplikované vzhledem k tomu, že žádost je posuzována nejprve tímto mezivládním úřadem a teprve po splnění příslušných náležitostí lze patent vydat. Nicméně, platnost tohoto patentu závisí dále na potvrzení žádosti žadatele v každé zemi, v níž žadatel usiluje o patentovou ochranu. Nemluvě o tom, že tento systém je nejen časově, ale i finančně (především z hlediska nákladů na překlad) náročný.

Jako součást myšlenky zavedení jednotného patentu EU však Rada předpokládá i vznik výše jmenovaného specializovaného soudu. Návrh smlouvy uvádí, že tento soud by se zabýval otázkami platnosti patentů, řešil by spory týkající se patentové ochrany, náhrady škod apod.

---

³⁶ Včetně zahájených, ukončených a probíhajících věcí ke konci roku, viz také graf č. 3 a 4 v příloze.

³⁷ MAHONEY, Paul J. *The Civil Service Tribunal: the benefits and drawbacks of a specialised judicial body*, 2010 [cit. 2011-03-09] s. 4-5. Dostupné z WWW: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-10/5anstfp_mahoney_en.pdf>. Viz také graf č. 6-8 v příloze.

Co se týče **složení** navrhovaného soudu, podle návrhu Rady předloženého v roce 2003 by se soud skládal ze sedmi soudců jmenovaných Radou na období šesti let. Soudci by ze svého středu volili předsedu na dobu tří let s možností jeho znovuzvolení. Soud by měl zasedat v tříčlenných senátech a v určitých případech i jako samosoudce. Jako odvolací instance by sloužil Tribunál, v rámci něhož by fungoval speciální senát, který by se odvoláním ve věci patentů zabýval. Ve výjimečných případech by pak věc přezkoumával i Soudní dvůr.³⁸

Nový soud by spolu s jednotným patentem EU vytvářel systém patentové ochrany EU. Jeho rozsudky by tak měly účinek v celé Unii.

Nicméně, Rada přišla v roce 2008³⁹ s novým přepracovaným návrhem, který se od původního poměrně liší. Návrh totiž počítá se zřízením jakéhosi soudu první instance, který by fungoval odděleně od Lucemburského soudu, tj. včetně vlastního odvolacího soudu. Rozhodnutí tohoto odvolacího soudu by poté mohla být přezkoumána Soudním dvorem.

Celý proces se však zkomplikoval nedávným **posudkem** Soudního dvora,⁴⁰ který si Rada nechala vypracovat, v němž Soudní dvůr shledal návrh smlouvy neslučitelný se Smlouvami. Ve své analýze se Soudní dvůr nejprve zabýval otázkou, zda SFEU umožňuje zřízení nového soudního systému mimo systém současný. Soudní dvůr řekl, že čl. 262 SFEU tomuto záměru nebrání.

Nicméně, Soudní dvůr svůj zamítavý postoj odůvodnil tím, že nový soud by narušil rozdělení pravomocí institucí EU. Soudní dvůr dále prohlásil, že zatímco nemá pravomoc rozhodovat o přímých žalobách mezi jednotlivci, co se týče patentů, jelikož toto je v pravomoci soudů členských států, členské státy nemohou přesunout své pravomoci k vyřešení těchto věcí na nový soud vytvořený mezinárodní smlouvou.⁴¹

Patentový soud by v rámci své činnosti mohl interpretovat a aplikovat nejen ustanovení plynoucí z návrhu smlouvy, ale také ustanovení týkající se patentu EU a jiných ustanovení EU, včetně zkoumání platnosti aktů EU.⁴²

Tento krok by také zbavil vnitrostátní soudy pravomocí v rámci čl. 267 SFEU, tj. pravomocí pokládat Soudnímu dvoru v této věci předběžné otázky. Vzhledem k tomu, že institut předběžné otázky byl vytvořen k tomu, aby se předešlo rozdílným interpretacím práva,

---

³⁸ Proposal 2003/828 of 23. December 2003 for a Council Decision establishing the Community Patent Court and concerning appeals before the Court of First Instance

³⁹ Draft Agreement 9124/08 of 14 May 2008 on the European Union Patent Judiciary [2008]

⁴⁰ Opinion of the Court 1/09 of 8 March 2011 on the European and Community Patents Court [2011]

⁴¹ Přestože Smlouvy nebrání tomu, aby instituce EU mohly převést pravomoci týkající se sporů ve věcech práv duševního vlastnictví mezi jednotlivci na budoucí patentový soud, viz Opinion 1/09 of the Court, paragraph 60-63

⁴² Par. 78-9 of the Opinion 1/09 of the Court

došlo by tak k narušení kooperace, a tím i jednotné aplikace práva a ochrany jednotlivců, mezi soudy členských států a Soudním dvorem. Proto Soudní dvůr shledal návrh smlouvy nekompatibilní se Smlouvami.

Podobný postoj se však dalo očekávat vzhledem k tomu, že stejný závěr publikovala již před vydáním posudku generální advokátka **Julianne Kokott** ve svém nezávazném stanovisku, v němž stejně jako Soudní dvůr hodnotí návrh jako nekompatibilní se Smlouvami. Poukázala také na nevhodný jazykový režim, který by odporoval zásadám právní ochrany, vzhledem k tomu, že řízení, včetně registrace patentu v daných zemích Evropy, by bylo vedeno pouze ve třech jazycích.⁴³

Ve svém závěru se Soudní dvůr nezmiňuje o tom, jaké změny by měly být provedeny, aby byl návrh na patentový soud slučitelný se Smlouvami. I kdyby se nedostatky, na které bylo Soudním dvorem upozorněno, v návrhu smlouvy opravily, není však vyloučeno, že by některý z členských států,⁴⁴ který by s jazykovým režimem patentového soudu nesouhlasil, požádal o další posudek, čímž by v tomto jednání došlo k dalším zpožděním.

Soudní dvůr tedy myšlenku vytvoření specializovaného patentového soudu, který by v podstatě nahradil soudy členských států v jejich funkci patentového soudu, odmítl.

Je tedy otázkou, jaká bude budoucnost návrhu na zřízení patentového soudu. Je nutno podotknout, že vytvoření takového soudu je nezbytné, neboť patentový systém by zahrnoval i nečlenské státy EU v rámci Evropy.

Soudní dvůr by eventuálně mohl akceptovat návrh na založení soudu, který by byl společný všem členským státům a fungoval by v rámci soudního systému Unie a za předpokladu, že by jeho rozhodnutí byla předmětem mechanismu schopného zajistit plnou efektivnost pravidel EU. To jsou ale pouze domněnky, neboť návrh na vytvoření takové podoby soudu zatím nebyl předložen.

---

⁴³ Opinion of Advocates General 1/09 of 2 July 2010 on the European and Community Patents Court [2010]

⁴⁴ Např. Itálie či Španělsko, s jejichž oficiálními jazyky se v návrhu nepočítalo.

4 Struktura Soudního dvora EU

Soudní dvůr byl od svého založení nezávislým soudním orgánem zajišťujícím dodržování zásad stanovených zakládajícími smlouvami. Zároveň představoval orgán, který zabezpečoval jednotný výklad ustanovení Smluv v členských státech. Právní úpravu Soudního dvora Evropské unie najdeme ve Smlouvě o fungování EU a ve Smlouvě o EU.⁴⁵

Vzhledem k tomu, že Lisabonská smlouva zrušila pilířovou strukturu EU, bylo nutné přistoupit rovněž k institucionální úpravě EU. V současné době je Soudní dvůr EU složen ze tří soudních orgánů, tj. Soudního dvora, Tribunálu⁴⁶ a specializovaného Soudu pro veřejnou službu.

Následující podkapitoly jsou rozděleny do tří hlavních oddílů a věnují se složení jednotlivých soudů Soudního dvora EU.

4.1 Složení Soudního dvora

Složení Soudního dvora vymezují čl. 251-253 SFEU a čl. 19 SEU. Podrobnou úpravu pak obsahuje Jednací řád Soudního dvora. Kromě Jednacího řádu SD je dalším zásadním předpisem také Statut Soudního dvora, který specifikuje organizaci, složení a náplň činnosti soudců a generálních advokátů Soudního dvora.

Počet soudců Soudního dvora odpovídá současnému počtu členských států, tedy 27 soudců.⁴⁷ Kromě soudců je u Soudního dvora zastoupeno i osm generálních advokátů, kteří jsou v soudních případech soudcům nápomocni.

4.1.1 Mandát soudce a generálního advokáta

Jednu z nejdůležitějších rolí plní u Soudního dvora EU soudci a generální advokáti. Nutno podotknout, že soudci působí u všech tří soudů, zatímco generální advokáti pouze u Soudního dvora a s výjimkami i u Tribunálu.

Ohledně pravidel **jmenování** členů Soudního dvora EU přejímá Lisabonská smlouva stávající ustanovení v tom smyslu, že soudci jsou jmenováni vzájemnou dohodou vlád členských států na dobu šesti let, avšak nově se tak děje po konzultaci s výborem pověřeným

---

⁴⁵ Viz články 251 až 281 Smlouvy o fungování EU, čl. 13 a 19 SEU

⁴⁶ Na základě Lisabonské smlouvy byl Soud prvního stupně přejmenován na Tribunál.

⁴⁷ Z ČR - Prof. JUDr. Jiří Malenovský, CSc.

vydávat stanovisko k vhodnosti kandidátů na funkce soudce a generálního advokáta Soudního dvora a Tribunálu. Tento **výbor** se skládá ze sedmi osob vybraných mezi bývalými členy obou těchto soudů, členy nejvyšších vnitrostátních soudů a obecně uznávanými právníky, z nichž jedna bude navržena Evropským parlamentem. Rada rozhodující z podnětu předsedy Soudního dvora přijme rozhodnutí, kterým se stanoví pravidla fungování tohoto výboru, a rozhodnutí o jmenování jeho členů.⁴⁸

Smlouvy stanovují, že „**soudci** jsou vybíráni z osob skýtajících záruku naprosté nezávislosti, které buď splňují všechny požadavky, kladené v jejich zemích na výkon nejvyšších soudních funkcí, nebo jsou uznávanými znalci práva“.⁴⁹ Soudce skládá slavnostní přísahu, která ho zavazuje k nestrannému a spravedlivému výkonu funkce.⁵⁰ V žádném případě soudci nehájí zájmy členských států, co se týče své státní příslušnosti.⁵¹

Jak už bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, postavení soudce podrobně vymezuje Statut a Jednací řád Soudního dvora. Podle čl. 3 Statutu soudci požívají imunity, která však není definitivní. Této imunity může být soudce zbaven na základě rozhodnutí Soudu. Zatím se tak za fungování Soudního dvora ještě nestalo.

Mandát soudce je omezený pouze na výkon funkce soudce u Soudního dvora EU. To znamená, že soudce nesmí zastávat žádnou jinou politickou funkci a nesmí provozovat jinou výdělečnou ani nevýdělečnou činnost (pouze ve výjimečném případě na základě rozhodnutí Rady).⁵²

Každé tři roky se soudci obměňují.⁵³ K poslední změně došlo v říjnu roku 2009. Možnost opětovného zvolení není vyloučena.⁵⁴

Čl. 7 Statutu upravuje případy **ukončení funkce** soudce před uplynutím jeho funkčního období. Pokud se tak stane, je jmenován soudce nový, který setrvá ve funkci pouze po zbytek funkčního období soudce předchozího.

Ukončení funkce soudce se rozumí také jeho odstoupením, zbavením funkce nebo úmrtím. Důvody pro odvolání soudce mohou být pouze důvody neschopnosti výkonu funkce

---

⁴⁸ *EUROPA* [online]. November 2009 [cit. 2010-02-09]. *The Treaty of Lisbon and the Court of Justice of the European Union*. Dostupné z WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=CJE/09/104&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

⁴⁹ Viz čl. 253 Smlouvy o fungování EU

⁵⁰ Viz čl. 2 Statutu a čl. 3 Jednacího řádu Soudního dvora

⁵¹ Viz blíže DEFARGES, Philippe M. *Evropské instituce*. Praha: Karolinum, 2002. s. 98-9.

⁵² Viz čl. 4 Statutu

⁵³ Viz čl. 9 Statutu

⁵⁴ Viz čl. 253 SFEU

– tj. soudce nejedná nezávisle na členském státu, jehož je příslušníkem. S odvoláním soudce musí dále souhlasit ostatní soudci i generální advokáti (jednomyslné rozhodnutí).⁵⁵

Jak už bylo zmíněno výše, Soudní dvůr je tvořen také osmi **generálními advokáty**. Většina advokátů (pět) pochází z velkých zemí Evropské unie, tj. Německo, Velká Británie, Francie, Itálie a Španělsko. Zbývá tři místa rotují mezi ostatními členskými státy. Ovšem Rada může kdykoliv na žádost Soudního dvora rozhodnout o jejich navýšení z osmi na jedenáct.⁵⁶

Samozřejmostí je nezávislost i kvalifikační předpoklady generálních advokátů. **Funkční období** generálního advokáta je šest let a každé tři roky dochází k obměně čtyř advokátů s tím, že mohou být zvoleni opětovně.⁵⁷ Generální advokát skládá slavnostní přísahu a je mu udělena imunita, stejně jako soudci Soudního dvora.⁵⁸

Podle čl. 252 SFEU jsou generální advokáti nápomocni Soudnímu dvoru. Jejich **úloha** spočívá ve výzkumu soudního řízení, vydávání nezávislých odůvodnění, stanovisek soudcům ve věcech, k nimž je takové stanovisko nezbytné. Podávají tak objektivní analýzu a navrhují řešení věci. Soudní dvůr posoudí, zda s daným stanoviskem bude souhlasit, či naopak ho zamítne. Poté je na soudci o věci rozhodnout. V praxi tedy platí, že soudci nejsou jejich stanovisky vázáni. Stanovisko generálního advokáta je však důležité v tom, že může ovlivnit názor Soudního dvora, resp. soudců, jenž se pak může odrazit v konečném rozhodnutí v dané věci.

Soudci a generální advokáti společně vybírají i tzv. **prvního generálního advokáta**, který je poté do funkce jmenován na období jednoho roku. Tento způsob volby se podobá i systému, který je uplatňován při volbě předsedy Soudního dvora. Pokud ale není první generální advokát zvolen absolutní většinou v prvním kole, stačí k jeho volbě ve druhém kole většina všech hlasů.⁵⁹

První generální advokát v podstatě přiděluje soudní případy ostatním generálním advokátům a provádí jejich kontrolu. Jeho funkce zaniká za stejných podmínek jako u soudců. Funkci prvního generálního advokáta plní v současné době **Paolo Mengozzi** – italské národnosti. Před ním tuto úlohu zastávala Juliane Kokott.

---

⁵⁵ Viz čl. 6 Statutu

⁵⁶ Viz Prohlášení č. 38 k čl. 252 SFEU o počtu generálních advokátů SD

⁵⁷ Viz čl. 9 Statutu, blíže viz ANDERSON, David W. K., SEMETRIKU, Marie Q. *Reference to the European Court*. London: Sweet & Maxwell, 2002. s. 233-35, 281-84.

⁵⁸ Viz čl. 8 Statutu

⁵⁹ Viz čl. 10 Jednacího řádu SD

4.1.2 Kabinety soudců/generálních advokátů

Každý soudce i generální advokát má k dispozici svůj kabinet, který disponuje i tzv. **referendáři** (tři zástupci ze své země), jejichž náplní práce je administrativa a výpomoc s agendou. Referendáři jsou zodpovědní za přípravu rozsudků. To znamená, že jejich povinností je i hledání patřičných precedentů k daným rozsudkům.

V praxi tedy činnost soudců a generálních advokátů vypadá tak, že případ je nejprve zpracován dokumentačním střediskem, které zajišťuje právní analýzu. Dále kabinet soudce spolu s referendářem a generální advokát, jenž má funkci nezávislého znalce v oboru práva, poskytne k věci stanovisko. Soudce tedy o věci rozhoduje na základě stanoviska generálního advokáta a referendáře, jimiž je věc předem podrobně rozpracována.⁶⁰

4.1.3 Soudce zpravodaj a pomocní zpravodajové

Soudce zpravodaj je vybrán pro každé řízení. Tento soudce má od počátku přidělen určitý případ, kterému se věnuje. Výsledkem jeho práce je tzv. předběžná zpráva soudce zpravodaje a zpráva o jednání.

Krom tzv. soudce zpravodaje působí u Soudního dvora i pomocní zpravodajové, které Soudní dvůr může dle svého uvážení navrhnout. Tito právníci pomáhají předsedovi senátu a soudcům zpravodajům. Jsou jmenováni Radou a skládají stejnou přísahu jako soudci.⁶¹

4.1.4 Předseda Soudního dvora a jeho kabinet

V čele Soudního dvora je zastoupen předseda, který je volen rozhodnutím soudců na tři roky. Pro jeho zvolení rozhoduje největší počet hlasů. Pokud dojde k získání stejného počtu hlasů, předsedou se stává věkově starší soudce.⁶² Předseda může být opět zvolen opakovaně. Současným předsedou Soudního dvora je od roku 2003 Řek **Vassilios Skouris**. Náplní jeho činnosti je dohled nad Soudním dvorem, vedení zasedání a porad.

Součástí kabinetu předsedy Soudního dvora jsou i tzv. **lektoři (recenzenti) rozsudků**, kteří u Soudního dvora působí od roku 1980. Zabývají se jazykovou stránkou a korekturou

---

⁶⁰ ŠPECIÁN, Miroslav. [online]. 2009 [cit. 2010-02-12]. *Rozhodovací praxe Evropského soudního dvora v trestních věcech ve vztahu k členským státům EU*. Dostupné z WWW: <http://www.ok.cz/iksp/docs/aidp_091112s.doc>. s. 2.

⁶¹ Viz čl. 13 Statutu, čl. 24 Jednacího řádu Soudního dvora

⁶² KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 101.

rozsudků jednotlivých kabinetů. V současné době pracuje pro Soudní dvůr šest těchto lektorů.⁶³

4.1.5 Soudní kancelář a její vedoucí (tajemník)

Vedoucí soudní kanceláře a jeho zaměstnanci hrají velmi významnou roli ve fungování Soudního dvora. Mezi hlavní úkoly soudní kanceláře patří zejména administrativa a zajištění soudních písemností. Soudní kancelář přijímá soudní písemnosti, dále je předává příslušným soudcům a stará se o zajištění překladů.

Vedoucím soudní kanceláře je **tajemník**. V současné době je jím od října 2010 **Alfredo Calot Escobar** (původem z Litvy). Do své funkce je jmenován na období šesti let na základě přihlášek uchazečů, z nichž je zvolen ten, jenž obdrží absolutní většinu hlasů. Vedoucí soudní kanceláře může být zvolen opakovaně a skládá stejnou přísahu jako např. generální advokát.⁶⁴ Podmínkou jsou záruky nestrannosti, mlčenlivosti a svědomitosti.

Náplní jeho činnosti je administrativní zajištění řízení u SD, především výpomoc předsedovi SD, soudcům a předsedům senátů.⁶⁵ Účastníci řízení zpravidla nejprve kontaktují soudní kancelář, vedoucí kanceláře zkontroluje všechny náležitosti podaných žádostí a stará se o doručení oznámení účastníkům řízení. Jeho povinností je tedy zajistit oběh spisů. Dále je zodpovědný za účetnictví, správu SD a finanční úkony.⁶⁶ Vedoucí má k dispozici i další úředníky, kteří také skládají přísahu.

Mimoto, vedoucí kanceláře se účastní zasedání SD a jeho senátů,⁶⁷ o každém jednání také sepisuje protokol a spolu s předsedou senátu ho rovněž podepisuje. Navíc jeho podpis figuruje i na rozsudcích.

4.1.6 Služby

Strukturu Soudního dvora doplňuje i nezbytný sekretariát odpovědný vedoucímu soudní kanceláře, tlumočnická a překladatelská sekce, jejímž úkolem je překlad právních

---

⁶³ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 123.

⁶⁴ LENAERTS, Koen. *Procedural Law of the EU*. London: Sweet & Maxwell, 1999, s. 115. Blíže také TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer. *Evropské právo*. Brno: C.H.Beck, 2004. s. 345.

⁶⁵ Viz čl. 17 Jednacího řádu SD

⁶⁶ Viz čl. 23 Jednacího řádu SD, blíže k této funkci také KARZEL, Daniel. Tajemník Soudního dvora ES. *Právní fórum* č. 9/2005. s. 331-34.

⁶⁷ Viz čl. 19 Jednacího řádu SD

textů do dvaceti tří úředních jazyků EU, tisková a informační služba zajišťující kontakt s médii ve všech členských státech, knihovna a dokumentační střediska.⁶⁸

4.1.7 Senáty (soudní kolegia)

Soudní dvůr zpravidla zasedá v senátech nebo v tzv. velkém senátu, výjimečně v plénu. Senát je tvořen třemi nebo pěti soudci. Naproti tomu velký senát sestává z třinácti soudců.⁶⁹ V čele těchto senátů stojí taktéž **předseda**, který je volen na tři roky (pětičlenný senát) anebo pouze na jeden rok (tříčlenný senát). Ve velkém senátu zaujímá místo předsedy předseda samotného Soudního dvora. Soudci zasedají ve velkém senátu pouze na základě žádosti členského státu nebo orgánu EU. Podmínkou je jejich účast na řízení.

Zasedání v plénu se účastní všichni soudci, tedy dvacet sedm soudců. Tato zasedání jsou však pouze výjimečná, týkají se věcí zaměstnanců SD a tyto případy jsou upraveny Statutem (čl. 16). Jako příklad můžeme jmenovat případy odvolání člena Účetního dvora, soudce zpravodaje, evropského komisaře či evropského ombudsmana, zbavení imunity soudce apod.⁷⁰

Co se týče platnosti rozsudků, u Soudního dvora rozhoduje lichý počet soudců. V tříčlenných a pětičlenných senátech je třeba min. tří soudců, v případě velkého senátu minimálně devíti soudců, v plenárním zasedání patnácti soudců.⁷¹

4.2 Složení Tribunálu

Jak už bylo zmíněno výše, Tribunál⁷² vznikl na základě JEA rozhodnutím Rady v roce 1989 (Kapitola 2 této práce). Složení a činnost Tribunálu se víceméně podobá Soudnímu dvoru, většina ustanovení Statutu Soudního dvora se totiž vztahuje i na Tribunál,⁷³ proto zde uvádím pouze nejpodstatnější skutečnosti. Složení Tribunálu upravuje čl. 254 SFEU. Smlouva ale neuvádí pevný počet soudců. Nicméně čl. 254 SFEU udává, že počet soudců stanoví Statut Soudního dvora EU (Hlava IV). Čl. 19 SEU však říká, že Tribunál se skládá z nejméně jednoho soudce z každého členského státu.⁷⁴ V současné době je Tribunál složen

---

⁶⁸ V České republice v současné době existuje sedm středisek.

⁶⁹ Viz čl. 16 Statutu

⁷⁰ Na základě čl. 228, 245, 247 a 286 SFEU

⁷¹ Viz čl. 17 Statutu

⁷² Stejně jako Soudní dvůr sídlí v Lucemburku.

⁷³ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 282.

⁷⁴ Z ČR – Prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc.

z dvaceti sedmi soudců, kteří jsou do své funkce voleni na šest let, s možností obměny po třech letech.

Jak už bylo řečeno výše, **jmenování** soudců Tribunálu je stejné jako v případě soudců Soudního dvora. I u Tribunálu platí, že soudci jsou jmenováni na základě dohody vlád členských států a po konzultaci s výborem. Podle čl. 254 SFEU jsou soudci vybíráni z osob skýtajících záruku naprosté nezávislosti a způsobilých pro výkon soudcovské činnosti.

Každému soudci vypomáhá navíc tzv. **právní referent**. Tribunál má též svého vlastního **vedoucího soudní kanceláře**. V současné době je jím **Emmanuel Coulon** (původem z Francie). Pokud jde o správní a jazykové potřeby, Tribunál se opírá o útvary Soudního dvora.

Na rozdíl od Soudního dvora, u Tribunálu chybí funkce stálých **generálních advokátů**. Nicméně, jejich činnost může výjimečně zastávat člen soudu (vyjma předsedy). Tribunál může generální advokáty pro konkrétní případy jmenovat. Děje se tak v případech, kdy Tribunál zasedá v plénu nebo pokud Tribunál dospěje k závěru, že je věc generálního advokáta vyžaduje. Náplní jejich činnosti je předkládání stanovisek, které nezávisle posuzují danou věc.

4.2.1 Předseda a senáty

Stejně jako je tomu u Soudního dvora, i zde jsou případy rozdělovány mezi soudce předsedou Tribunálu, jenž je opět jmenován na tři roky. Současným předsedou je od roku 2007 **Marc Jaeger** (původem z Lucemburska).

Tribunál většinou rozhoduje v senátech o třech nebo pěti soudcích nebo v určitých případech i samosoudcem (na rozdíl od Soudního dvora). Může ovšem zasedat i ve velkém senátu o třinácti soudcích nebo v plénu, pokud to situace vyžaduje. Častější je zasedání soudců v menších senátech o třech či pěti soudcích, kde je rozhodována většina projednávaných věcí.⁷⁵

Samosoudce⁷⁶ může rozhodovat v případech přidělených tříčlennému senátu, pokud to tento senát schválí a na základě vyslechnutí účastníků řízení, a to např. v zaměstnaneckých věcech, v řízení o náhradě škody, na neplatnost a nečinnost (v případě, že žalobcem je fyzická nebo právnická osoba) či v rozhodčím řízení. Navíc se jedná o podobné či totožné právní

---

⁷⁵ Viz Tisková zpráva Soudního dvora č. 14/08 z 7. března 2008. Od 25. září 2007 je Tribunál složen z 8 senátů o 3 soudcích.

⁷⁶ Rozhodnutím Rady 1999/291/ES, ESUO a Euratom ze dne 26. dubna 1999, s. 52

otázky, jež lze najít v dřívější judikatuře. Řízení, v nichž rozhoduje samosoudce, však nejsou příliš obvyklá.

4.3 Složení Soudu pro veřejnou službu

Soud pro veřejnou službu představuje zvláštní soudní komoru připojenou k Tribunálu, která vznikla v roce 2005 především z důvodu přetíženosti Soudu prvního stupně, resp. Tribunálu (Kapitola 3 této práce). Postavení, složení a pravomoci tohoto orgánu jsou obsaženy ve Statutu Soudního dvora (Hlava IVa). Krom toho, Soud pro veřejnou službu přijímá vlastní jednací řád.

Skládá se ze sedmi soudců, kteří u Soudu pro veřejnou službu působí po období šesti let s možností znovuzvolení. Jejich počet však lze navýšit. **Jmenování** soudců se provádí opět na základě stanoviska výboru složeného ze sedmi osob z řad bývalých členů Soudního dvora, Tribunálu a obecně uznávaných právníků. Na základě výběru tímto výborem dále soudce jmenuje Rada.⁷⁷

Soudci musí poskytovat záruky nestrannosti a nezávislosti a musí být občany EU. Ze svého středu volí **předsedu**, jenž svou funkci zastává po dobu tří let, a to i opakovaně. V současné době zastává funkci předsedy Soudu pro veřejnou službu **Paul J. Mahoney**, původem z Velké Británie.

Soud pro veřejnou službu zasedá v tříčlenných senátech, výjimečně v plénu v případě závažnějších věcí, popř. i v pětičlenných senátech nebo jako samosoudce ve věcech vymezených jednacím řádem.

Součástí Soudu pro veřejnou službu je i **vedoucí soudní kanceláře**, jenž je jmenován soudci na dobu šesti let. V současnosti tuto funkci zastává **Waltraud Hakenberg**, původem z Německa. Další útvary, např. co se týče správy a jazykových potřeb, sdílí se Soudním dvorem.

Soud rozhoduje dle čl. 270 SFEU. Náplní činnosti Soudu pro veřejnou službu je především rozhodování ve sporech mezi orgány EU a jejími zaměstnanci. Opravný prostředek lze podat pouze k Tribunálu. Pravomocem se nicméně podrobněji věnuje následující kapitola.

Ačkoliv se v současné době jedná o jedinou specializovanou komoru, v budoucnu se však předpokládá vznik dalších, které by pomohly zefektivnit chod Soudního dvora EU v rámci soudního řízení (blíže Kapitola 3.2). Lisabonská smlouva v této souvislosti stanovila,

---

⁷⁷ CURIA [online]. 2009 [cit. 2010-02-09]. *Soud pro veřejnou službu*. Dostupné z WWW: <http://curia.europa.eu/jcms/jcms/T5_5230/>.

že tyto specializované soudy budou vytvářeny legislativním postupem, tedy spolurozhodováním kvalifikovanou většinou.

5 Právomoci Soudního dvora Evropské unie

Obsah této kapitoly se soustředí na pravomoci Soudního dvora EU a podává tak výčet jednotlivých typů řízení. Soudní dvůr EU rozhoduje v případech, kdy tak nemohou učinit vnitrostátní soudy. Účelem je jednotná aplikace a výklad evropského práva.

Jak už bylo řečeno výše, SD zastává několik soudních funkcí, funguje tedy jako ústavní soud – zabývá se řešením právních sporů mezi EU a členskými státy a spory orgánů EU navzájem; správní soud – má pravomoc přijímat žaloby od fyzických a právnických osob týkající se aktů EU, stejně tak řešit i zaměstnanecké spory; a občanský soud – např. v případě žalob na náhradu škody; a rozhodčí soud. Krom toho se zabývá i kontrolou právních norem a slučitelnosti právních aktů Rady EU a Komise se smluvním právem a obecnými právními zásadami.⁷⁸ V neposlední řadě také působí v oblasti přezkumu slučitelnosti budoucí smlouvy EU se třetími státy nebo mezinárodními organizacemi se Smlouvami, a to z podnětu Rady, Evropského parlamentu, Komise nebo samotného členského státu (čl. 218 SFEU).

Pro lepší orientaci jsou následující podkapitoly členěny na řízení Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu. Detailněji jsou popsány nejdůležitější žaloby.

5.1 Principy jednání

Principy jednání uvádí Statut Soudního dvora. Formální náležitosti řízení jsou dány Jednacím řádem.⁷⁹ Organizace řízení probíhá následovně. Řízení je zahájeno podáním žaloby kanceláři Soudního dvora. Vedoucí soudní kanceláře zveřejní sdělení o žalobě v Úředním věstníku EU spolu s detaily žaloby, tj. důvody žaloby a návrhy žalobce. Žaloba je poté doručena druhému účastníku řízení, který má jeden měsíc k tomu, aby se k žalobě vyjádřil. Sledováním věci jsou pověřeni soudce zpravodaj a generální advokát. Soudce zpravodaj vydá zprávu, na základě níž, a po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodne, zda věc vyžaduje provedení dokazování, jakému kolegiu je vhodné věc přidělit, a zda je namístě, aby se konalo jednání. Pokud věc vyžaduje ústní jednání, datum stanoví předseda. Soudce zpravodaj ve zprávě k jednání shrne podstatné skutečnosti žaloby, tvrzení účastníků řízení a podle okolností i případná tvrzení vedlejších účastníků. Řeči jsou přednášeny na veřejném zasedání vedeném před kolegiem a generálním advokátem. Soudci a generální advokáti mohou klást

⁷⁸ WEIDENFELD, Werner, WESSELS, Wolfgang. *Evropská unie od A do Z*. Praha: Karolinum, 1997. s. 148-151.

⁷⁹ Poslední novelizace proběhla 15. ledna 2008.

účastníkům řízení otázky. Později na veřejném zasedání přednese před SD generální advokát své stanovisko. Podstatou je návrh řešení věci. Ústní část řízení je tímto skončena.

Pokud Soudní dvůr dojde k závěru, že věc neobsahuje žádnou novou právní otázku, může po vyslechnutí generálního advokáta rozhodnout, že věc bude projednána bez jeho stanoviska.⁸⁰ Na základě návrhu rozsudku vypracovaného soudcem zpravodajem se dále koná porada soudců, přičemž každý soudce dotyčného kolegia může navrhnout změny.

Rozhodnutí Soudního dvora jsou přijímána většinou a menšinová stanoviska nejsou vyjadřována. Rozsudky jsou podepisovány všemi soudci, kteří se účastnili porady, a jejich výrok je vyhlášen na veřejném zasedání. Rozsudky a stanoviska generálních advokátů jsou k dispozici na internetové stránce CURIA již v den svého vyhlášení nebo přednesení. Následně jsou zveřejňovány ve Sbírce rozhodnutí Soudního dvora a Tribunálu.

5.2 Jednotlivé druhy řízení u Soudního dvora

V odborné literatuře se můžeme setkat s různým členěním druhů řízení. Soudní dvůr EU se zabývá případy, které bychom mohli obecně rozdělit na dvě kategorie, a to na tzv. **sporná řízení**, tj. Soudní dvůr se zabývá přímými žalobami, jejichž charakteristickým rysem je to, že žaloba je podána jednou ze stran sporu a Soudní dvůr zde rozhoduje o podstatě věci (meritu). Druhým typem jsou tzv. **nesporná** neboli konzultační řízení, v nichž se Soudní dvůr zaobírá nepřímými žalobami, které se vztahují k probíhajícímu soudnímu řízení u vnitrostátního soudu. Rozhodnutí Soudního dvora je tedy podstatné pro samotné rozhodnutí vnitrostátního soudu.

K základním **přímým žalobám** řadíme:

- žaloby na nesplnění povinnosti podaná Komisí nebo členským státem vůči jinému (čl. 258-260 SFEU),
- žaloby na neplatnost závazných právních aktů orgánů EU, ECB, Evropské rady a jiných subjektů Unie, a to z podnětu ostatních orgánů EU, ECB, Výboru regionů, ale i členských států, fyzických a právnických osob (čl. 263 SFEU),
- žaloby na nečinnost Evropského parlamentu, Rady, Komise, Evropské rady či ECB (čl. 265-6 SFEU) podané orgánem EU, ECB nebo členským státem, ale i

---

⁸⁰ Toho Soudní dvůr v poslední době využívá stále častěji, v roce 2009 už to bylo v 52 % počtu případů. Viz Tisková zpráva Soudního dvora č. 29/10 za rok 2009.

fyzickými a právníckými osobami (čl. 265 SFEU), pokud jim evropské právo ukládá povinnost jednat určitým způsobem a pokud tak neučiní,

- žaloby na náhradu škody (čl. 268 SFEU),
- žaloby týkající se zaměstnaneckých sporů mezi EU a jejími zaměstnanci (čl. 270 SFEU),
- spory na základě rozhodčí doložky či smlouvy (čl. 272-3 SFEU),
- žaloby v souvislosti s činností EIB, ECB a národních centrálních bank (čl. 271 SFEU),

Ke sporným řízením se řadí mimo jiné i případy, v nichž se Tribunál zřekl svých pravomocí ve prospěch SD (čl. 256 SFEU), akty SEU v mezích čl. 6, 20, 40, 48-55 SEU,⁸¹ a konečně také odvolání proti rozhodnutím Tribunálu z důvodů právních (čl. 256/1/2 SFEU).⁸²

Mezi **nepřímé žaloby** můžeme zařadit především:

- řízení o předběžné otázce (čl. 267 SFEU),
- námitka protiprávnosti (čl. 277 SFEU)
- a řízení o vydání posudku např. ohledně souladu mezinárodních smluv s právem Unie (čl. 218 SFEU).

Soudní dvůr tedy rozhoduje v přímých žalobách tj. v žalobách s aktivní působností členských států, institucí EU, fyzických a právníckých osob, a v oblasti posudků a předběžných otázek, jež jsou předkládány národními soudy. Přestože všechna řízení mají dané své podmínky, lze se setkat s jejich překrýváním individuálních řízení např. podání žaloby na neplatnost a potažmo i žaloby na náhradu škody či naopak, nebo podání žádosti o předběžné otázky týkající se platnosti aktu.

Výše uvedeným řízením jsou věnovány následující jednotlivé podkapitoly.

5.2.1 Řízení o předběžné otázce (čl. 267 SFEU)

Pravděpodobně nejčetnější skupinou žalob, v nichž SD rozhoduje, je právě tzv. řízení o předběžné otázce.⁸³ Jedná se o jednu z hlavních pravomocí SD, která SD umožňuje zajištění jednotného výkladu a aplikace práva Unie. Důvodem pro zřízení tohoto institutu je především

---

⁸¹ Na základě nového číslování po vstupu v platnost Lisabonské smlouvy.

⁸² SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. Praha: C.H. Beck, 2007. s. 117-19.

⁸³ První žádost o předběžnou otázku byla podána roku 1961.

fakt, že Unie sdružuje 27 členských států, jež mají odlišné právní systémy, tudíž výklad evropského práva vnitrostátními soudy může být taktéž odlišný (např. uvážíme-li, že se zde střetává kontinentální i anglosaský právní systém).

Nástroj předběžné otázky patří do kategorie tzv. nesporných řízení a představuje zvláštní druh, který funguje na principu spolupráce mezi Soudním dvorem EU a národními soudy. Umožňuje jim tak bližší kontakt. Význam tohoto nástroje je zásadní především pro správnou a jednotnou aplikaci práva ve všech členských státech EU.

Soudní dvůr se v takovém případě zabývá výhradně výkladem evropského práva a poskytuje tak národním soudům své stanovisko. Soudní dvůr rozhoduje v souvislosti s existujícím soudním řízením u národních soudů členských států. Podání otázky Soudnímu dvoru je však dobrovolné, výjimkou je pouze situace, kdy vnitrostátní soud učiní nevhodná rozhodnutí nebo pokud rozhoduje v poslední instanci (rozhodnutí nelze napadnout řádným opravným prostředkem) a má určité pochybnosti o výkladu či platnosti práva Unie, pak je podání otázek povinné. Je tedy nutné rozlišovat mezi **nárokem a povinností** položit předběžnou otázku. Vynesená rozhodnutí jsou poté závazná *erga omnes* pro národní soud, jenž tyto předběžné otázky vznesl, a zároveň slouží jako precedent v podobných případech řešených vnitrostátními soudy členských států EU.⁸⁴

Vzájemné působení vnitrostátního práva a práva Unie je vyjádřeno tzv. **zásadou přednosti** (nadřazenosti) práva Unie a zásadou přímého účinku. Princip přednosti práva Unie před vnitrostátním právem přitom není ve Smlouvě výslovně zakomponován. Upravuje vztah mezi vnitrostátním právem a právem Unie. Říká, že v případě rozporu s vnitrostátním právem má norma Unie přednost.

Tento princip byl přiblížen ve věci **Costa v. E.N.E.L.**⁸⁵ z roku 1964. Italský občan Flaminio Costa namítal, že při znárodnění elektrárenské firmy ENEL došlo k porušení článku 31 SES. Italský soud podal předběžnou otázku ESD a dospěl k názoru, že ustanovení týkající se vytváření státních monopolů je ustanovením s přímým účinkem, tudíž není třeba vnitrostátního aktu. Judikát v této věci tedy potvrdil přednost práva EU před vnitrostátním právem. Vnitrostátní předpisy, a to i ty pozdější, které odporují evropskému právu, se tedy neaplikují.

Mezi důležité principy aplikace evropského práva v členských státech patří krom principu přednosti i **princip přímého účinku**. Přímý účinek můžeme definovat jako přímou

---

⁸⁴ Viz blíže VĚRNÝ, Arsen, DAUSES, Manfred A. *Evropské právo se zaměřením na rozhodovací praxi Evropského soudního dvora*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998. s. 154-172.

⁸⁵ Rozsudek 6/64 *Costa v. E.N.E.L.*, SbSD 1964

závaznost práva Unie, a to nejen ve vztahu mezi členskými státy a Unií, ale i v rámci státu vedle vnitrostátního práva. Právní norma je tedy přímo účinná, pokud přiznává jednotlivcům práva nebo jim ukládá povinnosti. Další specifickou vlastností takové normy je její bezpodmínečnost, což znamená, že aplikace není podmíněna přijetím vnitrostátních opatření.

Zásadním rozhodnutím, které charakterizuje podmínky této zásady, byl rozsudek ve věci **Van Gend en Loos**⁸⁶ z roku 1963. Jednalo se o spor nizozemské speditérské firmy a nizozemského celního úřadu, a to kvůli dovoznímu clu na formaldehyd, které bylo na dovoz formaldehydu uplatněno ve vyšší sazbě, než uváděl čl. 12 Smlouvy o EHS. Soud v Nizozemsku podal Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda má ustanovení práva Společenství přímý účinek. Nizozemská vláda namítala, že není v pravomoci SD o této věci rozhodovat. SD však rozhodl kladně. Ustanovení (čl. 12 Smlouvy o EHS) státům ukládalo zdržet se určitého jednání. Jedná se o jasný a bezpodmínečný zákaz takového jednání, které by omezovalo fyzické a právnické osoby. Soudní dvůr tedy stanovil, že komunitární právo je přímo účinné a bezprostředně použitelné. Pokud jsou splněny podmínky jasnosti, bezpodmínečnosti a pokud je cílem zlepšení právního postavení jednotlivce, lze se tohoto práva dovolávat.

Na základě výše uvedených skutečností můžeme konstatovat, že v řízení o předběžné otázce SD vystupuje jako soud nadnárodního typu, jenž je nadřazen vnitrostátním soudům členských států EU. Nicméně plní zde i funkci jakéhosi poradce při výkladu a aplikaci práva. Členské státy jsou tedy odpovědné za správnou implementaci a prosazování práva Unie.

Článek 267 SFEU dále specifikuje, že předběžnou otázku může podat **vnitrostátní soud** členského státu. Ačkoliv se toto tvrzení může zdát dostatečně zřetelné, za dobu existence Soudního dvora se objevily určité nejasnosti dotýkající se samotného pojmu „soud“. Ve své judikatuře se tímto Soudní dvůr již mnohokrát zabýval. Soudní dvůr posoudí, zda má daný subjekt právo podat otázku, pokud vyhovuje stanoveným podmínkám prvků soudu tj. právní základ orgánu, trvalost, nestrannost, závaznost, nezávislost. Daný subjekt musí také rozhodovat v řízení soudního charakteru a musí se řídit platnými právními předpisy.⁸⁷ Nicméně, platí, že předběžné otázky mohou podávat pouze vnitrostátní soudy, nikoliv např. mezinárodní soudy. Na základě toho tedy lze říci, že soudem mohou být i instituce, jež se

---

⁸⁶ Rozsudek 26/62 Van Gend en Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration, SbSD 1963, blíže k rozsudku také ARNULL, Anthony. *The European Union and its Court of Justice*. Oxford: Oxford University Press, 1999. s. 77-84.

⁸⁷ Viz BOBEK, Michal, KOMÁREK, Jan, a další. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005. s. 27.

svou povahou jako soud nechovají, ale splňují dané podmínky. „Za soud členského státu se dále považují např. disciplinární komise, imigrační úřady, odvolací orgány pojišťovacích institucí nebo profesní komory,⁸⁸ i když v mnohých případech je to velmi sporné a záleží spíše na konkrétním případě. Za soud členského státu se ovšem naopak nepovažuje rozhodčí soud (což potvrdil rozsudek ve věci Nordsee⁸⁹), přestože slovo „soud“ jeho označení formálně obsahuje. Určení instituce je tak mnohdy sporné, neboť výklad pojmu „soud“ je poměrně široký.⁹⁰

V této souvislosti je nutné připomenout případ **Vaasen-Göbbels**⁹¹ z roku 1966 a výše zmíněný případ **Nordsee**,⁹² z roku 1982. Prvně jmenovaný případ se vztahoval na předběžnou otázku, zda je nizozemský rozhodčí tribunál oprávněn podat předběžnou otázku k SD. Soudní dvůr stanovil několik kritérií, které má orgán podávající předběžnou otázku splňovat. Musí se jednat o stálý nezávislý orgán vytvořený na základě platného práva a orgán s obligatorní jurisdikcí, který musí aplikovat právo a dodržovat pravidla spravedlivého procesu.

Případ Nordsee se týkal sporu mezi třemi německými loďařskými společnostmi, který byl řešen u rozhodčího soudu. Rozhodce podal Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda má rozhodčí soud právo předběžnou otázku předložit. Rozhodnutí rozhodčího soudu, který rozhoduje podle práva, by mělo přitom pro zúčastněné strany stejný účinek jako rozsudek obecného soudu. Soudní dvůr na tuto otázku odpověděl tak, že v tomto případě nemá pravomoc rozhodnutí o předběžné otázce vydat. Soudní dvůr stanovil, že pouhá skutečnost, že rozhodčí soud rozhoduje podle práva, nestačí k tomu, aby bylo možno rozhodčí soud považovat za soud ve smyslu čl. 234 SES (nyní 267 SFEU). Daný orgán tedy nesplňoval kritéria, co se týče výkonu veřejné moci. Rozhodčí soudy proto pozbývají práva využívat institutu předběžné otázky.

Přestože vnitrostátní soudy a jiné podobné subjekty mají právo obracet se s předběžnými otázkami k SD, pravomoc prohlásit poté dotčený akt některého z orgánů Unie za neplatný jim nepřísluší. V této souvislosti můžeme uvést např. rozsudek ve věci **Foto-Frost**⁹³ z roku 1987, kdy finanční soud v Hamburku položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda má finanční soud právo přezkoumávat platnost komunitárních aktů nebo zda musí naopak

---

⁸⁸ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 236.

⁸⁹ Rozsudek 102/81 Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern, 1982

⁹⁰ Viz STEHLÍK, Václav. Teoretické aspekty pojmu „soud“ v řízení o předběžné otázce podle čl. 234 SES na pozadí judikatury ESD. *Právník* č. 7/2005. s. 704-739.

⁹¹ Rozsudek 61/65 G. Vaasen – Göbbels v. Management of the Beamtenfonds voor het Mijnbedrijf, 1966

⁹² Rozsudek 102/81 Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern, 1982

⁹³ Rozsudek 314/85 Firma Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost, 1987

o posouzení požádat Soudní dvůr. Soudní dvůr na tuto otázku odpověděl tak, že národní soudy mají právo obrátit se na Soudní dvůr ohledně výkladu nebo platnosti komunitárních aktů. Národní soudy ale nemají pravomoc k tomu, aby mohly komunitární akt prohlásit za neplatný. Soudní dvůr zde tak v této věci potvrdil své výlučné postavení.

Článek 267 SFEU nicméně uvádí pravomoc SD v předběžných otázkách týkajících se výkladu Smluv včetně jejich novelizací a protokolů, platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie (tj. aktů sekundárního práva). Je nutno podotknout, že SD se v tomto případě nezabývá výkladem vnitrostátního práva ani probíhajícím řízením u národních soudů, jehož se předběžné otázky předmětně týkají, pouze zodpovídá vznesené otázky, neboli má konzultační pravomoc. Z toho vyplývá, že Soudní dvůr reaguje až poté, co mu národní soud otázku položí, což znamená, že je na rozhodnutí národního soudu, že je třeba dotázat se Soudního dvora.

Ačkoliv má SD dle čl. 267 SFEU v tomto institutu výlučnou pravomoc, čl. 256/3 SFEU zmiňuje i zvláštní oblasti určené Statutem, kdy může rozhodovat Tribunál.⁹⁴

5.2.2 Průběh řízení o předběžné otázce

Řízení se zahajuje podáním žádosti o zodpovězení předběžné otázky soudní kanceláří SD vnitrostátním soudem. Článek 267 SFEU říká, že vnitrostátní soud je oprávněn podat žádost, pokud to považuje za nutné, co se týče právě probíhajícího řízení (tj. hovoříme o **fakultativním** zahájení řízení). Čl. 267 SFEU nicméně upravuje i případy, kdy soud žádost podat musí (neboli **obligatorní** zahájení řízení). Jedná se o případy, kdy proti rozhodnutí soudu členského státu již nelze podat opravný prostředek, tudíž má soud naopak povinnost se s otázkou na SD obrátit.

Žádost se předkládá v jazyce předkládajícího soudu, kterou poté překladatelská služba SD přeloží do všech úředních jazyků Unie. Mezi náležitosti žádosti patří znění předběžné otázky, popis skutkového stavu sporu spolu s argumenty účastníků, podstatné národní předpisy a předpisy Unie, které se věci týkají a jiné související materiály. Žádost by také měla být pokud možno jasná, úplná a stručná.

Další účastníci řízení, tj. především členské státy a orgány Unie, mají možnost se k žádosti vyjádřit, a to ve lhůtě dvou měsíců. Soudní kancelář zveřejní v Úředním věstníku sdělení o obsahu otázek a účastnících řízení. Vyjádření se k dané věci je nepovinné, nicméně

---

⁹⁴ Tuto pravomoc získal Tribunál Smlouvou z Nice.

většinou účastníci řízení této možnosti využijí. Soudce zpravodaj dále předloží zprávu o jednání a poté následuje ústní část, v níž se mohou dotyční účastníci řízení vyjádřit k názorům ostatních. Generální advokát poté předloží své stanovisko. O tom, zda se bude konat i ústní jednání, rozhoduje SD. Účelem je možnost vyjádření se k případu, reagovat na argumenty účastníků řízení, zodpovědět otázky SD apod.

Na neveřejné poradě SD soudci na základě dostupných informací a návrhu rozhodnutí soudce zpravodaje rozhodují o rozsudku. Následně soudci jednají za účelem dosažení konsensu a poté dochází ke hlasování, kdy je na veřejném zasedání vynesena rozsudek.

Rozsudek zpravidla zahrnuje odpovědi na předběžné otázky a odůvodnění, proč tak Soudní dvůr rozhodl. Je nutné dodat, že SD nemusí vždy na vznesené otázky odpovědět. Hovoříme o tzv. výjimkách z povinnosti. Děje se tak v případech, kdy SD na podobnou otázku již v minulosti odpověděl např. z podnětu soudu jiného členského státu. V tomto případě se jedná o tzv. akty *acte éclairé*, SD tedy vydá odůvodněné stanovisko, kde odkazuje na danou judikaturu.⁹⁵ Dalším případem je situace, kdy je odpověď na otázku jasná, tzv. *acte clair*, tudíž není třeba žádat SD o posouzení. Doktrína *acte clair* byla formulována v judikátu **CILFIT v. Ministry of Health**⁹⁶ z roku 1982. Podle italského zákona byly k dovozu vlny třeba i určitá šetření z důvodu zdravotní politiky, za což se platil poplatek. Cilfit se ale domníval, že zákon je v rozporu se společným trhem a na základě přednosti evropského práva by tedy neměl být používán. Proti Ministerstvu zdravotnictví Itálie byla tedy podána žaloba s žádostí o vrácení poplatků. Nejvyšší soud se v této věci obrátil na SD. Předběžná otázka italského soudu zněla, zda povinnost soudu podat otázku dle čl. 177/3 SES (nyní 267 SFEU) má nějaké meze. ESD řekl, že ano, pokud soud zjistí, že otázka není v dané věci důležitá, pokud se ESD již předpisem zabýval (v jiném řízení o předběžné otázce), pokud existuje judikatura, která otázku již vyřešila a dále pokud neexistuje prostor pro pochybnost ohledně rozhodnutí otázky – nedostatek pochyb, že ostatní soudy členských států by nerozhodly taktéž. V případě Cilfit se Soudní dvůr tedy snažil o jakousi rovnováhu mezi potřebou vyhnout se otázkám, které nejsou v případě důležité a potřebou zajištění jednotné aplikace práva.

V případě **Intermodal Transports**⁹⁷ z roku 2005 navíc Soudní dvůr doplnil usnesení z případu CILFIT. Soudní dvůr došel k závěru, že národní soudy nesou odpovědnost za řádnou aplikaci evropského práva, tedy aplikace práva je natolik zřejmá, že nevytváří

---

⁹⁵ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 242.

⁹⁶ Rozsudek 283/81 Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health, 1982

⁹⁷ Rozsudek C-495/03 Intermodal Transports v. Staatssecretaris van Financien, 2005

prostor pro jakékoli pochybnosti, tudíž žádost o předběžnou otázku týkající se interpretace práva Unie není nutná.⁹⁸

Soud může také otázku zamítnout z důvodů **nepřípustnosti**, např. pokud se otázka neváže ke skutečnému sporu, je pouze hypotetická či není dostatečně konkrétní, co se týče skutkového stavu případu, anebo z důvodů nedostatku pravomoci.⁹⁹ V takových případech SD rozhoduje ve zjednodušeném řízení, tj. po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta rozhodne usnesením a současně odkáže vnitrostátní soud na příslušný judikát. Rozhodnutí SD je poté závazné. SD požádá soud, aby ho informoval o dalším průběhu a výsledku řízení. Rozhodnutí SD se dále spolu s odpověďmi a odůvodněními publikují ve Sbírce rozhodnutí. Toto má význam pro budoucí vývoj práva Unie.

Kromě situací, kdy SD žádost o předběžnou otázku z podstatných důvodů zamítne, dochází i k případům porušení povinnosti předběžnou otázku podat. Toto porušení s sebou pro vnitrostátní soud nese své následky např. porušení Smlouvy, vznik odpovědnosti za způsobenou škodu (případ Köbler¹⁰⁰) nebo i podání žaloby k Evropskému soudu pro lidská práva.

Existují také případy, kdy je zodpovězení otázek časově omezené a je tedy třeba rozhodnout co nejdříve. V takové situaci se mluví o **zrychleném řízení** (čl. 104 Jednacího řádu SD). Cílem je rozhodnout rychle v naléhavých věcech. Předkládající soud předloží předběžné otázky a soudce zpravodaj může rozhodnout o provedení zrychleného řízení. Předseda SD po vyslechnutí generálního advokáta rozhodne, zda je žádost oprávněná a zda je rozhodnutí naléhavé. Jedná se o formu zkráceného řízení. Účastníci řízení nemají na svá vyjádření obvyklé dva měsíce, ale pouze 15 dnů, poté se koná ústní část řízení. Účastníci řízení se s vyjádřeními ostatních účastníků řízení seznamují až před ústním jednáním. SD vynáší ve věci rozsudek. Lisabonská smlouva navíc uvádí, že v případech, kdy se předběžná otázka týká osoby ve vazbě, Soudní dvůr je nucen rozhodnout v co nejkratší lhůtě.¹⁰¹

Rozsudek je závazný nejen pro soud, jenž otázku podal, ale i pro ostatní vnitrostátní soudy, které by rozhodovaly v podobných věcech, tudíž se jedná o precedent. Tímto se Soudní dvůr zabýval v případě **Wünsche III**,¹⁰² kdy byla této společnosti zamítnuta žádost

⁹⁸ Blíže viz BOBEK, Michal, KOMÁREK, Jan, a další. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005. s. 227-232, nebo také BOBEK, Michal. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 34 a násl., viz též KOMÁREK, Jan. Velký hybatel – Soudní dvůr a hledání vnitřního souladu právního řádu Společenství, *Právník*, č. 5, 2006, s. 26.

⁹⁹ Viz blíže STEHLÍK, Václav. K charakteristice vztahu mezi národními soudy a Soudním dvorem v řízení o předběžné otázce. *Jurisprudence*, č. 5, 2005. s. 3-11.

¹⁰⁰ Rozsudek C-224/01 Gerhard Köbler v. Rakousko, 2003

¹⁰¹ Viz čl. 267 SFEU

¹⁰² Rozsudek 69/85 Wünsche Handelsgesellschaft GmbH & Co. v. Německo, 1986

o dovozní licenci na houbové konzervy. Společnost podala novou žádost, která byla ale opět zamítnuta, a to kvůli ochranným opatřením Společenství. Žalobce se bránil tím, že dříve vydaný rozsudek je pochybný a nemá závazné právní následky. Německý soud tedy vznesl předběžnou otázku k Soudnímu dvoru a dotázal se, zda rozsudek Soudního dvora vyneseny v rámci řízení o předběžné otázce patří k právním aktům Společenství, jichž se předmět řízení týká. Soudní dvůr na tuto otázku odpověděl tak, že rozsudek je závazný pro soud, který Soudní dvůr o předběžnou otázku požádal, ale i pro ostatní soudy, které v podobné věci rozhodují. Národní soudy mohou opět položit Soudnímu dvoru otázku ve stejném řízení, pokud se změní skutkový stav nebo v případě nutnosti výkladu dalších nejasností. Vnitrostátní soudy tedy nemohou prostřednictvím institutu předběžné otázky napadnout platnost vydaného rozsudku.

Rozsudkem se může také akt prohlásit za **neplatný**, pokud tak shledá SD. Důvody neplatnosti v rámci jeho přezkumu v řízení o předběžné otázce jsou podobné jako u žaloby na neplatnost (blíže Kapitola 5.2.4). Čl. 263 SFEU zmiňuje jako důvod neplatnosti nedostatek příslušnosti, porušení podstatných formálních náležitostí, porušení Smluv nebo jakéhokoli právního předpisu týkajícího se jejich provádění, anebo zneužití pravomoci. Tento akt se ale automaticky nevyřazuje z právního řádu, jako tomu je u samotné žaloby na neplatnost. Rozsudky o neplatnosti aktu jsou poté orgány povinny respektovat.

Lze tedy říci, že institut řízení o předběžné otázce funguje jako nástroj spolupráce mezi SD a vnitrostátními soudy s cílem efektivnější aplikace evropského práva a dosažení právní ochrany občanů členských států EU. Řízení umožňuje jednotnou interpretaci a aplikaci práva v rámci EU. Navíc fakt, že se do řízení mohou zapojit i ostatní účastníci řízení, dává prostor k určité diskusi na dané téma či možnost pro vyjádření více stran.

Jelikož institutu předběžné otázky vnitrostátní soudy využívají stále častěji, potýká se Soudní dvůr s neustále narůstajícím nápoem případů, čímž dochází i k prodloužení řízení. Ročně tak SD řeší přes 200 předběžných otázek, přičemž nejvíce žádostí pocházelo v období 1952-2008 z Německa.¹⁰³ Návrhy na zlepšení institutu řízení o předběžné otázce jsou rozebírány v kapitole 8 této práce.

---

¹⁰³ Pro srovnání jednotlivých členských zemí viz tabulka č. 1 v příloze.

5.2.3 Žaloba na nesplnění povinnosti státem (čl. 258-60 SFEU)

Tato žaloba je jednou z dalších sporných řízení, jež může vyvstat před SD. Evropské právo je pro členské státy EU závazné. Pokud by ale některý členský stát právo Unie porušil, bylo zavedeno právě řízení na nesplnění povinnosti státem pro vynucení nápravy. V tomto případě institut žaloby na nesplnění povinnosti státem umožňuje SD dohlížet na dodržování povinností jednotlivými členskými státy, jež jim toto právo ukládá, např. neprovedení směrnice apod.

Předmětem žaloby je tedy nesplnění povinnosti státu porušením práva Unie. Častými důvody pro podání žaloby na nesplnění povinnosti státem je např. neimplementace směrnice do vnitrostátního práva, nedodržování závazných právních aktů, ponechání vnitrostátní právní úpravy v platnosti či administrativní překážky apod. „Členský stát může na svou obranu použít jen velmi omezené množství ospravedlnění, proč k neplnění došlo, obecně se uznává pouze *vis maior*.“¹⁰⁴ Důvody ekonomického zájmu přitom nejsou pro stát ospravedlněním.

Aktivní působnost nemá v tomto případě pouze Komise, ale i jakýkoliv členský stát (čl. 259 SFEU). V případě podání žaloby některým z členských států (pokud je přesvědčen, že mohlo dojít k porušení) se tak ale děje pouze výjimečně, neboť je to jak finančně, tak časově náročné a rovněž to s sebou přináší i možné politické následky. Stát v tomto případě může upozornit Komisi, která ve lhůtě tří měsíců vydá stanovisko dle čl. 258 SFEU. Pokud se tak nestane a členský stát je přesvědčen o tom, že je nutné žalobu podat, má na to právo.¹⁰⁵ Zároveň může členský stát také na porušení Smluv upozornit jiný stát Unie.

Komise se však jako ochránkyně smluv neustále zabývá kontrolou dodržování a provádění aktů evropského práva do právních řádů členských států. Proto je to zpravidla Komise, která v případě, že zjistí nesrovnalosti, co se týče neprovedení směrnice ve stanovené lhůtě nebo pouze její částečné provedení, zahájí předběžné řízení. V rámci tohoto řízení posílá danému státu neformální výzvu, v níž konkretizuje porušení, stanoví lhůtu k nápravě a současně dává státu příležitost se k danému problému vyjádřit, tj. je povinen odpovědět na otázky týkající se vadného stavu.

Pokud stát z nějakého důvodu nereaguje a porušení nadále přetrvává, Komise zasílá tzv. **odůvodněné stanovisko**, jehož obsah je prakticky stejný jako výzva ale důraznější a již oficiální, a zároveň opět stanoví lhůtu k nápravě. Stát se samozřejmě může bránit a namítat,

¹⁰⁴ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie*. Praha: Linde, 2007. s. 142-3, viz také blíže ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I. Ústavní základy EU*. Praha: Linde, 2007. s. 204-5.

¹⁰⁵ CRAIG, Paul, DE BŮRCA, Grainne. *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2003. s. 429, blíže také viz SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. Praha: C.H.Beck, 2007. s. 123-5.

že si porušení není vědom apod.¹⁰⁶ Následně může Komise přejít k dalšímu kroku, tedy podání žaloby k SD pro porušení práva státem. Toto není povinné, Komise má pouze právo takto učinit (čl. 258 SFEU). Jelikož je však soudní řízení finančně a časově náročné, snaží se účastníci sporu vyřešit vše ještě v předběžném řízení. Není to ovšem pravidlem.

Soudní dvůr se dále žalobou zabývá, sbírá potřebné informace, přičemž je nutno dodat, že Komise je podáním žaloby zavázána předložit veškeré důkazy o nesplnění povinnosti státem. Nyní se již jedná o **soudní stádium**, kdy SD vydává v tomto řízení rozsudek (dle čl. 260 SFEU). Pokud zní v neprospěch členského státu, tj. Soudní dvůr dojde k závěru, že členský stát porušil právo EU, stát je povinen napravit protiprávní stav nebo může být žaloba zamítnuta v případě, že členský stát nežádoucí stav napravit. Pokud se tak však nestalo, státu je vymezena lhůta pro nápravu. Obsahem rozhodnutí je i rozhodnutí o nákladech řízení. Jestliže i přesto stát nezajistí nápravu, Komise zahájí další řízení, v němž na základě stanoviska osloví členský stát, aby se vyjádřil.

Pokud ani tehdy stát nereaguje, Komise o jeho chování informuje SD a může zároveň navrhnout udělení **pokuty**, tj. ve formě penále či paušální částky dle čl. 260 SFEU. SD uloží pokutu dle návrhu Komise nebo žádost Komise zamítne a uloží pokutu podle svého uvážení. Tato pokuta by však měla být úměrná porušení práva a měla by být splnitelná. Svým účinkem by měla členský stát donutit k tomu, aby se příště takového chování vyvaroval.

Příkladem, že neplnění povinností členským státem se nevyplácí a že SD může naopak udělit jak penále, tak i paušální částku jako sankci zároveň, je např. případ **Komise v. Francie**¹⁰⁷ z roku 2005 týkající se francouzských rybiček. Předmětem sporu bylo nesplnění povinnosti ze strany Francie, která nezajistila kontrolu, jež by zaručovala dodržování opatření Společenství pro zachování rybolovných zdrojů. Po opakovaných kontrolách Komise zjistila, že Francie během 11 let od rozsudku nesplnila povinnosti z něho vyplývající. Komise tedy podala žalobu a navrhovala penále ve výši 316 milionů eur za každý den prodlení. Následně generální advokát Geelhoed ve svém stanovisku¹⁰⁸ doporučil Soudnímu dvoru jednorázovou pokutu ve výši 115 milionů eur a penále 57 milionů eur. Soudní dvůr se v konečném rozsudku zabýval i otázkou, zda lze jako sankci uvalit penále i paušální částku zároveň. Nakonec rozhodl o jednorázové pokutě 20 milionů eur a částce 57 milionů eur penále za každých dalších 6 měsíců neplnění povinnosti. Z toho tedy vyplývá, že Soudní dvůr může udělit oba

---

¹⁰⁶ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 218-23, blíže také viz STEINER, Jo, WOODS, Lorna, a další. *EU Law*. Oxford University Press, 2006. s. 228 a n.

¹⁰⁷ Rozsudek C-304/02 Komise v. Francie, 2005

¹⁰⁸ Opinion of Advocate General Geelhoed of 18 November 2004 on the Case C-304/02 Commission v. French Republic, 2004

druhy postihu, obzvláště pokud se jedná o dlouhodobé neplnění povinností (v tomto případě od rozsudku z roku 1991).

Pokud SD potvrdí porušení práva Unie, soukromoprávní osoby se poté mohou domáhat **náhrady škody**, jež jim tímto vznikla. Názorným příkladem z judikatury je průlomový případ **Francovich**,¹⁰⁹ který vymezil základní podmínky vzniku odpovědnosti za škodu. Předmětem sporu bylo neprovedení směrnice Rady č. 80/987/EHS, která se týkala zajištění minimální úrovně ochrany zaměstnanců v případě nesolventnosti zaměstnavatele. Itálie ale směrnici neprovedla. Přestože Soudní dvůr potvrdil porušení Smlouvy, pan Francovich a další zaměstnanci mzdy neobdrželi. Žalobci se tedy obrátili na stát s požadavkem náhrady. Italské soudy podaly SD předběžné otázky ohledně možnosti dovolávání se bezprostředního účinku směrnic před národním soudem a odpovědnosti státu za škodu nesplněním jeho závazků dle komunitárního práva. Soudní dvůr zde definoval podmínky odpovědnosti státu za škodu. Osoby se tedy mohou v případě porušení práva domáhat náhrady škody. Výsledek směrnice však musí zakládat práva ve prospěch jednotlivců, poškozeným musí vzniknout škoda a je třeba, aby zde existovala příčinná souvislost mezi porušením práva a způsobenou škodou. Žalobou na náhradu škody se blíže zabývá kapitola 5.3.5.

Na závěr je nutné dodat, že Komise a Soudní dvůr sice mohou v rámci tohoto řízení přimět stát k nápravě porušujícího jednání, ale zároveň neexistuje žádný nástroj, jímž by SD mohl rozsudek vynutit. Rozhodnutí Soudu má však důležitý význam pro výklad práva Unie.¹¹⁰

5.2.4 Žaloba na neplatnost (čl. 263-4 SFEU)

Účelem žaloby na neplatnost a cílem žalobce je zrušení daného aktu některého z orgánů EU a zaručení co nejlepší kompatibility sekundárního práva s primárním. Jedná se především o **přezkum legality** právních aktů Komise, Rady, ECB a také aktů Evropského parlamentu, Evropské rady a Výboru regionů, které mají právní účinky vůči třetím osobám. Toto je upraveno články 263 a 264 SFEU. Napadnout lze pouze **právně závazné** akty sekundárního práva, tedy nařízení, směrnice a rozhodnutí, které svým účinkem ovlivňují předkladatele žaloby. Rozhodující jsou tedy především účinky normy. Žalobou nemohou být napadeny prameny primárního práva.

---

¹⁰⁹ Rozsudek C-6 a 9/90 A. Francovich and D. Bonifaci v. Italy, 1991

¹¹⁰ Ukládání sankcí zavedla Maastrichtská smlouva.

Jako **důvody neplatnosti** aktu SFEU¹¹¹ udává následující:

- pro nedostatek¹¹² nebo zneužití pravomoci orgánu,
- pro porušení Smlouvy nebo jiného právního aktu, který se k této Smlouvě vztahuje, např. v případech, kdy je akt v rozporu s právem Unie,
- pro porušení formálních náležitostí.

Žalobu na neplatnost jsou oprávněny podávat členské státy (vnitrostátní soudy) a orgány Unie tj. Evropský parlament, Rada či Komise (privilegovaní žalobci) proti jinému orgánu EU, dále jednotlivci (fyzické a právnické osoby) či nečlenské státy (neprivilegovaní žalobci), pokud se jich akt bezprostředně dotýká a nevyžaduje přijetí prováděcích opatření tj. nařízení; rovněž Účetní dvůr,¹¹³ ECB a nově i Výbor regionů¹¹⁴ (semi-privilegovaní žalobci) z důvodu ochrany svých práv (čl. 263 SFEU).

Před Lisabonskou smlouvou byly podmínky pro podání žaloby ze strany **neprivilegovaných žalobců** přísnější, jelikož žalobci museli být aktem kromě podmínky bezprostředního dotčení navíc i individuálně dotčení. Docházelo tedy často k tomu, že tito žalobci nebyli schopni tyto podmínky splnit, což výrazně limitovalo jejich pravomoci. Lisabonská smlouva proto vyřadila předpoklad individuální dotčení (u právních aktů s obecnou působností, které nevyžadují přijetí prováděcích opatření) a zmírnila tak podmínky podání této žaloby.

V této souvislosti můžeme podmínky podání žaloby neprivilegovanými žalobci hledat v judikatuře Soudního dvora, např. v judikátu **Plaumann v. Commission**¹¹⁵ z roku 1963, který se týká přípustnosti dotčení. Jeden z německých dovozců mandarinek a klementinek napadl žalobou rozhodnutí Komise, jímž se zamítla žádost Německa o povolení částečného zrušení dovozních cel z nečlenských zemí ES. Komise se opírala o důvody nepřípustnosti žaloby s tím, že fyzické osoby nemohou napadnout rozhodnutí určená členskými státy a také proto, že dovozce Plaumann není osobně dotčen. Pan Plaumann však namítal, že přestože mu rozhodnutí není přímo určeno, osobně se ho však dotýká. Soudní dvůr prohlásil námitky Komise za neopodstatněné a žádost na neplatnost za nepřípustnou. Rozsudek je významný z důvodu řešení otázky neprivilegovaných žalobců a pravidla dokazování osobního dotčení.

---

¹¹¹ Viz čl. 263 pododst. 2 SFEU

¹¹² V tomto případě často orgán vydá podobný právní akt, ale již bez zmíněných vad.

¹¹³ Amsterodamská smlouva mezi žalobce zařadila i Účetní dvůr.

¹¹⁴ Na základě Lisabonské smlouvy, viz čl. 263 SFEU

¹¹⁵ Rozsudek 25/62 Plaumann and Co. v. Commission, 1963

Na základě toho mohou žalobu podat nejen ti, jimž je závazný akt přímo určen, ale i ti, kteří jsou jím osobně a bezprostředně dotčeni.¹¹⁶

V rozsudku **Jégo-Quéré**¹¹⁷ však došlo k přehodnocení těchto striktních podmínek. Jégo-Quéré, francouzská rybářská společnost, používala sítě, které nevyhovovaly nařízení Komise.¹¹⁸ Společnost podala žalobu k Soudu prvního stupně a požadovala zrušení dvou ustanovení nařízení. Komise však namítala, že společnost nemá pro podání žaloby aktivní legitimaci, tudíž by měla být žaloba zamítnuta. Soud dospěl k závěru, že žalobce sice nesplňuje podmínku individuálního dotčení, ale vzhledem k tomu, že zmíněné nařízení nevyžadovalo přijetí prováděcí normy a společnost tak nemohla prostřednictvím sporu u vnitrostátního soudu využít institutu předběžné otázky, bylo rozhodnuto ve prospěch žalobce s tím, že žaloba je přípustná. Soud prvního stupně mimo jiné odkazoval i na Chartu základních práv EU. Komise se proti rozhodnutí Soudu prvního stupně odvolala k Soudnímu dvoru, který následně rozhodnutí Soudu prvního stupně zrušil a žalobu prohlásil za nepřípustnou. Podmínky přípustnosti byly tedy zmírněny až Lisabonskou smlouvou.

Podle článku 256 SFEU v první instanci rozhoduje nejčastěji Tribunál, pokud se jedná o žaloby podané jednotlivci (fyzickými a právnickými osobami), a ne orgány EU, kdy naopak rozhoduje právě SD. Článek 51 Statutu nicméně vymezuje oblasti, kdy je v případě členského státu ve funkci žalobce příslušný rozhodovat Soudní dvůr, tj. v případě žalob na:

- neplatnost aktu Evropského parlamentu nebo Rady nebo obou společně kromě:
  - rozhodnutí Rady týkajících se státních podpor,
  - aktů Rady týkajících se opatření na ochranu obchodu dle čl. 207 SFEU,
  - aktů Rady, jimiž Rada vykonává prováděcí pravomoci dle čl. 290-1 SFEU.
- neplatnost aktu Komise týkajícího se posílené spolupráce dle čl. 326-334 SFEU.

Žalobce v řízení podává žalobu na neplatnost aktu spolu s odkazem na přesné znění právního aktu. Žalobu je přitom nutné podat do dvou měsíců ode dne vyhlášení aktu v Úředním věstníku, oznámení žalobci nebo ode dne, kdy se s ním žalobce seznámil. Omluvení nesplnění této lhůty lze pouze za výjimečných okolností.

Soud může žalobu zamítnout, pokud dojde k závěru, že je neodůvodněná. Soudní dvůr ve věci vynáší **rozsudek**, a to takový, že daný akt může zčásti anebo v plném rozsahu prohlásit za neplatný. Všechny další akty, které byly vydány na základě tohoto aktu, jenž je

---

¹¹⁶ Lisabonská smlouva však zmírňuje podmínky podání žaloby ze strany neprivilegovaných žalobců, tedy již nemusí dokazovat, že jsou aktem osobně dotčeni.

¹¹⁷ Rozsudek T-177/01 Jégo-Quéré & Cie SA v. Commission, 2002

¹¹⁸ Nařízení Komise č. 1162/2001

nyní považován za neplatný, tak ztrácí právní účinek.¹¹⁹ Nicméně, SD může určité části aktu ponechat v platnosti, např. v případě nařízení Soudní dvůr na základě čl. 264 SFEU rozhodne, které části budou nadále ponechány v platnosti, alespoň do doby přijetí aktu nového. Orgány dotčeného aktu mají na základě soudního rozhodnutí povinnost přijmout opatření.¹²⁰

Na základě vyneseného rozsudku se věc posílá k orgánu, který právní akt vydal a ten musí dále jednat, tj. přijmout další předpis, jenž tuto skutečnost upravuje, neboť rozsudek je závazný. Tento orgán právní akt zruší anebo se nepoužije s tím, že je prohlášen za neplatný (čl. 266 pododst. 1 SFEU).

Je nutné upozornit, že akt může být prohlášen za neplatný pouze na základě rozhodnutí SD; vnitrostátní soudy v této otázce nemají pravomoc.¹²¹ Účinky rozhodnutí platí poté *ex tunc* a *erga omnes*.

5.2.5 Žaloba na nečinnost (čl. 265-6 SFEU)

Zatímco žaloba na neplatnost směřuje proti porušujícímu jednání státu, žaloba na nečinnost napadá naopak **nejednání orgánu** Unie, kdy tento orgán však měl aktivně jednat, ale z nějakého důvodu či nevědomě tak neučinil. Žalobou na nečinnost lze tedy napadnout jednání, kdy daný orgán, instituce nebo jiný subjekt EU nejednal, ačkoliv v dané věci jednat měl, např. v případě, kdy nepřijal rozhodnutí, neučinil určitá opatření a tento stav odporuje evropskému právu a poškozuje tak Unii i samotné jednotlivce.

Žalobu na nečinnost jsou oprávněni podávat členské státy a orgány EU (i ECB, pokud věc patří do její působnosti), popř. fyzické a právnické osoby, pokud se jich akt přímo dotýká (čl. 265 SFEU) a pokud se žaloba týká nevydání závazného aktu. Žaloba je směřována proti Radě, Komisi, Evropskému parlamentu, Evropské radě nebo ECB či jinému subjektu Unie. Předmětem žaloby však musí být napadení pravomoci v působnosti žalovaného orgánu.

Pravomoc rozhodovat žaloby na nečinnost má SD nebo Tribunál (čl. 256 odst. 1 SFEU), pokud tak není stanoveno jinak Statutem (čl. 51), který uvádí výjimky v případě podání žaloby orgány EU a ECB.

Postup pro podání žaloby je následující. Nejprve probíhá předběžné řízení na základě jednání se stranou žalující a žalovanou. Cílem je přimět orgán k činnosti, tj. aby vydal akt nebo aby se k věci vyjádřil v dané lhůtě dvou měsíců. To znamená, že žalující strana musí

¹¹⁹ TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Radoslav. *Evropské právo*. Brno: C. H. Beck, 2004. s. 364-5.

¹²⁰ Blíže také ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I. Ústavní základy EU*. Praha: Linde, 2007. s. 216-17.

¹²¹ Viz již zmíněný rozsudek 314/85 Firma Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost, 1987

nejdříve dotyčný orgán vyzvat (spolu s uvedením stanoviska a odůvodněním proč měl jednat), aby své chování změnil. Pokud nereaguje nebo danou skutečnost popírá, lze podat žalobu na nečinnost, a to opět během dvou měsíců od uplynutí zmíněné lhůty k vyjádření. Dochází tak k formální části řízení. Pokud ale orgán již začal v dané věci jednat, je žaloba zamítnuta. Během řízení je však nutné prokázat, že orgán nejednal, ač měl a že jeho jednání porušuje evropské právo. Současně musí být prokázáno, že orgánu byla zaslána ona výzva k vyjádření. Tribunál, resp. Soudní dvůr poté vynáší ve věci rozsudek dle čl. 265 odst. 1 SFEU, jehož obsahem je stanovisko, zda orgán svým jednáním, resp. nejednáním, porušil evropské právo. Pokud rozhodnutí zní ve prospěch žalující strany, orgán je povinen své chování napravit a odstranit současný stav.

Je nutné upozornit na fakt, že Tribunál, resp. Soudní dvůr nemá pravomoci k tomu, aby orgánu, jenž porušil povinnost v konkrétní věci jednat, nařídil, jak má situaci řešit, tedy jaká opatření má přijmout. Pouze upozorní na nečinnost orgánu nebo subjektu, který je následně povinen zachovat se podle rozsudku Tribunálu či Soudního dvora (čl. 266 SFEU). Rozsudkem se tedy pouze stanoví, zda došlo k porušení práva či ne a rozhodne o nákladech spojených s tímto řízením.

5.2.6 Opravný prostředek proti rozhodnutí Tribunálu (čl. 256 pododst. 1 SFEU)

Dalším řízením, které může být u Soudního dvora vedeno, je řízení na základě opravného prostředku proti rozhodnutí Tribunálu. Účelem je změnit rozhodnutí vynesené Tribunálem, pokud existuje odůvodněný a oprávněný důvod k podání odvolání. Účastníci řízení jsou totožní s účastníky před Tribunálem. Jsou jimi členské státy a orgány EU či ostatní subjekty za podmínky, že se jich rozhodnutí Tribunálu přímo týká. Nicméně, řízení se mohou účastnit i vedlejší účastníci.

Opravný prostředek je nutné podat do dvou měsíců od rozhodnutí. Oznámení se odesílá přímo kanceláři Soudního dvora nebo Tribunálu, jež poté kancelář Soudního dvora informuje.

Opravný prostředek musí obsahovat podstatné **náležitosti**, mezi které patří následující:

- Jméno a bydliště, název a sídlo navrhovatele,
- další účastníci řízení,
- druh rozhodnutí, číslo věci a datum vyhlášení,
- důvody pro podání odvolání,

- návrhy navrhovatele a přílohy a dokumenty na jeho podporu,
- datum odvolání,
- označení a postavení zástupce navrhovatele spolu s adresou pro doručování,
- podpis zástupce navrhovatele.¹²²

Ostatní účastníci mají také příležitost se k opravnému prostředku vyjádřit ve lhůtě dvou měsíců. Na odpověď jsou kladeny také jisté požadavky, co se náležitostí týče. Ovšem náležitosti odpovědi se téměř shodují s náležitostmi podání opravného prostředku, účastníci řízení navíc uvádí věc, ke které se odpověď vztahuje a své argumenty.

Je nutné upozornit, že řízení o opravném prostředku nelze rozšiřovat či jakkoli měnit předmět sporu, jenž byl původně veden u Tribunálu.

Ústní část řízení není vždy pravidlem, soudce zpravodaj může na základě vyjádření účastníků a generálního advokáta rozhodnout o jeho vynechání. V ústní části se rozhoduje pokaždé, pokud o ni účastník výslovně požádá, přičemž pro to musí mít opodstatněné důvody. Také zde existuje lhůta pro podání této žádosti, tj. tři týdny od ukončení písemné části (čl. 120 Jednacího řádu SD).

SD v této věci vynáší **rozsudek**, jenž obsahuje podobné náležitosti jako žádost o opravný prostředek. Krom toho obsahuje i posouzení SD, znění rozsudku, podpisy soudců a vedoucího soudní kanceláře. Výsledkem je rozhodnutí Soudního dvora, kterým se určí, zda je podání opravného prostředku opodstatněné a rozhodnutí Tribunálu zruší buď částečně, nebo úplně. SD může argumenty navrhovatele přijmout, v takovém případě může vydat vlastní rozhodnutí anebo věc vrátí zpět Tribunálu, aby rozhodl na základě názoru SD.

Existují případy, kdy SD nerozhoduje rozsudkem, nýbrž vynáší tzv. **odůvodněné usnesení** (čl. 119 Jednacího řádu SD), pokud rozhodne o nepřípustnosti nebo neopodstatněnosti opravného prostředku (na základě usnesení soudce zpravodaje a generálního advokáta).

I v této otázce SD rozhoduje o **nákladech** řízení Tribunálu ale i SD. Výjimkou jsou případy uvedené v čl. 122 Jednacího řádu SD:

- pokud opravný prostředek podaly orgány EU v řízení o opravném prostředku v zaměstnaneckých sporech, nesou náklady tyto orgány EU.
- pokud opravný prostředek podal zaměstnanec EU, pak SD rozhodne o rozdělení nákladů.

¹²² KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 247-8.

- pokud je opravný prostředek podán členskými státy nebo orgány EU, které nebyly účastníky v prvním stupni řízení, SD rozhodne o rozdělení nákladů, a to i mezi vítěznou stranu.

5.2.7 Řízení o námitce protiprávnosti (čl. 277 SFEU)

Řízení o námitce protiprávnosti neboli **incidenční řízení** se dotýká legality právních aktů s obecnou působností, především z oblasti soutěžního a pracovního práva. Námitka protiprávnosti se váže na již existující hlavní řízení před vnitrostátním soudem, tj. obvykle v řízení na neplatnost aktu nebo nečinnost orgánu (prostřednictvím něhož žalobce napadne právní akt přijatý na základě nařízení nebo obdobného závazného aktu). Jedná se tedy pouze o procesní úkon, a nikoliv o samostatnou žalobu. Je nutno poznamenat, že toto řízení se řadí mezi nepřímé žaloby, stejně jako řízení o předběžné otázce.

Oprávnění podat námitku mají fyzické a právnické osoby (čl. 277 SFEU ovšem nevyklučuje ani privilegované žalobce, kteří mohou využít námitky protiprávnosti, pokud již nestihli podat žalobu na neplatnost), a to buď k SD, nebo Tribunálu. Podle čl. 277 SFEU lze námitku podat pouze proti aktu s obecnou platností, tj. nařízením, ale judikaturou bylo toto právo rozšířeno i na další akty, pokud splňují určité podmínky, tedy pokud má akt obdobné účinky a je právním základem pro napadené rozhodnutí.¹²³ Lhůta pro podání námitky není stanovena.

V této souvislosti je nutno zmínit judikát **Simmenthal**¹²⁴ SpA v. Commission of the European Communities z roku 1979. Předmětem sporu byly poplatky za hygienickou prohlídku hovězího masa při dovozu z Francie do Itálie. Na základě námitky protiprávnosti tak společnost Simmenthal požadovala zrušení rozhodnutí Komise, kterým se stanovovaly minimální ceny mraženého hovězího masa. Italský soud předložil SD předběžnou otázku. Soudní dvůr potvrdil nesoulad s komunitárním právem a dospěl tak k závěrům, že vnitrostátní soud má povinnost aplikovat ustanovení komunitárního práva a neaplikovat vnitrostátní ustanovení, která by s daným ustanovením byla v rozporu, přičemž tento rozpor je povinný rozpoznat sám aplikující soud. V této věci je patrné to, jakým způsobem mohou být obecné akty napadeny jednotlivci.

Pokud se jedná o nařízení Rady a Evropského parlamentu nebo nařízení Rady, Komise a ECB, strana řízení může podat námitku protiprávnosti kvůli nepřislušnosti k přijetí,

¹²³ Viz SVÁK, Ján, a kol. *Advokát pred európskymi súdmi*. Bratislava: Nadácia Slovenskej Advokácie, 2004. s. 104-5.

¹²⁴ Rozsudek 92/78 Simmenthal SpA v. Commission of the European Communities, 1979

pro porušení podstatných náležitostí, porušení Smlouvy či zneužití pravomoci, tedy jedná se o stejné důvody jako u žaloby na neplatnost.¹²⁵

SD v této věci vynáší **rozsudek**, jímž rozhodne o neaplikovatelnosti aktu pro daný spor, tj. pouze pro strany tohoto sporu a s účinky *ex tunc*.

5.2.8 Řízení o posudku (čl. 218 SFEU)

V této věci mluvíme o situaci, kdy Evropský parlament,¹²⁶ Komise, Rada nebo členský stát požádají Soudní dvůr o posudek týkající se slučitelnosti Smluv s budoucí mezinárodní smlouvou uzavřenou se třetí stranou. Jedná se o nepovinný (konzultační) typ řízení, jehož účelem je soulad smlouvy v rámci mezinárodněprávních věcí s právem Unie. Přestože je žádost o posudek dobrovolnou záležitostí, výsledek rozhodnutí SD je však závazný.

Posudkem může SD prohlásit smlouvu za protiprávní, a to z důvodů uvedených v článku 263 SFEU. Poté může být smlouva uzavřena pouze postupem revize práva.

Na základě čl. 103 Smlouvy o EURATOM navíc platí závazek, kdy je členský stát povinen žádost o posudek podat. V této souvislosti lze tedy rozlišovat posudky dvojího druhu. Pokud je dohoda (uzavřená s mezinárodní organizací, třetím státem apod.) s věcnou působností Smlouvy o EURATOM prohlášena za neslučitelnou, členský stát nesmí dohodu uzavřít do té doby, než se shodne s Komisí na podmínkách nebo pokud SD vydá usnesení o slučitelnosti dohody. Pokud se členský stát zachová proti stanovisku Komise, Komise má právo podat žalobu na neplatnost dohody. Smlouva může být uzavřena v případě, že dojde k jejímu přepracování v souladu s vydaným posudkem Soudního dvora.¹²⁷

5.3 Řízení u Tribunálu

Povaha řízení vedených u Tribunálu se v mnoha aspektech podobá řízením u SD. Nicméně, některé druhy řízení jsou vymezeny pouze pro SD, ačkoliv formální stránka, tj. způsob podávání žalob, náležitosti, práva a povinnosti účastníků apod., se často shodují.

Tribunál rozhoduje výhradně o sporech v první instanci ve věcech na základě čl. 256 SFEU, tj. žaloby na neplatnost aktu (čl. 263 SFEU), avšak s určitými výjimkami, a řízení na nečinnost orgánu EU (čl. 265 SFEU), řízení ve věcech duševního vlastnictví, řízení

¹²⁵ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 253.

¹²⁶ Zavedeno Smlouvou z Nice.

¹²⁷ Viz. SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. Praha: C.H.Beck, 2007. s. 142, blíže také LENAERTS, Koen, ARTS, Dirk, a kol. *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 2006. s. 412-15.

o náhradu škody způsobené Unií (čl. 268 SFEU), dále v rámci řízení v souvislosti s činností EIB, ECB a národních centrálních bank, řízení na základě rozhodčí doložky (čl. 272 SFEU), opětovném řízení po zrušení rozhodnutí Soudním dvorem a vrácení zpět, řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí specializovaných komor, tj. v současné době proti rozhodnutí Soudu pro veřejnou službu (čl. 256 odst. 2 SFEU) a také řízení o předběžných otázkách, pokud tak stanoví Statut.

Proti rozsudkům Tribunálu lze podat kasační opravný prostředek k Soudnímu dvoru, a to ve lhůtě dvou měsíců.

5.3.1 Průběh řízení

Řízení je zahájeno podáním žaloby soudní kanceláří. Vedoucí soudní kanceláře poté přeпоšle žalobu protistraně, která k žalobě vydá své vyjádření. Je nutno připomenout, že k věci se mohou vyslovit i vedlejší účastníci, tedy orgány EU, ostatní subjekty či členské státy.

Po ukončení této písemné části následuje ústní část ve formě veřejného zasedání, kde je věc blíže projednávána a soudci mohou účastníkům řízení pokládat otázky. Soudce zpravodaj má povinnost vypracovat zprávu k zasedání, v níž sumarizuje podstatné skutečnosti jednání včetně vyjádření vedlejších účastníků, a navrhne rozsudek.

Na základě stanoviska soudce zpravodaje soudci po poradě rozhodnou o rozsudku, který se opět oznamuje na veřejném zasedání. V naléhavých záležitostech lze u Tribunálu vést i tzv. zrychlené řízení, a to z podnětu žalobce nebo žalovaného.

5.3.2 Řízení o neplatnosti aktu (čl. 263 SFEU)

Svou povahou se podobá řízení u SD, nicméně Tribunál je příslušný rozhodovat o žalobách podaných **neprivilegovanými žalobci** (viz Kapitola 5.2.4 této práce), tj. především fyzickými a právníckými osobami proti aktům, které jsou jim určeny nebo se jich bezprostředně a osobně dotýkají, jakož i proti právním aktům s obecnou působností, které se jich bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření (čl. 263 SFEU).

Řízení je víceméně podobné jako u Soudního dvora, přičemž sestává z písemné, popř. i ústní části. Tribunál rozhoduje ve věci rozsudkem, přičemž může akt zrušit (i částečně) nebo žalobu zamítne (v takovém případě vynáší usnesení). Rozsudek poté platí *erga omnes*. Orgán, jenž daný akt vydal, je povinen zachovat se dle výsledku rozhodnutí. Všechny akty či

opatření, které byly přijaty na základě rozsudkem prohlášeného aktu za neplatný, ztrácejí tímto svou účinnost. Tribunál ve svém rozsudku uloží i náklady řízení.

5.3.3 Řízení o nečinnosti orgánu (čl. 265-6 SFEU)

V tomto případě se opět stejně jako u SD jedná o nečinnost orgánu EU, např. pokud daný orgán nepřijal akt, ačkoliv tak jednat měl. Aktivně legitimováni jsou členské státy (s výjimkami, viz Kapitola 5.2.5) a fyzické a právnické osoby, pokud je jim akt přímo určen a bezprostředně se jich dotýká, přičemž nelze napadnout nezávazné sekundární akty, tedy doporučení a stanoviska.

Samotný průběh řízení můžeme opět připodobnit řízení o nečinnosti vedeného u Soudního dvora. Nejprve probíhá předběžná etapa, v níž je orgán vyzván k činnosti, a pokud orgán nejedná ani této výzvě, lze zahájit soudní řízení. Ústní část není pravidlem. Tribunál ve věci rozhoduje rozsudkem, v němž určí, zda je žaloba o nečinnosti orgánu oprávněná či ne, tedy určí, zda orgán skutečně nejednal, i když měl. Rozsudek Tribunálu je poté závazný.

5.3.4 Řízení ve věcech duševního vlastnictví

V této souvislosti se jedná o problematiku ochrany duševního vlastnictví, co se týče např. ochranných známek, průmyslových vzorů, hospodářské soutěže a státních podpor apod. K tomuto řízení je oprávněn pouze Tribunál. Účastníkem řízení je osoba, která neuspěla před odvolacím senátem buď Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (OHIM), který je oprávněn k vydávání ochranných známek a průmyslových vzorů, nebo Odrůdového úřadu Společenství, jenž je příslušný ve věcech týkajících se odrůdových práv. Jedná se tedy o řízení proti rozhodnutí odvolacích senátů. Žalobu je třeba podat do dvou měsíců od doručení žalobci, přičemž musí splňovat několik náležitostí, kromě formálních náležitostí týkajících se identifikace žalobce, žalovaného a popisu předmětu sporu i návrhy žalobce spolu s důkazními materiály.¹²⁸

Pokud žaloba neobsahuje všechny podstatné náležitosti, vedoucí soudní kanceláře vyzve žalobce k nápravě a uvědomí účastníky o zahájení řízení. Následně je účastníkům

---

¹²⁸ Viz. KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 298-9, nebo také ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I. Ústavní základy EU*. Praha: Linde, 2007. s. 232.

doručena kopie žaloby. I zde se mohou na řízení podílet rovněž vedlejší účastníci. Všichni aktéři mají možnost se k žalobě písemně vyjádřit.

Tribunál rozhoduje formou rozsudku, v němž může rozhodnutí odvolacích senátů zamítnout, i částečně nebo úplně zrušit popř. změnit. Pokud Tribunál žalobu zamítne, rozhoduje opět usnesením.

Co se týče nákladů řízení, Tribunál může také rozhodnout o jejich rozdělení mezi obě strany, a to i v případě, kdy mají ve věci oba i částečný úspěch. Proti rozhodnutí Tribunálu se lze dále odvolat k Soudnímu dvoru.

Ve spojitosti s řízením ve věcech duševního vlastnictví typickém pro působnost Tribunálu uvedme z judikatury např. spor ve věci **Henkel**¹²⁹ v. Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu. Firma Henkel si chtěla zaregistrovat tablety na mytí nádobí, které se skládaly ze dvou barevných vrstev – červené a bílé, jako svou trojrozměrnou ochrannou známku. Úřad však tento požadavek zamítl a své rozhodnutí odůvodnil tím, že tvar nemá rozlišovací charakter. Soud první instance v odvolání potvrdil stanovisko Úřadu s tím, že spotřebitelé při nákupu tablet na mytí nádobí nevěnují příliš pozornosti barvě či tvaru tablet, tudíž tablety postrádají rozlišovací charakter, a proto nemohou být zaregistrovány jako ochranné známky. Soudní dvůr tedy stanovil, že barva tento rozlišovací charakter nemá, ale jako ochranná známka může být zapsána v případě, že používáním rozlišovací charakter získá.

5.3.5 Řízení na náhradu škody (čl. 268 a 340 SFEU)

V tomto případě hovoříme o náhradě škody, jež byla způsobena orgány EU, zaměstnanci nebo úředníky při výkonu funkce. Řízení na náhradu škody může být založeno buď na porušení smluvní, nebo mimosmluvní odpovědnosti. K tomuto řízení je příslušný pouze Tribunál, popř. Soudní dvůr v rámci opravného řízení. Žalobci mohou být fyzické a právnické osoby a žaloba je směřována vůči orgánu EU či agenturám. Žalobce má povinnost předložit důkazy prokazující jeho poškození ze strany orgánu EU a zavinění škody. Podle čl. 46 Statutu existuje pětiletá lhůta na podání žaloby ode dne, kdy nastala skutečnost, jež zakládá nárok na její náhradu.

V souvislosti s řízením na náhradu škody je třeba zmínit případ **Schöppenstedt**¹³⁰ z roku 1971, který se zabýval odpovědností Unie, pokud dojde ke zjevnému porušení práva.

¹²⁹ Rozsudek C-456/01P a C-457/01P Henkel KgaA v. OHIM, 2004

¹³⁰ Rozsudek 5/71 Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt v. Council, 1971

Jednalo se o spor, kde se cukrovar snažil získat náhradu za škodu, která mu vznikla nařízením Společenství ohledně cen cukru na trhu. Cukrovar tedy podal žalobu na základě čl. 288 SES. Rada ale žalobu zamítla s tím, že žaloba je nepřijatelná. Soudní dvůr na to reagoval rozsudkem, ve kterém judikoval, že aby byl orgán odpovědný za legislativní akty, musí se jednat o akt hospodářsko-politické povahy, který má směřovat k ochraně jednotlivce, a dále musí splňovat podmínku závažného porušení normy. Tuto posledně jmenovanou podmínku však nařízení napadené v případě Schöppenstedt nespĺňovalo, a proto byla žaloba zamítnuta.

O několik let později v kauze **Bergaderm**¹³¹ Soudní dvůr sjednotil podmínky pro odpovědnost Společenství za škodu způsobenou legislativní činností, tedy prohlásil, že podmínky určení odpovědnosti jsou v podstatě podobné jako při odpovědnosti členského státu za škodu způsobenou jednotlivci (viz např. případ Francovich,¹³² který stanovil, že jednotlivci se mohou domáhat svého práva na náhradu škody způsobené porušením práva Unie i u národních soudů). Zdá se to vcelku logické. Soudní dvůr usoudil, že by se podmínky pro stanovení odpovědnosti členského státu za škodu neměly příliš rozcházet s podmínkami pro odpovědnost ze strany Unie.

Stejný názor již Soudní dvůr vyjádřil v dřívějších spojených případech **Brasserie a Factortame III**¹³³ a zároveň stanovil několik dalších podmínek pro náhradu škody. Nicméně tyto podmínky se od stanoviska v případě Schöppenstedt liší. Soudní dvůr v této věci prohlásil, že pokud má Společenství ve věci velký prostor pro uvážení, lze mu přičíst odpovědnost za škodu v případě, že dojde k závažnému porušení práva Společenství, tedy k vážnému překročení jeho pravomocí, dále musí tímto jednáním vzniknout škoda a musí existovat příčinná souvislost mezi tímto jednáním a škodou. Co se týče případu, kdy Společenství naopak nemá velký prostor pro uvážení, pro odpovědnost za škodu stačí porušení komunitárního práva, pokud lze prokázat příčinnou souvislost mezi jednáním a újmou jednotlivce. Nicméně podmínkou závažného porušení práva se Soudní dvůr v případě Francovich například vůbec nezabýval.

Další důležitou kauzou, která se k této věci neodmyslitelně vztahuje, je případ **Köbler**¹³⁴ z roku 2003. Soudní dvůr se zde nově zabýval odpovědností státu za způsobenou škodu ze strany jeho soudních orgánů. Pan Köbler podal žalobu k rakouskému nejvyššímu správnímu soudu kvůli náhradě škody, která mu vznikla rozhodnutím soudu, které bylo v rozporu s komunitárním právem. Pan Köbler pracoval jako rakouský univerzitní profesor.

---

¹³¹ Rozsudek C-352/98 P Bergaderm and Goupil v. Commission, 2000

¹³² Rozsudek C-6 a 9/90 Francovich and Bonifaci v. Italy, 1991

¹³³ Rozsudek C-46/93 a C-48/93 Brasserie du Pecheur a Factortame III, 1996

¹³⁴ Rozsudek C-224/01 Köbler v. Rakousko, 2003

Podle rakouského práva dostával každý profesor, který odpracoval určitý počet let právě na rakouských univerzitách, speciální příplatek. Protože ale pan Kőbler pracoval i na univerzitách v jiných členských státech EU, požadoval, aby se i tato doba započítala do jeho odučených let, tudíž aby měl také právo na tento příspěvek. Soud však jeho žalobu zamítl. Nicméně, pan Kőbler podal novou žalobu přímo k nejvyššímu správnímu soudu. Bránil se tím, že rakouské právo odporuje komunitárnímu právu a že vytváří diskriminační podmínky. Soud považoval za nutné se s předběžnou otázkou obrátit na Soudní dvůr, přičemž odkazoval na kauzu Schőning-Kougebetopoulou¹³⁵ v podobné věci. Rakouský soud svoji otázku stáhl zpět a žalobu zamítl. Žalobce poté podal další žalobu, o náhradu škody, která mu vznikla rozhodnutím rakouského soudu. Nicméně, pan Kőbler ani v tomto případě bohužel neuspěl.

Soudní dvůr v této kauze možnost odpovědnosti ze strany orgánů soudní moci nevyločil, nicméně zároveň i upozornil na to, že soudní orgány jsou svým charakterem specifické, tudíž by se na tento fakt měl brát ohled. Stát bude tedy odpovědný v případě, že ze strany vnitrostátního soudu poslední instance dojde ke zjevnému porušení práva.¹³⁶

Podmínkou je tedy existence protiprávního jednání orgánů, vznik škody a příčinná souvislost mezi jednáním a vzniklou škodou. V opačném případě je žaloba zamítnuta.

Tribunál, resp. Soudní dvůr opět rozhoduje rozsudkem, v němž pokud zjistí pochybení Unie, nařídí úhradu škody i s úroky nebo ušlým ziskem. Pokud orgán není ve věci uznán vinným, rozhodne naopak usnesením.

5.3.6 Řízení na základě rozhodčí doložky (čl. 272-3 SFEU)

Dalším druhem řízení před Tribunálem je řízení na základě rozhodčí doložky (**arbitráž**). Rozhodčí doložka ve smlouvě umožňuje rozhodci rozhodnout v právních sporech bez jakýchkoli zdlouhavých formalit.

Jedná se o soukromoprávní nebo veřejnoprávní smlouvy, jež byly uzavřeny se třetí stranou Unii nebo na její účet.¹³⁷ Obvykle se jedná o veřejné zakázky Unie. Příslušný rozhodovat v těchto sporech je pouze Tribunál, zatímco Soudní dvůr je oprávněn k rozhodování v rámci odvolacího řízení. Čl. 273 SFEU uvádí, že Soudnímu dvoru je udělena

¹³⁵ Rozsudek C-15/96 Schőning-Kougebetopoulou, 1998

¹³⁶ Viz blíže BREUER, Marten. State Liability for judicial wrongs and Community law: the case of Gerhard Kőbler v. Austria. *European Law Review*, vol. 29, 2004. s. 243, 251.

¹³⁷ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 306, dále také ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I. Ústavní základy EU*. Praha: Linde, 2007. s. 231.

pravomoc v rozhodování ve všech sporech mezi členskými státy, které souvisejí s předmětem Smluv, pokud mu jsou tyto spory předloženy na základě rozhodčí smlouvy.

Vzhledem k tomu, že judikaturou Unie bylo definováno, jaké soudy mohou podat předběžnou otázku v případech, kdy ve sporu vyvstane otázka dotýkající se práva Unie, pokud by se tak stalo u rozhodčího soudu, je tento soud zbaven této pravomoci. Soud v takovém případě podání otázky nepřipouští (viz také Kapitola 5.2.1 této práce).¹³⁸

Za účastníky se označují orgány Unie, jež jsou signatáři výše uvedených typů smluv a subjekt, s nímž byla smlouva uzavřena. Rozhodčí řízení je ukončeno vydáním **rozhodčího nálezu**, který je svým účinkem srovnatelný s pravomocným soudním rozhodnutím. Následně může být též zahájeno exekuční řízení v případě, že nedojde ke splnění povinností uložených rozhodčím nálezem.¹³⁹

5.3.7 Opětovné řízení po zrušení původního rozhodnutí

Tímto řízením se myslí vynesení rozsudku v odvolacím řízení, na základě něhož SD rozhodl o opětovném projednání dané věci.¹⁴⁰ Dle čl. 117 Jednacího řádu Tribunálu SD zasílá Tribunálu tzv. **rozsudek o vrácení**. Jednací řád Tribunálu upravuje, kdo je příslušný rozhodnout ve vrácené věci. Pokud původní rozhodnutí vydal velký senát nebo plénum Tribunálu, ve vrácené věci rozhoduje opětovně. Pokud bylo rozhodnutí vydáno tří nebo pětičlenným senátem, ve věci rozhodne jiný tří/pětičlenný senát. Konečně, pokud původně rozhodl samosoudce, ve vrácené věci rozhodne tříčlenný senát spolu se samosoudcem.¹⁴¹

Tribunál rozhoduje také o nákladech řízení před Tribunálem i SD (čl. 121 Jednacího řádu Tribunálu).

5.3.8 Řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí Soudu pro veřejnou službu

Již z názvu řízení lze odvodit, že v této věci hovoříme o odvolacím řízení. Jak už bylo zmíněno, Soud pro veřejnou službu je oprávněn ke sporům týkajících se zaměstnanců Unie,

---

¹³⁸ Viz blíže STEHLÍK, Václav. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 59 a násl. Dále také GREGOR, Filip. *Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů v rámci evropského a českého práva*. Brno: GARDE/Ekologický právní servis, 2007. s. 9-10.

¹³⁹ Viz *Arbitráž a rozhodčí doložka* [cit. 5. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <www.lisse.cz/gds45active24.cz/arbitraz/o-arbitrazi/arbitraz-co-to-je.html>

¹⁴⁰ Proti řízením Tribunálu lze podat do dvou měsíců opravný prostředek k SD.

¹⁴¹ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 308-9.

tudíž se toto řízení vztahuje na odvolání ve sporech mezi zaměstnanci a úředníky Unie a jejími orgány.¹⁴²

Žaloby tohoto typu řeší zvláštní senát, tzv. kasační senát, jenž se skládá z předsedy Tribunálu a dvou předsedů senátů (podle rotačního principu). Toto složení bylo odsouhlaseno na období od 20. září 2010 do 31. srpna 2011. Soudci zasedající společně s předsedou senátu pro vytvoření rozšířeného kolegia (pět soudců) jsou tři soudci kolegia a dva předsedové senátů (na základě principu rotace).¹⁴³

Opravný prostředek se podává kanceláři Soudu pro veřejnou službu nebo přímo kanceláři Tribunálu, přičemž i zde platí podmínka podstatných náležitostí podobně jako u ostatních žalob, např. uvedení věci, účastníků, návrh a důvody podání opravného prostředku apod., spolu s napadeným rozhodnutím a dalšími důkazy. Opět je zde možnost se k opravnému prostředku vyjádřit ve lhůtě dvou měsíců od doručení. Tribunál vynáší rozsudek, nebo usnesení, pokud rozhodne o nepřipustnosti opravného prostředku, a dále určí i náklady řízení.

V této věci je nutno podotknout, že pokud opravný prostředek podává zaměstnanec Unie, je toto nutno uvážit, jelikož v případě neúspěchu může být náhrada nákladů řízení pro dotyčného finančně náročná.

5.3.9 Řízení v souvislosti s činností Evropské investiční banky a Evropské centrální banky (čl. 271 SFEU)

Právní úpravu, která se zabývá podmínkami ohledně sporů v oblasti EIB a ECB nalezneme v čl. 271 SFEU. Tento článek uvádí, že Soudní dvůr je oprávněn v rozhodování o věcech týkajících se následujícího:

- a) „plnění závazků členských států, jež vyplývají ze statutu Evropské investiční banky. Správní rada banky má v této souvislosti oprávnění, která článek 258 SFEU (tj. právní úprava týkající se žaloby na nesplnění povinnosti členským státem) přiznává Komisi;
- b) usnesení Rady guvernérů Evropské investiční banky. Každý členský stát, Komise a správní rada banky může v této souvislosti podat žalobu za podmínek stanovených v článku 263 SFEU (žaloba na neplatnost);

---

¹⁴² Soud pro veřejnou službu byl tímto řízením pověřen na základě Smlouvy z Nice, a to v důsledku rostoucího počtu sporů.

¹⁴³ Na základě rozhodnutí Tribunálu ze dne 14. 9. 2010. Úřední věstník C 288, 23/10/2010

- c) usnesení správní rady Evropské investiční banky. Žaloby proti těmto usnesením mohou za podmínek stanovených v článku 263 SFEU podat pouze členské státy nebo Komise, a to pouze pro porušení formálního postupu stanoveného v čl. 19 odst. 2, 5, 6 a 7 Statutu Evropské investiční banky,
- d) plnění povinností národními centrálními bankami podle Smluv a statutu Evropského systému centrálních bank a ECB. Rada guvernérů Evropské centrální banky má ve vztahu k národním centrálním bankám v této věci pravomoci, jaké článek 258 SFEU přiznává Komisi ve vztahu k členským státům. Shledá-li Soudní dvůr Evropské unie, že národní centrální banka nesplnila povinnost podle Smluv, je tato banka povinna učinit opatření, která vyplývají z rozsudku Soudního dvora Evropské unie.“

Žaloba se vztahuje na právní opatření vyplývající ze statutu EIB a ECB či na nároky, které vznikají prostřednictvím právních aktů vydaných těmito orgány.

5.4 Řízení Soudu pro veřejnou službu

Soud pro veřejnou službu přijímá svůj vlastní Služební řád, který upravuje vztahy mezi Unií a jejími zaměstnanci, a také Pracovní řád. Jedná se o **specializovaný soud** (komoru) přiřazený k Tribunálu oprávněný rozhodovat v zaměstnaneckých věcech EU. Tyto služby před jeho vznikem vykonával Soud prvního stupně (neboli dnes Tribunál). V rámci řízení u Soudu pro veřejnou službu se uplatňují pouze spory mezi zaměstnanci či úředníky a institucemi (např. i mezi EIB a jejími zaměstnanci) či orgány EU (čl. 270 SFEU). Tyto spory se týkají problematiky pracovního poměru i sociálních věcí např. pracovních úrazů, nemocí, stáří apod. Předmětem řízení je zrušení či vydání aktu, který způsobuje dotyčnému újmu.

Obvykle je řízení zahájeno zaměstnancem některého z orgánů Unie (ale i např. bývalým zaměstnancem, uchazečem o zaměstnání apod.). Pokud je zaměstnanec přesvědčen, že došlo k porušení jeho práv v rámci Služebního řádu, podá stížnost vůči danému orgánu. Pokud ale i poté nedojde k vyřešení problému, zaměstnanec má právo podat žalobu k Soudu pro veřejnou službu (čl. 90 odst. 3 Služebního řádu). Má tak příležitost domáhat se svých práv.

Řízení probíhá tak, že soudce zpravodaj doručí předvolání zástupcům účastníků řízení spolu s pokyny důležitými pro samotné řízení. Zaměstnanec či úředníka Unie zastupuje v řízení advokát. Pokud dojde ke smíru, je nutné toto oznámit Soudu.

Soud se však obvykle snaží řízení předejít a hledá možnosti pro **smírné řešení** např. formou neformální schůzky, dohodou stran bez účasti Soudu a dosáhnout tak mimosoudního vyrovnání apod. Za účastníky řízení jednájí zástupci na základě plné moci.¹⁴⁴

Výsledkem řízení může být zamítnutí žaloby, rozhodnutí o náhradě škody či zrušení aktu. Odvolání proti jeho rozhodnutí lze podat k Tribunálu z důvodů právních, a to ve lhůtě dvou měsíců. Ve výjimečných případech může v odvolacím řízení rozhodnout i Soudní dvůr, pokud je vážně ohrožena jednota nebo soulad práva Unie.¹⁴⁵

---

¹⁴⁴ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr*. Praha: ASPI, 2006. s. 326-7.

¹⁴⁵ Viz čl. 256 odst. 2 SFEU

6 Postavení Soudního dvora EU ve vztahu k judičiálním orgánům na unijní a nadnárodní úrovni

6.1 Unijní úroveň

Soudní soustava na unijní úrovni je složena ze tří výše jmenovaných soudů, které jsou vůči sobě v hierarchii. Soudní dvůr je vůči Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu v nejvyšší instanci, proti jehož rozhodnutí nelze podat opravný prostředek. Formálně jsou jejich vztahy upraveny Statutem.

Co se týče vztahu mezi Soudním dvorem a Soudem pro veřejnou službu, Soudní dvůr má pravomoc přezkoumávat rozsudky Tribunálu týkající se opravného prostředku proti Soudu pro veřejnou službu, ale pouze ve zvláštních případech, kdy hrozí narušení souladu práva Unie. Vztah Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu je upraven čl. 257 SFEU, v němž se uvádí, že proti rozhodnutí specializovaných soudů lze podat opravný prostředek k Tribunálu z důvodů právních nebo i skutkových.

V širším pojetí tento pojem zahrnuje i národní soudy členských států EU. Členské státy se tak z vlastní vůle vzdaly části své suverenity v určitých oblastech a přenesly ji na nově vzniklý nadstátní celek. Z unijního práva pro ně tedy vyplývají práva a povinnosti, k jejichž dodržování se předem zavázaly.

Jejich vztah funguje na základě vzájemné **kooperace**. Jejich vztah byl dále upraven judikaturou (např. judikát Humblet¹⁴⁶ z roku 1960) považmo i základními principy práva Unie (charakterizovány v kapitole 5.2.1 této práce), jež formálně určují vztah mezi unijním a vnitrostátním právem, tj. zásada aplikační přednosti, přímého účinku a přímé použitelnosti aktů Unie. Dochází tak k adaptaci vnitrostátního práva členských států právu unijnímu.¹⁴⁷

Nejčastější nástroj spolupráce mezi členskými státy a Lucemburským soudem představuje institut předběžné otázky. V řízení o předběžné otázce jsou soudci národních soudů členských států EU vázáni rozhodnutím Soudního dvora, nehledě na původ předběžné otázky. Tímto se všechny členské státy podílejí na rozvoji judikatury.

Je nutno podotknout, že Soudní dvůr sice podává národním soudům výklad unijního práva v rámci řízení o předběžné otázce, ale co se týče samotné aplikace práva, musí spoléhat

---

¹⁴⁶ Rozsudek C-6/60 Humblet v. Belgium, 1960

¹⁴⁷ Blíže viz NUGENT, Neill. *The Government and Politics of the European Union*. London: Palgrave Macmillan, 2006. s. 291-3.

právě na národní soudy. Zároveň si je Soudní dvůr dobře vědom toho, že v tomto ohledu je nutné zachovat určitou míru důvěry. Ovšem kontrola ze strany Soudního dvora EU může onen vzájemný vztah spolupráce narušit.¹⁴⁸

Nicméně přestože vztahy vnitrostátních soudů a Lucemburského soudu fungují na základě vzájemné spolupráce, nesmíme opomenout, že charakteristickým prvkem Unie je její supranacionalita. Unijní právo je nadřazené vnitrostátnímu právu členských států. Cílem tohoto principu je dosažení jednotnosti, co se týče interpretace práva. Členské státy tak podléhají nadnárodnímu celku, který vůči členským státům disponuje pravomocemi a vlastní legislativní mocí. Zároveň to znamená to, že členské státy jsou na národní úrovni omezovány rozhodnutími Soudního dvora EU. V případě pochybení v nedodržování právních aktů mohou být státy i sankcionovány. Soudní dvůr EU se tak vůči soudům členských států chová jako ústavní soud.

Tento princip nadstátnosti je však uplatňován pouze ve vymezených oblastech práva. Otázky vnitra, zahraniční politiky či národní bezpečnosti jsou tak vzhledem k jejich citlivosti, nejednotnosti právních systémů a kultur členských zemí nadále v pravomoci členských států.

6.2 Nadnárodní úroveň

Co se týče vztahu Soudního dvora EU se soudy na nadnárodní úrovni, v této kapitole se budeme soustředit zejména na jeho postavení vůči **Evropskému soudu pro lidská práva** ve Štrasburku. A to zejména z toho důvodu, že právě k této nadnárodní soudní instituci má Soudní dvůr EU z hlediska vývoje jeho jurisdikce poměrně blízko.

Je možno říci, že vztahy Soudního dvora EU a Evropského soudu pro lidská práva jsou založeny spíše na jakémsi doplňkovém principu. Nelze je tudíž považovat za dva konkurenční soudy fungující vedle sebe na nadnárodní úrovni. Oba soudy však můžeme označit za instituce se silným mocenským postavením. Oba orgány jsou rovněž spojovány s významnou mírou autority.

Přestože každá z těchto soudních institucí byla založena s odlišným záměrem,¹⁴⁹ jejich pravomoci se během jejich existence začaly prolínat právě na poli lidských práv a svobod.

Evropský soud pro lidská práva vznikl v roce 1959 za účelem ochrany lidských práv obyvatel členských států Rady Evropy, přičemž za dlouhou dobu své existence zaujímal právě

---

¹⁴⁸ Blíže viz KOMÁREK, Jan. „Velký hybatel“ – Soudní dvůr a hledání vnitřního souladu právního řádu Společenství. *Právník* č. 5/2006. s. 497-531.

¹⁴⁹ Zakládající smlouva Společenství se např. o lidských právech vůbec nezmiňuje.

výlučné postavení v dané oblasti. Na druhé straně Soudní dvůr EU se od svého vzniku zabýval především jednotnou interpretací a souladem práva Unie a právních aktů aplikovaných členskými státy. Postupem času však i před Lucemburským soudem vyvstávaly otázky týkající se citlivé oblasti lidských práv. Jejich pravomoci se tedy dostaly do konkurenčního postavení.

V rámci Evropy tedy na poli ochrany lidských práv existují dva systémy na nadnárodní úrovni zaštiťované dvěma různými katalogy práv. Na jedné straně **Charta základních práv Evropské unie**,¹⁵⁰ nyní už právně závazná, na druhé **Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod**.

Unie se však již před přijetím Charty zavázala respektovat Evropskou úmluvu. Amsterodamská smlouva totiž začlenila do Smlouvy o EU čl. 6 ve znění: „Unie respektuje základní práva, která zajišťuje Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsaná v Římě dne 4. listopadu 1950.“

Lisabonskou smlouvou však byl tento článek pozměněn s tím, že „základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, tvoří obecné zásady práva Unie.“

Ačkoliv unijní právo obsahuje ustanovení o respektování Evropské úmluvy, tento požadavek se však nevztahuje k její jednotné interpretaci. Lisabonská smlouva však připustila možnost budoucího přistoupení Unie k Úmluvě.¹⁵¹

Aby ale mohla EU přistoupit k Úmluvě, nejen že EU musela nejprve získat právní subjektivitu, ale bylo nutno provést i změny v textu samotné Úmluvy, což měl vyřešit tzv. Protokol č. 14, který byl nakonec v únoru 2010¹⁵² schválen i Ruskem. Protokol do čl. 59 Úmluvy doplnil odst. 2, který říká, že „Evropská unie může přistoupit k této Úmluvě.“ Ovšem je také nutno dodat, že přistoupení k Úmluvě vyžaduje i souhlas signatářských států, což může do budoucna ještě znamenat dlouhodobý proces.¹⁵³

Lze konstatovat, že tento krok se jeví jako klíčový na cestě k posílení ochrany jednotlivců, co se týče oblasti lidských práv. Již samotné rozhodnutí členských států EU přistoupit k Úmluvě v rámci Lisabonské smlouvy reflektuje její význam. Jelikož legislativa EU stále častěji naráží na otázku lidských práv, lze toto opatření do budoucna označit jako smysluplné.

---

¹⁵⁰ Vytvořená Konventem v roce 2000 za francouzského předsednictví

¹⁵¹ Viz čl. 6 odst. 2 Lisabonské smlouvy: „Unie přistoupí k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Přistoupení k této Úmluvě se nedotkne pravomocí Unie vymezených Smlouvami.“

¹⁵² V platnost vstoupil 1.6.2010.

¹⁵³ Viz blíže PÍTROVÁ, Lenka, et al. Když se řekne Lisabonská smlouva. In: *Lisabonská smlouva*. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, 2008. s. 15-19.

Přináší s sebou však i své nevýhody. Přistoupení k Úmluvě by znamenalo již oficiální posílení Evropského soudu pro lidská práva a naopak podřízení institucí EU jeho kontrole. Evropský soud pro lidská práva by tak v oblasti lidských práv získal výlučné postavení, čímž by vznikla soudní instance nadřazená i Soudnímu dvoru EU. Úmluva by se tak zařadila mezi formální prameny práva Unie. Způsobilo by to mimo jiné i narušení partnerských vztahů mezi oběma soudy, jelikož by došlo k vytvoření nové hierarchie soudní kontroly v rámci EU.

Nesmíme však opomíjet ani fakt, že Charta základních práv EU obsahuje i jiná ustanovení včetně např. práv třetí generace, práva na duševní vlastnictví apod., která naopak v Úmluvě nenajdeme. Přestože tento instrument dříve postrádal právní závaznost, Lisabonskou smlouvou byla Charta začleněna do práva Unie.¹⁵⁴ Lucemburský soud tak oficiálně získal vlastní katalog lidských práv, který se tímto stává významným pramenem pro judikaturu Soudního dvora EU, přičemž pravomoc v této věci rozhodovat má pouze Soudní dvůr EU. Přestože by se přistoupením k Úmluvě Evropský soud pro lidská práva octnul na vrcholu soudního systému v rámci Unie, lze však konstatovat, že vztah obou soudů by zůstal takřka nezměněn. Z pozice jednotlivce toto opatření však představuje sjednocení judikatury, co se týče lidských práv a posílení důvěry a ochrany jednotlivce.

Jak už bylo uvedeno výše, oba soudy se vzájemně respektují a doplňují, samozřejmě za předpokladu že nedochází k porušování lidských práv. Přesto se mnohdy tyto soudy navzájem ovlivňují. To znamená, že v judikatuře těchto soudů můžeme mnohdy spatřit odkaz na judikaturu jak Soudního dvora EU, tak i Evropského soudu pro lidská práva. V poslední době se tak děje stále častěji. Pro znázornění jejich vzájemného postavení vůči sobě uvádím několik konkrétních příkladů z judikatury.

V judikátu **P. v. S. and Cornwall County Council**¹⁵⁵ z roku 1996 můžeme najít odkaz na judikaturu Soudu pro lidská práva. V této věci se Soudní dvůr zabýval sporem, který se týkal diskriminace transsexuálů v zaměstnání. Soudní dvůr zde došel k závěru, že byla porušena směrnice 76/207/EHS týkající se rovného zacházení na základě pohlaví. Soudní dvůr však ve svém rozhodnutí odkázal na podobné rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v případě Rees,¹⁵⁶ v němž se Štrasburský soud zabýval pojmem „transsexuál“. Soudní dvůr zde dospěl k závěru, že uvedená směrnice se vztahuje na porušení práv rovného

---

¹⁵⁴ Viz čl. 6 odst. 1 SEU: „Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie, jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy.“

¹⁵⁵ Rozsudek C-13/94 P. v. S. and Cornwall County Council, 1996

¹⁵⁶ Rozsudek ESLP z 17. 10. 1986 Rees v. the United Kingdom, stížnost č. 9532/81

zacházení i vůči osobám se změnou pohlaví, tudíž propuštěním transsexuála ze zaměstnání byly porušeny jeho práva na základě čl. 5 této směrnice.¹⁵⁷

V případě **Baumbast and R.**¹⁵⁸ z roku 2002 se Soudní dvůr zabýval přímým účinkem čl. 18 SES týkajícího se práva volného pohybu osob. Pan Baumbast byl německým občanem, který pracoval ve Velké Británii. Poté byl však zaměstnán německými společnostmi mimo Společenství. Následně mu britské orgány odmítly obnovit povolení k pobytu, ačkoliv jeho rodina stále v Británii pobývala. Otázkou bylo, zda osoby, jimž byl povolen pobyt ve Velké Británii, nadále požívají ochrany práva Unie, přestože příbuzná osoba již nemá status pracovníka Společenství dle čl. 39 SES. Soudní dvůr rozhodl, že jako příslušník členského státu, tedy občan Unie, je pan Baumbast oprávněn dovolávat se práva pobytu na území členského státu. V tomto smyslu mají též děti pracovníka právo na pobyt na území Velké Británie i poté, co tam jejich otec přestal pracovat. Přestože Soudní dvůr odvodil právo na vzdělání dětí z čl. 12 Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství, kterým stanovil, že „dětí státního příslušníka členského státu, který je nebo byl zaměstnán na území jiného členského státu, mají přístup k obecnému, učňovskému a odbornému vzdělání za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu, pokud tyto děti mají bydliště na jeho území“, rozhodl, že tento článek musí být vykládán podle čl. 8 Úmluvy: „Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.“ Postoj generálního advokáta Geelhoeda zdůrazňoval právo na respektování rodiny odvozeného od Evropského soudu pro lidská práva. Posiluje práva rodiny na volný pohyb osob spíše než práva dětí.

Naopak existují případy, kdy Evropský soud pro lidská práva odkázal na Soudní dvůr EU.¹⁵⁹ Pro příklad uveďme případ **Pellegrin v. Francie**¹⁶⁰ z roku 1999, kdy v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva najdeme odkaz na judikaturu Soudního dvora EU, jež se týkala otázky zaměstnání ve veřejné správě. Předmětem stížnosti byl spor finančního poradce, který byl zaměstnán na Ministerstvu pro rozvojovou spolupráci. Po neúspěchu u francouzských soudů se dotýčný obrátil na Evropský soud pro lidská práva, který ale prohlásil, že článek 6 odst. 1 (Právo na spravedlivý proces) Úmluvy se na zaměstnanecké spory mezi administrativními úřady a jejich zaměstnanci nevztahuje. Zároveň řekl, že tato věc

¹⁵⁷ Viz ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. Praha: Linde, 2008. s. 93-102.

¹⁵⁸ Rozsudek C-413/99 Baumbast and R. v. Secretary of State for the Home Department, 2002

¹⁵⁹ Viz blíže ERDŮSOVÁ, Andrea. Právní zrod Charty základních práv EÚ – Před a Po. *Bulletin slovenskej advokácie*, č. 9-10, 2010. s. 37-46.

¹⁶⁰ Rozsudek ESLP z 8. 12. 1999 Pellegrin v. Francie, stížnost č. 28541/95

by měla být předmětem přezkumu interních institucí zřízených k tomuto účelu. Toto rozhodnutí se nesetkalo s kladným ohlasem, a to z toho důvodu, že Evropský soudní dvůr i dříve značně omezoval práva státních zaměstnanců. Evropský soud pro lidská práva tímto prohlásil, že přihlédne k judikatuře Soudního dvora EU. Tedy i přesto, že by jinak mohl poskytnout vlastní výklad.¹⁶¹

Obdobně významným judikátem byl případ **Bosphorus Airways v. Ireland**,¹⁶² který se týkal sankcí Rady bezpečnosti OSN proti Jugoslávii. Rezoluce uváděla, že je možno zabavit jugoslávské letouny za účelem omezení dopravních styků s Jugoslávií. Společnost Bosphorus však měla letadlo od Jugoslávie vypůjčené. Došlo tedy k situaci, kdy irské orgány toto letadlo při jeho mezipřistání zabavily. Soudní dvůr na to reagoval kladně. Soud pro lidská práva navíc došel k závěru, že provádění sankcí Rady bezpečnosti OSN je v pravomoci Společenství, tudíž irské orgány se řídily komunitárním právem. Na tomto případě lze vidět, že Evropský soud pro lidská práva posuzuje rozsudky Soudního dvora, tedy soulad práva Unie s Úmluvou.

Ovšem ve vztazích obou soudů ne vždy panovala harmonie. To je ostatně patrné na dalších ukázkách z judikatury. Příčinou je právě ono **prolínání jurisdikce**. Příkladem je případ **Matthews v. UK**. Spor ve věci **Matthews v. UK**¹⁶³ se týkal volebního práva do Evropského parlamentu. V době, kdy Velká Británie přistupovala k ES, ještě zůstávala mezinárodněprávní situace ohledně Gibraltaru nevyjasněná. Posléze probíhaly nepřímé volby do Evropského parlamentu, přičemž Velká Británie rozhodla, že volby nebude na Gibraltar organizovat. Paní Matthews se ale chtěla voleb účastnit. Tímto došlo k novelizaci zákona a bylo tedy rozhodnuto, že v rámci voleb bude Gibraltar součástí volebního okrsku v jižní Anglii. Španělsko podalo žalobu na porušení komunitárního práva, ale Lucemburský soud ji prohlásil za neodůvodněnou, tudíž k porušení práva nedošlo. Evropský soud pro lidská práva naopak namítal, že Velká Británie porušila Úmluvu, jelikož paní Matthews nebylo umožněno volební právo do Evropského parlamentu. Z toho vyplývá, že Evropský soud pro lidská práva se zabývá stížnostmi, které se týkají porušení Úmluvy spojených s akty Unie.

Z podobných příkladů tedy můžeme usuzovat, že Evropský soud pro lidská práva zatím zaujímá na poli ochrany lidských práv silnější postavení.

Na závěr můžeme snad doufat, že v budoucnu bude interakce obou soudů založena spíše na vzájemném dialogu než na konkurenčním vztahu. Současná dvojí ochrana lidských

---

¹⁶¹ Viz BOBEK, Michal, KOMÁREK, Jan a kol. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005. s. 344.

¹⁶² Rozsudek ESLP z 30. 6.2005 *Bosphorus Hava Yollari Turizm v. Ireland*, stížnost č. 45036/98

¹⁶³ Rozsudek ESLP z 18.2.1999 *Matthews v. United Kingdom*, stížnost č. 24833/94

práv totiž není v této oblasti dostačující, ani vyhovující vzhledem k tomu, že se jedná o zvlášť citlivou oblast práva. Řešením vztahů se jeví budoucí přistoupení EU k Úmluvě.¹⁶⁴

---

¹⁶⁴ Viz ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. Praha: C. H. Beck, 2003. s. 54.

7 Dopady změn Lisabonské smlouvy na Soudní dvůr EU

Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009, měla za cíl již dlouhou dobu diskutovanou potřebu **reformy institucí**. Po neúspěšné ratifikaci Smlouvy o Ústavě pro Evropu tak z dlouhotrvajícího procesu vzešla právě Lisabonská smlouva, která ovšem v porovnání s navrhovanou Smlouvou o Ústavě pro Evropu obsahuje jen nepatrné rozdíly. Upouští od pojmu „Evropské společenství“ a nahrazuje ho „Uníí“, která je jeho nástupcem.¹⁶⁵

Krom toho, že Lisabonská smlouva upravila některá další označení: z „Evropského soudního dvora“ se stal „Soudní dvůr Evropské unie“, ze „Soudu prvního stupně“ „Tribunál“, potažmo pozměnila i zakládací smlouvy, tj. Smlouvu o založení Evropského společenství na Smlouvu o fungování Evropské unie, a Smlouvu o Evropské unii, dotkla se i organizace a pravomocí Soudního dvora EU.

Poměrně výraznou změnou je zavedení mechanismu jmenování soudců a generálních advokátů nejen na základě dohody vlád členských států ale také na základě speciálního sedmičlenného **výboru** pověřeného pro schválení kandidátů. Co se týče funkce generálních advokátů, Smlouva uvádí možnost **navýšení počtu** advokátů z osmi na jedenáct, a to na žádost Soudního dvora.

Co se týče pomocných soudů po vzoru Soudu pro veřejnou službu, Lisabonská smlouva zavádí nový postup jejich zřizování řádným legislativním postupem, tedy spolurozhodováním kvalifikovanou většinou.¹⁶⁶

Podstatnou novinkou je **zrušení pilířové struktury**. Pro Soudní dvůr EU toto opatření znamená, že jeho pravomoc se tak vztahuje i na právo EU. V řízení o předběžné otázce tak Lisabonskou smlouvou získal pravomoc rozhodovat i v oblasti prostoru, svobody, bezpečnosti a práva. Zároveň mu byla svěřena pravomoc rozhodovat v otázkách policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Nicméně, v tomto ohledu je nutno upozornit, že zde existuje pětileté přechodné ustanovení. Po uplynutí této lhůty získá Komise právo podávat žaloby pro nesplnění povinnosti i v této oblasti.¹⁶⁷

Nově se mezi závazné právní akty začleňuje i **Listina základních práv EU**, která má dle čl. 6 odst. 1 SEU svou povahou stejnou právní sílu jako Smlouvy. Soudní dvůr také musí

---

¹⁶⁵ Viz čl. 1 SEU

¹⁶⁶ Viz Tisková zpráva Soudního dvora č. 104/09 ze dne 30. listopadu 2009 – Lisabonská smlouva a Soudní dvůr EU

¹⁶⁷ Viz čl. 10 Protokolu č. 36 o přechodných ustanoveních

rozhodnout v co nejkratší lhůtě, pokud se předběžná otázka týká osoby ve vazbě.¹⁶⁸ Vzhledem k tomu, že odpověď Soudního dvora na předběžné otázky mnohdy trvá několik měsíců, je toto opatření logické.

Co se týče změn v rámci jednotlivých druhů řízení, zde Lisabonská smlouva zavádí několik úprav. **Řízení o předběžné otázce** se vztahuje i na akty přijaté institucemi nebo jinými subjekty Unie, které jsou předmětem přezkumu platnosti.¹⁶⁹

V oblasti vízové, azylové a přistěhovalecké politiky a jiných politik týkajících se volného pohybu osob dosud platilo, že předběžnou otázku byl oprávněn podat pouze vnitrostátní soud v posledním stupni. Lisabonskou smlouvou se však toto pravidlo ruší, tudíž mohou předběžnou otázku v této oblasti podávat i nižší soudy. Tímto byly pravomoci Soudního dvora EU rozšířeny. Tento krok však souvisí s otázkou dalšího zatížení Soudního dvora.¹⁷⁰

V řízení na neplatnost Lisabonská smlouva mezi napadnutelné akty zařazuje i akty Evropské rady jako plnoprávného orgánu. Mezi orgány aktivní legitimace zapojila také akty Účetního dvora a Výboru regionů k ochraně jejich práv. V souvislosti s podáním žaloby ze strany neprivilegovaných žalobců jednotlivci již nemusí dokazovat, že jsou aktem s obecnou působností osobně dotčeni. Lisabonská smlouva tak usnadnila přístup k podání této žaloby jednotlivci.¹⁷¹

Lisabonská smlouva dále zavádí tvrdší opatření v rámci sankčního mechanismu, kdy je Soudní dvůr dle čl. 260 SFEU oprávněn uvalit na členský stát peněžité sankce již od prvního rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o nesplnění povinnosti státem v případě, že členský stát Komisi neinformoval o opatřeních vedených k provedení směrnice.

Evropská unie navíc získává **právní subjektivitu**, což znamená, že Unie má právo vstupovat do mezinárodních vztahů a vlastním jménem uzavírat mezinárodní dohody. Toto souvisí i s otázkou budoucího přistoupení Unie k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, což Úmluva nově povoluje, přičemž by v budoucnu došlo k formálnímu podřazení Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku (blíže viz Kapitola 6.2).

---

¹⁶⁸ Neuplatňuje se však na Polsko a Spojené království (viz Protokol č. 30 připojený k SFEU). V budoucnu tato výjimka zahrnuje také Českou republiku.

¹⁶⁹ Viz čl. 267 SFEU

¹⁷⁰ *Vláda ČR* [online]. 2010 [cit. 2010-02-08]. Analýza dopadů Lisabonské smlouvy. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>. s. 31-5.

¹⁷¹ Viz čl. 263 SFEU, blíže Tisková zpráva Soudního dvora č. 104/09 ze dne 30. listopadu 2009

8 Další možnosti vývoje Soudního dvora EU a návrhy *de lege ferenda*

Pokud se blíže podíváme na řízení o předběžné otázce, zjistíme, že toto řízení tak trochu narušuje soudní hierarchii soudního systému členských států. Na základě čl. 267 SFEU se totiž může jakýkoliv soud členského státu obrátit na Soudní dvůr a v případě pochybností položit předběžnou otázku. To znamená, že soudy v nižší instanci se tak mohou vyhnout nadřízeným soudům. Představuje to pro ně jakousi výhodu, neboť mají možnost přímého kontaktu s Lucemburským soudem. Nicméně, je nutné podotknout, že tato výhoda je však dána na úkor narušení hierarchie vnitrostátních soudních systémů.

Můžeme usuzovat, že původní účel institutu předběžné otázky (jednotná interpretace a aplikace práva, spravedlnost, ochrana práv) s sebou přináší i nadměrný růst počtu těchto otázek. Mechanismus předběžné otázky navíc nevyklučuje ani možnost podání otázek i opakovaně v rámci jednoho případu, což se odráží v zahlcení Soudního dvora a následně i delší době řízení či snížené kvalitě rozsudků. Následkem toho může docházet k tomu, že to národní soudy k podání předběžné otázky spíše odradí (pokud se samozřejmě nejedná o soud v poslední instanci). To má za efekt i možné snížení důvěry.¹⁷² Uvědomíme-li si, že EU v současné době čítá 27 členských států, Soudní dvůr se zavázal k ochraně práv minimálně 500 milionů občanů Unie. Je tedy logické, že Soudní dvůr jako jediný nemůže takový nápor případů, navíc s vidinou přistoupení dalších evropských států a nyní také s rozšířením jeho pravomocí Lisabonskou smlouvou, zvládnout. Navíc se Soudní dvůr snaží kontrolovat interpretaci práva ve všech případech, kde by ze strany národního soudu vznikly jakékoliv pochybnosti. To znamená, že nerozlišuje mezi méně či více důležitými otázkami.

Co se týče diskuze na téma kvality odpovědí Soudního dvora v závislosti na přehlcení množstvím předběžných otázek, můžeme zmínit několik případů, v nichž se Soudní dvůr ve své odpovědi omezil např. pouze na zopakování tvrzení účastníků, či nezmínil stanoviska generálních advokátů (např. **Banca popolare di Cremona**¹⁷³ či **i-21 Germany**¹⁷⁴).¹⁷⁵

---

¹⁷² Blíže také WEILER, Joseph H. H. The European Court, National Courts and References for Preliminary Rulings – The Paradox of Success: A Revisionist View of Article 177 EEC. In: SCHERMERS, Henry G. a kol. *Article 177 EEC: Experiences and Problems*. Amsterdam: North Holland, 1987. s. 368 a n.

¹⁷³ Rozsudek C-475/03 Banca popolare di Cremona Soc. coop. arl v. Agenzia Entrate Ufficio Cremona, 2006

¹⁷⁴ Rozsudky C-392/04 a C-422/04 i-21 Germany v. Bundesrepublik Deutschland, 2006

¹⁷⁵ Blíže viz KOMÁREK, Jan. In the Court(s) We Trust? On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure. *European Law Review*, vol. 32, 2007. s. 467-91.

Případ Banca popolare di Cremona se týkal otázky, zda je italská daň slučitelná s daní z přidané hodnoty v rámci komunitárního systému. Generální advokát Jacobs vyjádřil ve svém stanovisku názor, že daň je neslučitelná se směrnicí Rady 77/388/EHS o DPH a přišel s řešením posunout účinky rozhodnutí do budoucnosti. Vzhledem k tomu, že se jeho stanovisko neseťkalo s valným ohlasem, podala ve věci stanovisko i generální advokátka Stix Hackl, a to se stejným závěrem. Soudní dvůr však ve svém rozsudku došel k názoru, že italská daň je i přesto v souladu se směrnicí, nicméně, o stanoviscích obou generálních advokátů či účastníků řízení zde není ani zmínka.

Z tohoto důvodu se Soudní dvůr zabýval otázkou, jakým způsobem by se mohlo takovému nadměrnému zahlcení ulevit. Přestože návrhů na zefektivnění řízení o předběžné otázce se objevuje podstatně mnoho, žádný se zatím nedočkal svého uskutečnění. Následující text se soustředí na několik návrhů ke zlepšení fungování tohoto institutu.

Omezení podávání předběžných otázek pouze na soudy v poslední instanci

Jedním z nich je idea týkající se omezení nižších národních soudů v jejich pravomoci podávání předběžných otázek Soudnímu dvoru. Pravomoc k tomu by měly pouze národní soudy v poslední instanci.

Nutno podotknout, že v tomto případě by musely všechny případy projít hierarchií vnitrostátních soudních systémů, aby pak soudci nejvyšších soudů mohli položit otázku Soudnímu dvoru. V případě, kdy např. nižší soud podá předběžnou otázku Soudnímu dvoru a případ se poté v hierarchii vnitrostátního soudního řádu posune až k soudu nejvyššího stupně, který následně podá ve stejném případě další předběžnou otázku, celý proces se tak výrazně prodlužuje na úkor původního úmyslu.

Nesmíme opomenout ani velký význam případů, v rámci nichž podaly předběžnou otázku právě nižší soudy a které tak sehrály důležitou roli při utváření práva Unie (např. Van Gend en Loos, Francovich, Costa apod.). Tímto krokem by tedy došlo k omezení vnitrostátních soudů a narušilo by to vzájemnou kooperaci.¹⁷⁶ Je známo, že otázky nižších soudů tvoří téměř tři čtvrtiny všech otázek¹⁷⁷ podaných Soudnímu dvoru, dalo by se tedy říci,

---

¹⁷⁶ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I. Ústavní základy EU*. Praha: Linde, 2007. s. 195-6, blíže také KOMÁREK, Jan. Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie. In: V. Šimíček (ed.): *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?* Brno: MU, 2007. s. 110-126, dále také DAVIES, Gareth T. The Division of Powers Between the European Court of Justice and national Courts: A Critical Look at Interpretation and Application in the Preliminary Reference Procedure. *ConWEB* No. 3, 2004. Davies zde kriticky poukazuje na nedůvěru ze strany Soudního dvora vůči národním soudům.

¹⁷⁷ Podle statistik Soudního dvora podala Česká republika od vstupu do EU do roku 2008 celkem 7 předběžných otázek, z nichž 6 pocházelo právě od nižších soudů, viz Výroční zprávy Soudního dvora 2004-2008, CURIA.

že většina precedentů je tvořena právě na základě předběžných otázek pocházejících od těchto soudů. Lze tedy konstatovat, že toto opatření by znamenalo spíše krok zpět.

Zavedení filtračního mechanismu

Problém spočívá v tom, že Soudní dvůr se snaží odpovědět na všechny otázky (tedy pokud otázku nezamítne jako nepřípustnou), tj. nehledě na důležitost otázky, co se týče unijního práva. Je nutno poznamenat, že vnitrostátní soudy mnohdy Soudnímu dvoru pokládají otázky, jejichž předmět není vůbec v jeho pravomoci, což naznačuje nejasné pochopení role Soudního dvora vůbec.

Podobným příkladem může být např. případ **Koval'ský**¹⁷⁸ z roku 2007, řešený u slovenského soudu. Pan František Koval'ský si v roce 1998 zakoupil pozemek v Prešově. Na pozemku se však nacházely i dvě skříně s elektrickými rozvody, které náležely Dopravnímu podniku města Prešov. Pan Koval'ský požadoval po Dopravním podniku města Prešov náhradu, ale bez úspěchu. Obrátil se tedy na Okresní soud v Prešově, který však jeho požadavek na základě zákona č. 79/1957 Zb.¹⁷⁹ zamítl. Pan Koval'ský se odvolal ke Krajskému soudu v Prešově, který se s otázkou ústavnosti výše zmíněného zákona obrátil na Ústavní soud Slovenské republiky. Mezitím však byla přijata nová úprava. Poté, co Ústavní soud podruhé vydal ve věci odmítavé rozhodnutí, Krajský soud v Prešově položil otázku Soudnímu dvoru, která se však týkala právní úpravy (Evropské úmluvy) mimo rámec práva Společenství. Položená otázka se tedy nevztahovala ani k výkladu Smlouvy ani aktu EU. Soudní dvůr proto odpověděl, že není v jeho pravomoci na takovou otázku odpovědět.

Soudní dvůr tedy odpovídá na většinu případů, respektuje tak přesvědčení vnitrostátních soudů v dané věci otázku položit, přestože např. samotná formulace předběžné otázky je mnohdy diskutabilní. Zavedení filtračního mechanismu již navrhoval např. generální advokát **Jacobs** ve svém stanovisku k případu **Wiener**¹⁸⁰ z roku 1997, ve kterém nabádal k jakési zdrženlivosti ze strany jak Soudního dvora, i členských států. S myšlenkou filtračního mechanismu přišel následně v roce 1999 i bývalý předseda Soudního dvora Gil Carlos Rodriguez Iglesias.¹⁸¹ Ač tento návrh na filtraci předběžných otázek může znít smysluplně, nezdá se, že by se s ním do budoucna počítalo.

---

¹⁷⁸ Rozsudek C-302/06 František Koval'ský v. Mesto Prešov a Dopravní podnik mesta Prešov, a. s., 2007

¹⁷⁹ Slovenský zákon neomezoval energetické podniky v právu, aby mohly stavět elektrická vedení i na cizích pozemcích, aniž by musely majiteli poskytnout náhradu za užívání pozemku.

¹⁸⁰ Opinion of Mr Advocate General Jacobs of 10 July 1997 on the Case C-338/95 Wiener S.I. GmbH v. Hauptzollamt Emmerich, 1997, par. 18, 21, 45 a násl.

¹⁸¹ Press Release No 36/99 of 28 May 1998 on the future of the European Union

Přesunutí jurisdikce na Tribunál

Na základě změn, které přinesla Smlouva z Nice se čl. 256/3 SFEU zmiňuje o možnosti převedení pravomocí v rámci předběžných otázek podle čl. 267 SFEU ve zvláštních oblastech na Tribunál. Článek tedy otevírá možnost přesunutí pravomocí za účelem zvýšení efektivnosti činnosti Soudního dvora EU.

Došlo by tak k rozdělení pravomocí v rámci řízení o předběžné otázce mezi dva soudy. Ačkoliv by se mohlo zdát, že by toto řešení mohlo napomoci v odlehčení zahlcení Soudního dvora, v praxi by se však tento krok jevil poněkud složitě, nemluvě o tom, že by mohlo dojít k rozdílné interpretaci práva, což ostře nekoresponduje s požadavkem jednoty a souladu unijního práva.

Podobné zamítavé stanovisko zastával i generální advokát Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer v případě **De Coster**.¹⁸² Svůj postoj odůvodňuje tím, že účelem institutu předběžné otázky je jednotu a soulad práva, přičemž by v případě účasti další instituce v tomto řízení mohlo dojít k narušení, např. vlivem rozdílné interpretace dvou soudů.

Možným návrhem řešení problému by se mohl jevit přesun pravomocí na Tribunál pouze v těch zvláštních oblastech, jak říká čl. 267 SFEU, kde nehrozí riziko nebo alespoň minimální riziko narušení jednoty a souladu práva, či v oblastech týkajících se věcí, kde již Tribunál pravomoc má, a pro tento účel vytvoření specializovaných komor.¹⁸³ Otázkou však zůstává jak takové oblasti určit.

Vzhledem k tomu, že počet případů u Tribunálu také každým rokem narůstá, nejeví se přesun pravomocí v rámci předběžných otázek na tuto instituci příliš jako vhodné východisko. Pro srovnání si toto tvrzení ukažme na grafu č. 3 v příloze, z něhož vyplývá, že počet nových a probíhajících případů byl v roce 2010 zatím nejvyšší za celou existenci Tribunálu.¹⁸⁴

Možným řešením by se mohla jevit i šance navýšení počtu soudců Tribunálu vzhledem k tomu, že počet soudců je určen Statutem a čl. 19 Smlouvy o EU říká, že Tribunál se skládá z *nejméně jednoho* soudce z každého členského státu.

---

¹⁸² Opinion of Advocate General Ruiz-Jarabo Colomer of 28 June 2001 in Case C-17/00 François De Coster v Collège des bourgmestres et échevins de Watermael-Boitsfort, 2001, par. 74.

¹⁸³ Blíže viz AZIZI, Josef. Opportunities and Limits for the Transfer of Preliminary Reference Proceedings to the Court of first Instance. In: *The future of the European judicial system in a comparative perspective*. Baden-Baden: Nomos, 2006. s. 241-256. Soudce Azizi navrhuje jako nejvhodnější zvláštní oblast prvního převodu pravomocí otázky týkající se procesu sazebního zařazení zboží ve společném celním sazebníku. Podobný názor zastává i soudce Koen Lenaerts, který zmiňuje možný částečný transfer celních otázek. Viz LENAERTS, Koen. The Unity of European Law and the Overload of the ECJ – The System of Preliminary Rulings Revisited. In: PERNICE, Ingolf a kol. *The Future of the European Judicial System in a Comparative Perspective*. Baden-Baden: Nomos, 2006. s. 233-36.

¹⁸⁴ Viz Tisková zpráva Soudního dvora EU č. 29/10 za rok 2009 a č. 13/11 za rok 2010 dostupné na CURIA.

Vytvoření další specializované komory

Nejpravděpodobněji se v kontextu současnosti, co se týče diskuze ohledně problematiky zahlcení Soudního dvora, jeví vytvoření dalších specializovaných komor, které by řešily specifické okruhy případů. Možnost vytvoření soudních komor přiřčených k Tribunálu je uvedena v čl. 257 SFEU. Dosud byla, jak je známo, vytvořena pouze jediná komora, tj. Soud pro veřejnou službu, avšak v současné době je v popředí zájmu myšlenka tzv. patentového soudu, o němž bylo pojednáno v předchozích kapitolách této práce (Kapitola 3.2).

Přestože Soudní dvůr v rámci svého posudku 1/09 z 8. března 2011 shledal návrh patentového soudu v podobě, v jaké byl Soudnímu dvoru předložen, neslučitelný se Smlouvami, lze konstatovat, že v blízké budoucnosti by se mohl objevit návrh nový, který by počítal se zřízením soudu, jenž by však nestál mimo jurisdikci Soudního dvora, ale byl by tak začleněn do hierarchie soudů Unie na nadnárodní úrovni.

Otázka reformy nástroje předběžné otázky je předmětem dlouhodobých diskuzí a najít optimální řešení k oboustranné spokojenosti a s cílem zlepšení efektivity činnosti SD se ukazuje být věcí složitou. Přestože jsem zde nastínila pravděpodobná řešení, která by přicházela v úvahu, nemohu však posoudit a najít takové řešení, které by nastalé situaci plně vyhovovalo a splnilo tak svůj účel. Lze však podotknout, že je velice pravděpodobné, že si budoucí změna vyžádá reformu celého soudního systému Unie.

Na závěr lze konstatovat, že počet případů bude v budoucnu i nadále narůstat, a to nejen s případným přistoupením dalších evropských států, ale i co se týče tendence růstu významu práva v globalizované společnosti. Pokud by však Soudní dvůr v budoucnu dosáhl toho, že se zkrátí doba řízení např. prostřednictvím tolik diskutovaných návrhů řešení, lze se domnívat, že počet předběžných otázek tak či tak stoupne.

Můžeme též předpokládat, že s dalším rozšířením se EU bude potýkat nejen s problémy týkajícími se jazykové vybavenosti, ale i s problematikou odlišných právních systémů (např. možné přistoupení Turecka).

ZÁVĚR

Jak již bylo naznačeno v úvodu, cílem práce bylo přiblížení této instituce s ohledem na její minulý i předpokládaný budoucí vývoj především v rámci její struktury a pravomocí.

V práci byl charakterizován soudní systém EU, jenž sestává z vnitrostátních soudů a unijních soudů, jež spolu spolupracují a podílí se tak na tvorbě a rozvoji práva Unie. Jejich součinnost je tedy značně důležitá, přičemž jejich vztah byl definován na základě výchozích aplikačních zásad (přímý účinek, přednost unijního práva před vnitrostátním právem).

Byl zde podán ucelený přehled jednotlivých typů řízení před Soudním dvorem, Tribunálem a Soudem pro veřejnou službu. Text se soustředil na charakteristiku těchto řízení, podmínky účastníků, předmět a průběh řízení včetně jeho účinků apod. Neopomněl poukázat ani na vztah mezi vnitrostátními soudy vůči Soudnímu dvoru EU a rovněž Evropským soudem pro lidská práva. V závěru práce se zabíral i návrhy zejména na reformu řízení o předběžné otázce a změnami, jež zavedla Lisabonská smlouva.

Dá se říci, že Soudní dvůr EU doznal v průběhu své existence v porovnání s ostatními institucemi EU jen několika změn. S postupným rozšiřováním o nové státy s rozdílnými kulturami a právními systémy však narůstala i nová agenda. Na tento fakt musel Soudní dvůr určitým způsobem reagovat, proto nynější struktura této instituce sestává ze tří unijních soudů.

Přestože vstupem do EU občané získali nové příležitosti a práva, jichž se mohou např. prostřednictvím vnitrostátních soudů dovolávat u Soudního dvora EU, lze zde spatřit nedostatek informací o tom, jakým způsobem tato důležitá instituce EU funguje. Není tedy výjimkou, že je často veřejností zaměňována např. s Evropským soudem pro lidská práva ve Štrasburku či s Mezinárodním soudním dvorem v Haagu apod.

Je tedy logické, že Soudní dvůr neustále bojuje o posilování své legitimacy. Lze konstatovat, že je závislý na mnohem vyšší míře respektu veřejnosti než ostatní politické instituce, částečně i proto, že postrádá jakékoliv bližší spojení a kontakt s občany, z něhož by mohl legitimitu získávat, na rozdíl od např. Evropského parlamentu, který je prostřednictvím voleb spojen s voliči. Evropské soudce totiž nejsou voleni, tudíž se odpovědnost voličů Soudního dvora EU netýká. Soudní dvůr EU tedy oplývá takovým typem legitimacy, která musí být přenesena nebo vypůjčena od politických institucí Unie a národních vlád členských zemí.

Od národních vlád právě z toho důvodu, že jsou přímo odpovědné veřejnosti a zodpovědné za personální zajištění institucí EU. Z toho můžeme usoudit, že vlastní legitimita Soudního dvora EU je tedy jen velmi malá. Tudíž celý koncept veřejné legitimacy, tj. čerpání legitimacy z veřejného mínění, může být pro takové instituce, jako je Soudní dvůr EU, zcela cizí.

Z tohoto důvodu je tedy nutno vyzdvihnout význam spolupráce Soudního dvora EU s národními soudy, jež představují významný článek v tvorbě a aplikaci práva Unie. Tímto převádějí část své legitimacy Soudnímu dvoru EU. Přesto je však legitimita Soudního dvora EU velmi omezená. Nelze totiž opomenout to, že ostatní instituce mohou samy trpět výkyvy vlastní legitimacy. Je tedy velmi nepravděpodobné, že by pomohly zlepšit autoritu Soudního dvora EU.¹⁸⁵ Vrchní soudy členských států také neoplývají nadbytkem legitimacy. Je třeba zmínit i fakt, že i tam, kde jsou vnitrostátní vrchní soudy více legitimní než Soudní dvůr EU, existuje jen málo důkazů o tom, že tato legitimita je, nebo může být úspěšně převedena na Lucemburský soud.

Autorita Soudního dvora EU také ve velké míře závisí na povaze jeho rozhodnutí, ale také na vnímání národních soudů, co se týče jejich role a kooperaci v rámci interpretace a aplikace práva Unie. Ignorace právních aktů Soudního dvora EU ze strany vnitrostátních soudů by tak mohla způsobit ovlivnění názoru veřejnosti. Soudní dvůr totiž postrádá mechanismus, který by zaručil vynutitelnost jeho rozhodnutí v rámci členských států. Proto je důležitým zdrojem legitimacy Soudního dvora EU i otázka respektu vnitrostátních soudů.

Ovšem je třeba si uvědomit, že Soudní dvůr EU neměl vždy tak silné postavení a význam, jakého dosahuje dnes. Římské smlouvy původně počítaly se Soudním dvorem, který by kontroloval Evropskou komisi a Radu, řešil spory mezi členskými státy a rozhodoval ve věcech v případě rozporu se závazky členských států. Původně měl plnit jen omezenou roli.

Soudní dvůr však věřil, že jako instituce hraje v systému důležitou roli, kterou definoval představením základních právních principů ve svých prvotních rozhodnutích. Soudní dvůr tak v průběhu své existence dosáhl nadnárodního postavení a zajistil, aby evropské právo bylo přímo aplikovatelné a mělo přednost před národními zákony členských států. Posílil spolupráci národních soudů pomocí doktríny soudního přezkumu, čímž zvýšil význam a postavení národních soudců a rozšířil tím jejich pravomoci. Soudní dvůr EU tak udělil evropskému právu roli ústavního práva. V důsledku toho, že evropské instituce

---

¹⁸⁵ GIBSON, James L., CALDEIRA, Gregory A. Changes in the Legitimacy of the European Court of Justice: A Post-Maastricht Analysis. *British Journal of Political Science*, vol. 1, 1998. s. 63-91.

se uchýlily k nepříliš jasné formulaci právních aktů, je na Soudním dvoru, aby poskytl výklad dokumentů, což mu dává příležitost využít svých stanovených doktrín.

Lisabonská smlouva navíc představila celou řadu změn, které tak byly završením již dlouhotrvajícího procesu diskuzí na téma reformy Evropské unie. Změny se dotkly i její soudní instituce, která je tématem této práce. Nevyhnutelným krokem bylo také zavedení právní subjektivity EU a začlenění Charty základních práv mezi závazné právní akty Unie.

Důkazem toho, že Soudní dvůr EU si uvědomuje svůj nedostatek bližšího kontaktu s občany Unie, jež je jedním ze zdrojů legitimacy, je i fakt, že Lisabonská smlouva usnadňuje v rámci žaloby na neplatnost podmínky podání ze strany neprivilegovaných žalobců.

Evropská úmluva navíc nyní skýtá možnost pro přistoupení Evropské unie, tudíž by mohlo dojít k sjednocení ochrany lidských práv evropských občanů. Ne příliš pozitivní stránkou z hlediska Soudního dvora je však předpoklad dalšího navýšení počtu předběžných otázek, a to i v důsledku toho, že Lisabonská smlouva provedla komunitarizaci třetího pilíře. SD tak získává pravomoc přezkumu v nové oblasti, jejíž regulace původně spadala do pravomocí členských států, jež si tak v těchto oblastech ponechávaly právo suverenity. Lisabonská smlouva však v tomto ohledu pravomoci členských států omezila. Je pouze otázkou, zda bude SD při své činnosti respektovat a reagovat na odlišné právní systémy a tradice jednotlivých členských států Unie.

Problém narůstání počtu nových případů¹⁸⁶ v rámci řízení o předběžné otázce však nadále zůstává nevyřešen. Není pochyb o tom, že na nastalou situaci je nutno reagovat. Současný stav mechanismu předběžných otázek, přestože plní svůj účel, nemůže být považován za uspokojivý.

Nástroj řízení o předběžné otázce pokládám za příležitost občanů EU přiblížit se právu EU a za nástroj soudní ochrany v situacích, kdy dojde ke střetu vnitrostátního práva a práva Unie. Negativem bohužel nadále zůstává délka řízení, kterou se stále i přes drobná zlepšení nedaří dlouhodobě snižovat. V důsledku toho by mohlo docházet k obcházení povinnosti podat předběžnou otázku ze strany vnitrostátního soudu, což se rozchází s původním záměrem SD Evropské unie, podkopává tak význam tohoto nástroje a negativně ovlivňuje vzájemnou spolupráci a důvěru.

Jsem si vědoma toho, že návrhy týkající se možné reformy tohoto nástroje, které jsem zmínila v kapitole 8 této práce, nejsou dostačující, jelikož každý návrh v sobě kromě svých

---

¹⁸⁶ Důkazem toho jsou i statistiky Soudního dvora, které ukazují, že počet předběžných otázek stále stoupá, přičemž v roce 2010 bylo již podruhé dosaženo nejvyšších hodnot za celou dobu jeho existence. Viz Tisková zpráva Soudního dvora č. 13/11 z 2. března 2011 udává 27 % nárůst oproti roku 2009.

výhod skrývá i jisté nedostatky. Navíc je těžké předpovědět, jak by nový systém fungoval v praxi. Nicméně, lze říci, že současný stav, pomineme-li onu zdlouhavost řízení v důsledku náporu počtu předběžných otázek, dosahuje svého účelu a v evropském soudním systému plní nezastupitelnou roli.

Na závěr lze říci, že i přes drobné nedostatky, které však najdeme u každé instituce Evropské unie, si Soudní dvůr EU dokázal vydobýt silnou pozici nezávislého soudního arbitra, který v systému Evropské unie v žádném případě nepostrádá svůj význam.

SUMMARY

This diploma thesis “European Court of Justice – Its Composition and Competences” analyzes main development trends of this European Union institution, especially with regards to its structure and competences. The Court of Justice of the European Union performs a notable role next to the main institutional triangle (European Parliament, Council of the European Union and European Commission) as it monitors the complying with the EU law. Besides, it is also an institution with an important meaning for the citizens of the European Union. It represents an institution which keeps an eye on ensuring them with their human rights protection.

Although the title of this institution contains the word „court“, we could falsely assume it represents a classic judicial institution the way we know it from the member states. However, it is not so. It is a judicial institution which is independent on the other EU institutions and member states of the Union. Moreover, their relationship is based on a strong cooperation.

The goal of this thesis which was set before its completion is to make the reader acquainted with this important European Union institution which is highly influential in all the member states. Moreover, the work focuses on its structure, competences and its relationship with the other judicial institutions within the member states, as well as on its relations with respect to the European Court of Human Rights in Strasbourg.

The work is logically divided into eight thematic sections, whereas the main part concentrates on the composition and competences of the Court of Justice, General Court and the Civil Service Tribunal.

The first chapter deals with the historical development in terms of the founding treaties that have significantly influenced the position of the Court of Justice of the European Union in the institutional frame, that is from the European Coal and Steel Community until the present time.

The next two chapters focus on the creation of the Court of First Instance (present day General Court) and its specialized chambers, also with regard to the future.

The fourth chapter is concerned with the composition of the Court of Justice of the European Union itself and describes the mandates of judges and Advocates General more in detail.

Next chapter is focused on the individual competences of the three judicial authorities and analyses the types of proceedings.

The sixth chapter observes the position of the Court of Justice of the European Union in relation to other judicial bodies at the national and supranational level. It therefore deals with the issue of interaction with the European Court of Human Rights.

The seventh chapter concentrates on the most important changes dealing with the composition and competences of this institution which have been introduced by the Treaty of Lisbon.

Finally, the last chapter focuses on the future development of the Court of Justice of the EU including the suggestions regarding the preliminary rulings procedure.

At the close, the work summarizes the topic and touches the issue of the legitimacy and the importance of the Court of Justice of the EU in the institutional frame of the Union.

In the course of its existence, the Court of Justice of the European Union, has gained a strong position as an independent judicial arbiter and plays an integral part in the institutional system of the European Union. It can be said that its meaning will further be growing with regard to the future possible enlargements and the increasing importance of law in the society.

The thesis draws from the study of the specialized literature from the Czech and foreign authors, as well as important judicature, founding treaties and other documents that have been, with regard to the topic, considered relevant.

SEZNAM ZKRATEK

ECB	Evropská centrální banka
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIB	Evropská investiční banka
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ES	Evropská společenství
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESD	Evropský soudní dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
JEA	Jednotný evropský akt
OHIM	Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu
SD	Soudní dvůr
SES	Smlouva o Evropských společenstvích
SEU	Smlouva o založení Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ODBORNÁ LITERATURA:

ANDERSON, David W. K., SEMETRIKU, Marie Q. C. *Reference to the European Court*. 2nd Edition. London: Sweet & Maxwell, 2002.

ARNULL, Anthony. *The European Union and its Court of Justice*. Oxford: Oxford University Press, 1999.

AZIZI, Josef. Opportunities and Limits for the Transfer of Preliminary Reference Proceedings to the Court of first Instance. In: *The future of the European judicial system in a comparative perspective: 6th International ECLN-Colloquium/IACL Round Table Berlin, 2-4 November 2005*. Baden-Baden: Nomos, 2006.

BERGER, Vincent. *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: IFEC, 2003.

BOBEK, Michal. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. Praha: C.H. Beck, 2004.

BOBEK, Michal, KOMÁREK, Jan, a další. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005.

BREUER, Marten. State Liability for judicial wrongs and Community law: the case of Gerhard Köbler v. Austria. *European Law Review*, vol. 29, 2004.

CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Grainne. *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2003.

DAVIES, Gareth T. The Division of Powers Between the European Court of Justice and national Courts: A Critical Look at Interpretation and Application in the Preliminary Reference Procedure. *ConWEB* No. 3, 2004.

DEFARGES, Philippe Moreau. *Evropské instituce*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002.

ERDŐSOVÁ, Andrea. Právny zdroj Charty základných práv EÚ – Před a Po. *Bulletin slovenskej advokácie*, č. 9-10, 2010.

FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003.

FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009.

GIBSON, James L., CALDEIRA, Gregory A. Changes in the Legitimacy of the European Court of Justice: A Post-Maastricht Analysis. *British Journal of Political Science*, vol. 1, 1998.

GREGOR, Filip. *Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů v rámci evropského a českého práva*. Brno: GARDE/Ekologický právní servis, 2007.

KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce*. Praha: ASPI, a. s., 2006.

KARZEL, Daniel. Tajemník Soudního dvora ES. *Právní fórum* č. 9/2005.

KOMÁREK, Jan. In the Court(s) We Trust? On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure. *European Law Review*, vol. 32, 2007.

KOMÁREK, Jan. Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie. In: V. Šimíček (ed.): *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: MU, 2007.

KOMÁREK, Jan. „Velký hybatel“ – Soudní dvůr a hledání vnitřního souladu právního řádu Společenství. *Právník* č. 5/2006.

LENAERTS, K. *Procedural Law of the EU*. London: Sweet & Maxwell, 1999.

LENAERTS, Koen, ARTS, Dirk, a kol. *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 2006.

LENAERTS, Koen. The Unity of European Law and the Overload of the ECJ – The System of Preliminary Rulings Revisited. In: PERNICE, Ingolf a kol. *The Future of the European Judicial System in a Comparative Perspective*. Baden-Baden: Nomos, 2006.

MILLETT, Timothy. *The Court of First Instance of the European Communities*. Londýn: Butterworths, 1990.

NUGENT, Neill. *The Government and Politics of the European Union*. London: Palgrave Macmillan, 2006.

PITROVÁ, Markéta. *Institucionální struktura EU*. Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 1999.

STEHLÍK, Václav. K charakteristice vztahu mezi národními soudy a Soudním dvorem v řízení o předběžné otázce. *Jurisprudence*, č. 5, 2005.

STEHLÍK, Václav. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007.

STEHLÍK, Václav. Teoretické aspekty pojmu „soud“ v řízení o předběžné otázce podle čl. 234 SES na pozadí judikatury ESD. *Právník* č. 7/2005.

STEINER, Jo, WOODS, Lorna, a další. *EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2006.

SVÁK, Ján a kol. *Advokát před európskymi súdmi*. Bratislava: Nadácia Slovenskej Advokácie, 2004.

SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 2. podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. Praha: Linde, 2008.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I. Ústavní základy EU*. Praha: Linde, 2007.

ŠPECIÁN, Miroslav. *Rozhodovací praxe Evropského soudního dvora v trestních věcech ve vztahu k členským státům EU*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009.

ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. Praha: C. H. Beck, 2003.

TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer. *Evropské právo*. 2. vyd. Brno: C.H.Beck, 2004.

TÝČ, Vladimír. *Úvod do mezinárodního a evropského práva*. 1. vyd. Brno: MU, 2007.

VĚRNÝ, Arsen, DAUSES, A. Manfred. *Evropské právo se zaměřením na rozhodovací praxi Evropského soudního dvora*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998.

WEIDENFELD, Werner, WESSELS, Wolfgang. *Evropská unie od A do Z – Příručka evropské integrace*. Praha: Karolinum, 1997.

WEILER, Joseph H. H. The European Court, National Courts and References for Preliminary Rulings – The Paradox of Success: A Revisionist View of Article 177 EEC. In: SCHERMERS, Henry G. a kol. *Article 177 EEC: Experiences and Problems*. Amsterdam: North Holland, 1987.

ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie*. Praha: Linde, 2007.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

MAHONEY, Paul. *The Civil Service Tribunal: the benefits and drawbacks of a specialised judicial body*, 2010 [cit. 2011-03-09]. Dostupné z WWW: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-10/5anstfp_mahoney_en.pdf>.

PÍTROVÁ, Lenka, et al *Když se řekne Lisabonská smlouva*. In Lisabonská smlouva. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, 2008 [cit. 2010-02-09]. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/13/4050-kdyz_se_rekne_lisabonska_smlova.pdf>.

Arbitráž a rozhodčí doložka [online]. Praha: Lisse Legal, 2011. Dostupné z WWW: <www.lisse.cz/gds45active24.cz/arbitraz/o-arbitrazi/arbitraz-co-to-je.html>.

Lisabonská smlouva [online]. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, Úřad vlády České republiky, 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/assets/evropska-unie/lisabonskasmlouva/LS-konsolid.pdf>>.

Vláda ČR [online]. 2010 [cit. 2010-02-08]. Analýza dopadů Lisabonské smlouvy. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analiza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

The Amsterdam Treaty – A Comprehensive Guide. Luxembourg: European Communities, 1999.

Portál Evropské unie - www.europa.eu

Soudní dvůr EU - www.curia.eu

Právo EU - www.eur-lex.europa.eu

European Patent Office - www.epo.org

ESLP - www.echr.coe.int

JINÉ DOKUMENTY:

Rozhodnutí Tribunálu o složení kasačního senátu ze dne 14. 9. 2010. Úřední věstník C 288 ze dne 23. 10. 2010

Rozhodnutí Rady 88/591/ESUO, EHS, Euratom ze dne 24. 10. 1988 o zřízení Soudu prvního stupně Evropských společenství., Úřední věstník ES L 319 ze dne 25. listopadu 1988

Rozhodnutí Rady ze dne 2. 11. 2004 o zřízení Soudu pro veřejnou službu Evropské unie 2004/752/ES, Euratom, Úřední věstník L 333 ze dne 9. listopadu 2004

Rozhodnutí Rady ze dne 26. dubna 1999 o zřízení funkce samosoudce 1999/291/ES, ESUO a Euratom, Úřední věstník L 114 ze dne 1. května 1999

Proposal 2003/828 of 23. December 2003 for a Council Decision establishing the Community Patent Court and concerning appeals before the Court of First Instance, Úřední věstník C 096 ze dne 21. 4. 2004

Draft Agreement 9124/08 of 14 May 2008 on the European Union Patent Judiciary [2008]

Tisková zpráva Soudního dvora EU č. 29/10 za rok 2009 a č. 13/11 za rok 2010 dostupné na CURIA

Tisková zpráva Soudního dvora č. 104/09 ze dne 30. listopadu 2009

Tisková zpráva Soudního dvora č. 14/08 ze dne 7. března 2008

Press Release No 36/99 of 28 May 1998 on the future of the European Union

Protokol č. 36 o přechodných ustanoveních, Úřední věstník C 83 ze dne 30. 3. 2010

Výroční zprávy Soudního dvora EU 1997-2009 dostupné na CURIA

NORMATIVNÍ AKTY:

Smlouva o ESUO, Úřední věstník L 319/1, 1988

Smlouva o EURATOM, Úřední věstník C 323/1, 1999

Jednotný evropský akt, Úřední věstník L 169/1, 1987

Smlouva o EU, Úřední věstník C 325/7, 1992

Smlouva o ES, Úřední věstník C 340 ze dne 10. 11. 1997

Amsterodamská smlouva, Úřední věstník C 340/1, 1997

Niceská smlouva, Úřední věstník C 80 ze dne 10. 3. 2001

Lisabonská smlouva, Úřední věstník C 306 ze dne 17. 12.2007

Smlouva o fungování EU, Úřední věstník C 83 ze dne 30. 3. 2010

Statut Soudního dvora EU, Protokol č. 3, C 83/210 ze dne 30. 3. 2010

Jednací řád Soudního dvora, 2010/C 177/01 ze dne 2. 7. 2010

Jednací řád Tribunálu, 2010/C 177/02 ze dne 2. 7. 2010

Jednací řád Soudu pro veřejnou službu, 2010/C 177/03 ze dne 2. 7. 2010

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Charta základních práv Evropské unie, Úřední věstník C 83 ze dne 30. 3. 2010

ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA:

- 6/64 Costa v. E.N.E.L. [1964] ECR 585
- 26/62 Van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration [1963] ECR 1
- 61/65 G. Vaasen – Göbbels v. Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf [1966] ECR 377
- 102/81 Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern [1982] ECR 1095
- 314/85 Firma Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost [1987], ECR 4199
- 283/81 Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health [1982] ECR 3415
- 69/85 Wünsche Handelsgesellschaft GmbH & Co. v. Germany [1986] ECR 947
- C-6 a 9/90 A. Francovich and D. Bonifaci v. Italy [1991] ECR I-5357
- 25/62 Plaumann and Co. v. Commission [1963] ECR 95
- 92/78 Simmenthal SpA v. Commission of the European Communities [1979] ECR I 777
- 5/71 Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt v. Council [1971] ECR 975
- C-352/98 P Bergaderm and Goupil v. Commission [2000] ECR I-5291
- C-6 and 9/90 Francovich and Bonifaci v. Italy [1991] ECR I-5357
- C-46/93 a C-48/93 Brasserie du Pecheur a Factortame III [1996] ECR I-1029
- C-224/01 Köbler v. Rakousko [2003] ECR I-10239
- C-15/96 Schöning-Kougebetopoulou [1998] ECR I-47
- C-495/03 Intermodal Transports v. Staatssecretaris van Financien [2005]
- C-302/06 František Koval' ský v. Mesto Prešov a Dopravní podnik mesta Prešov, a. s. [2007]
- C-338/95 Wiener v. Hauptzollamt Emmerich [1997] ECR I-6495
- C-475/03 Banca popolare di Cremona Soc. coop. arl v. Agenzia Entrate Ufficio Cremona [2006] ECR I-10000
- C-392/04 a C-422/04 i-21 Germany v. Bundesrepublik Deutschland [2006] ECR I-8559
- C-304/02 Komise v. Francie [2005] ECR I-6263
- C-456/01P a C-457/01P Henkel KgaA v. OHIM [2004] ECR I-5089
- C-13/94 P. v. S. and Cornwall County Council [1996] ECR I-2143
- 6/60 Humblet v. Belgium [1960] ECR 559
- 413/99 Baumbast and R. v. Secretary of State for the Home Department [2002] ECR I-7091
- T-177/01 Jégo-Quééré & Cie SA v. Commission [2002] ECR II-02365

ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA:

Rozsudek ESLP z 8. 12. 1999 Pellegrin v. Francie, stížnost č. 28541/95

Rozsudek ESLP z 18. 2. 1999 Matthews v. United Kingdom, stížnost č. 24833/94

Rozsudek ESLP z 30. 6.2005 Bosphorus Hava Yollari Turizm v. Ireland, stížnost č. 45036/98

Rozsudek ESLP z 17. 10. 1986 Rees v. the United Kingdom, stížnost č. 9532/81

POSUDKY SOUDNÍHO DVORA:

Opinion of the Court 1/09 of 8 March 2011 on the Draft agreement on the creation of the European and Community Patents Court [2011]

Opinion of Advocates General 1/09 of 2 July 2010 on the Draft agreement on the creation of the European and Community Patents Court [2011]

Opinion of Mr Advocate General Jacobs of 10 July 1997 on the Case C-338/95 Wiener S.I. GmbH v. Hauptzollamt Emmerich [1997] I-6495

Opinion of Advocate General Geelhoed of 18 November 2004 on the Case C-304/02 Commission of the European Communities v. French Republic [2004]

Opinion of Advocate General Ruiz-Jarabo Colomer of 28 June 2001 in Case C-17/00 François De Coster v Collège des bourgmestre et échevins de Watermael-Boitsfort [2001]

SEZNAM PŘÍLOH

GRAFY:

- 1) Soudní případy Soudního dvora 1997-2010
- 2) Délka řízení u Soudního dvora 2000-2010
- 3) Soudní případy Soudu prvního stupně, resp. Tribunálu 1989-2010
- 4) Zaměstnanecké věci Tribunálu 1995-2009
- 5) Spory o duševní vlastnictví u Tribunálu 1998-2009
- 6) Délka řízení u Tribunálu 2000-2009
- 7) Soudní případy Soudu pro veřejnou službu 2005-2010
- 8) Délka řízení u Soudu pro veřejnou službu 2005-2010

TABULKY:

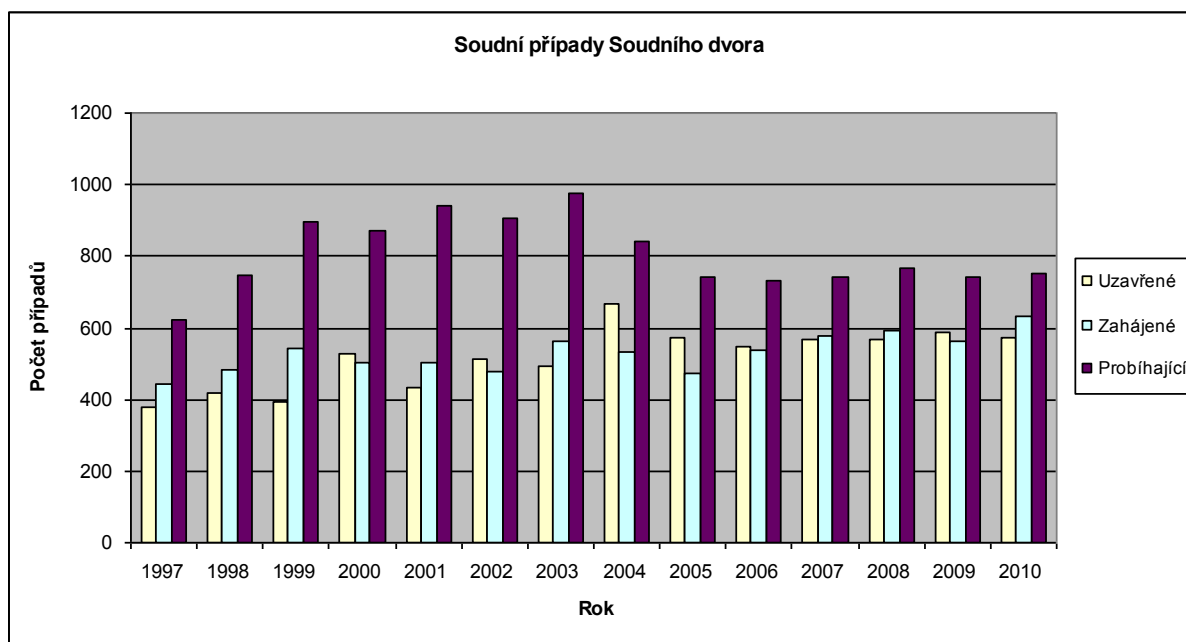
- 1) Zahájená řízení o předběžných otázkách 1952-2008 podle zemí

OBRÁZKY:

- 1) Složení Soudního dvora 12/2009
- 2) Složení Tribunálu 12/2009
- 3) Složení Soudu pro veřejnou službu 12/2009

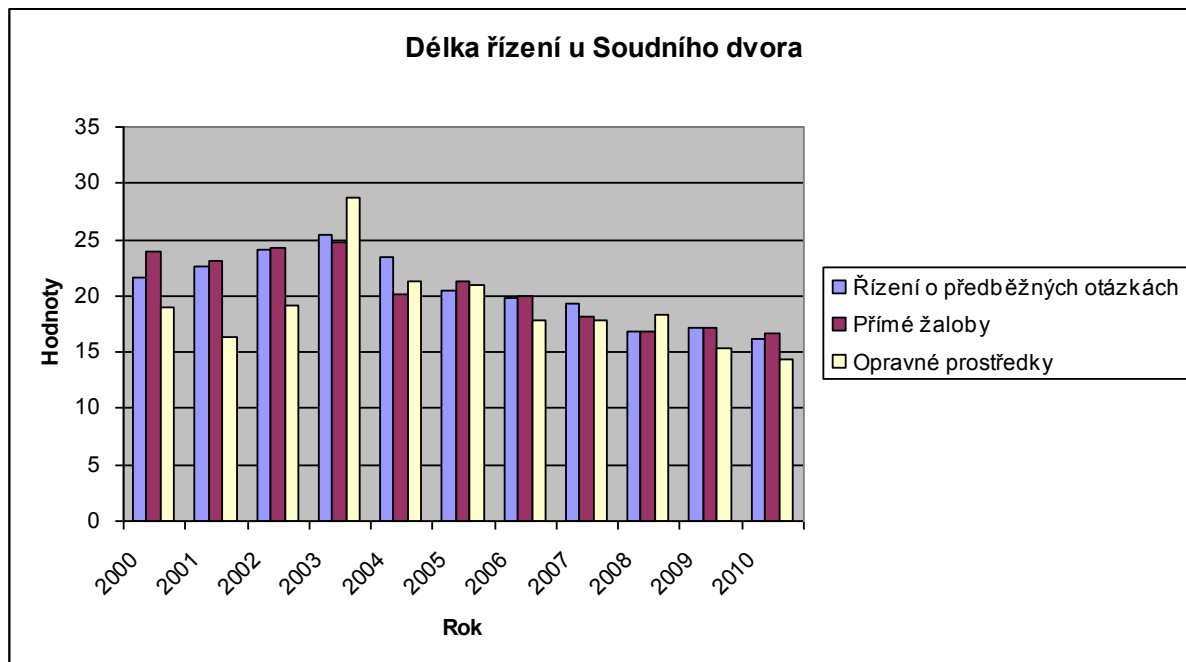
PŘÍLOHY

Graf č. 1:

Zdroj: Annual Report of the Court of Justice 1997-2009, Tisková zpráva č. 13/11 za rok 2010 dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

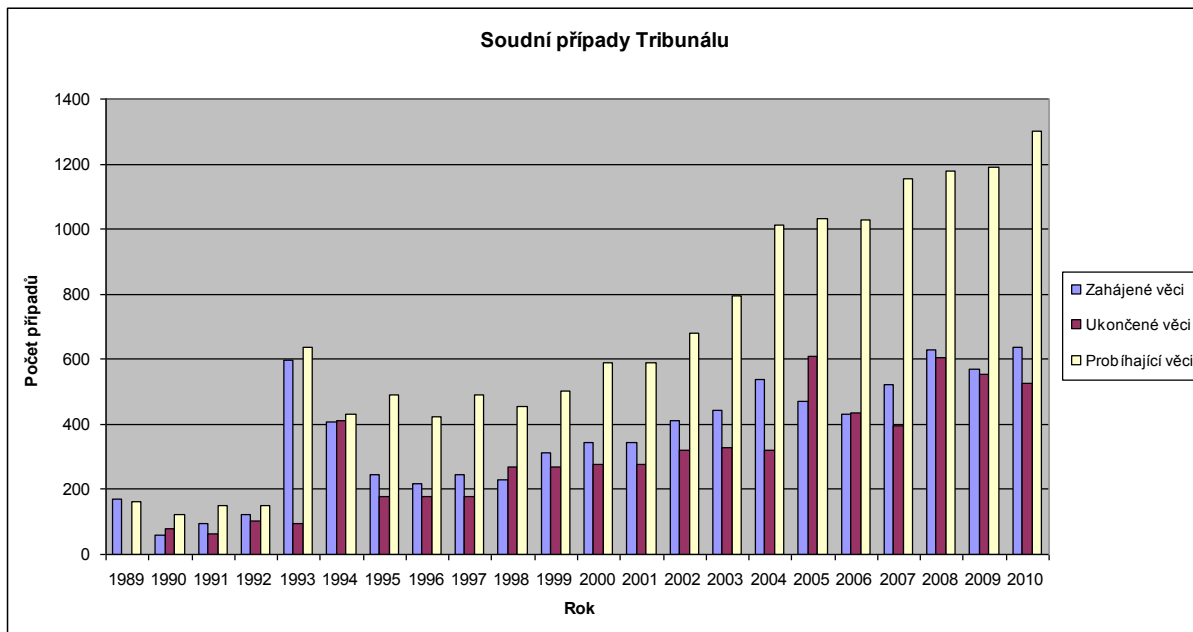
Graf č. 2:

* Údaje v měsících

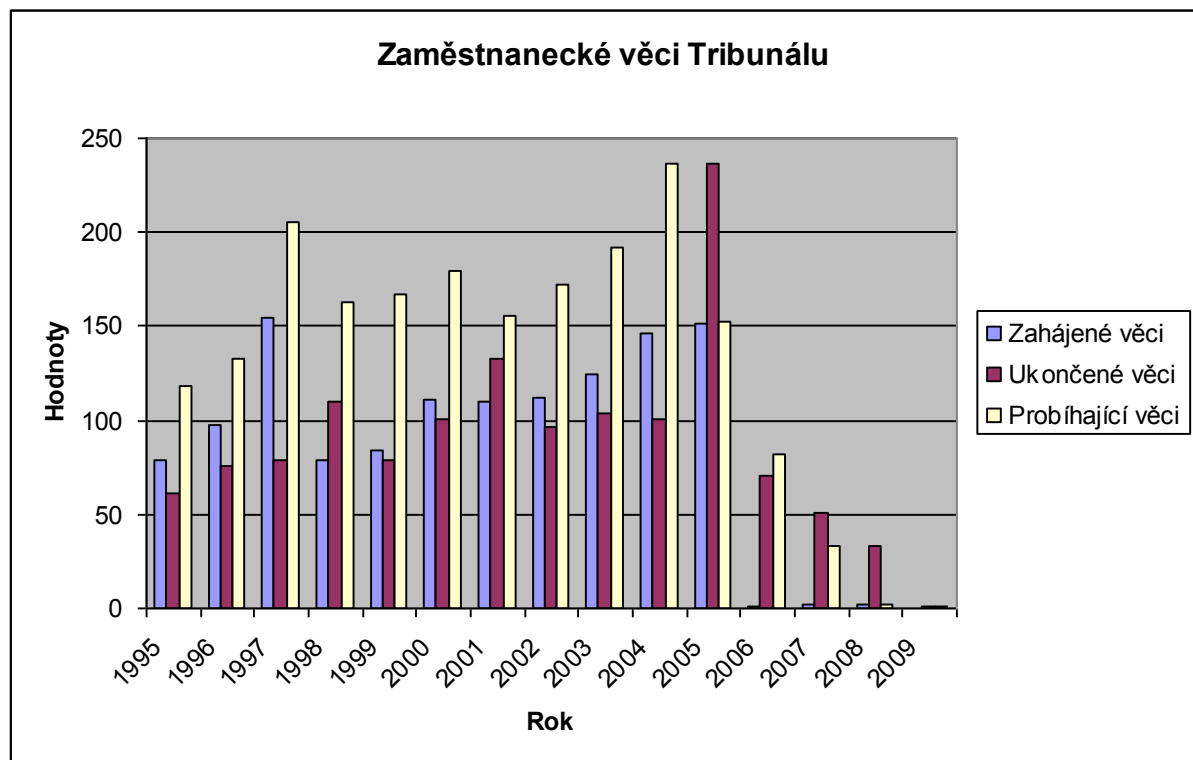
Zdroj: Annual Report of the Court of Justice 2000-2009, Tisková zpráva č. 13/11 za rok 2010 – dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

Graf č. 3:

Zdroj: Annual Report of the Court of First Instance 1997-2009, Tisková zpráva č. 13/11 za rok 2010 dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

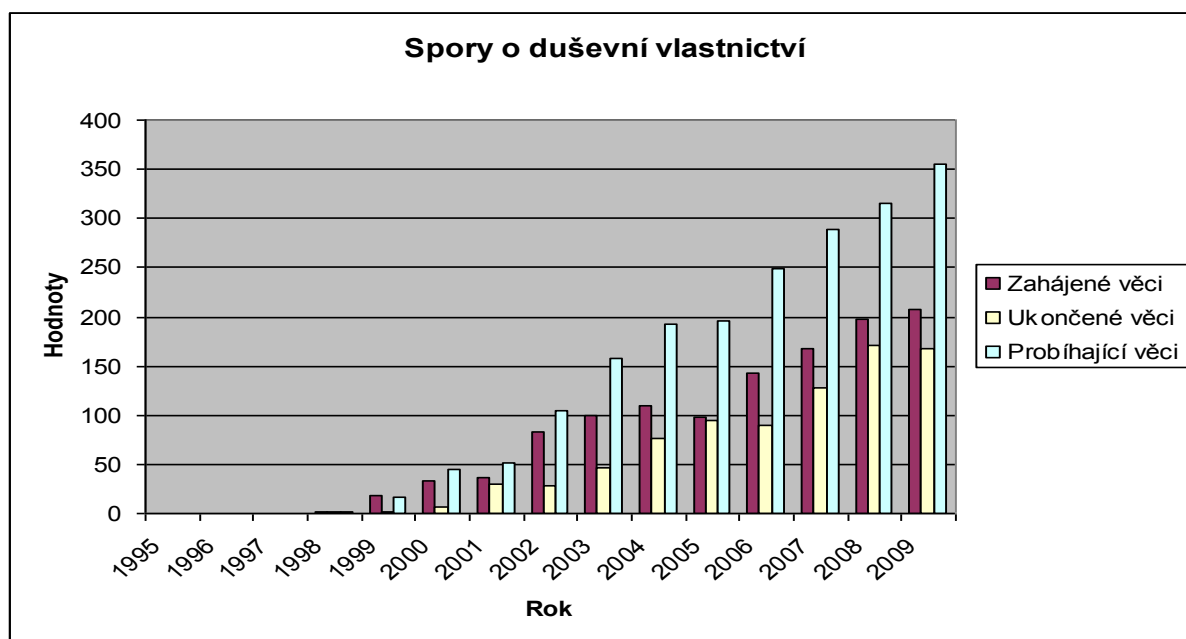
Graf č. 4:

Zdroj: Annual Report of the Court of First Instance 1995-2009 dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

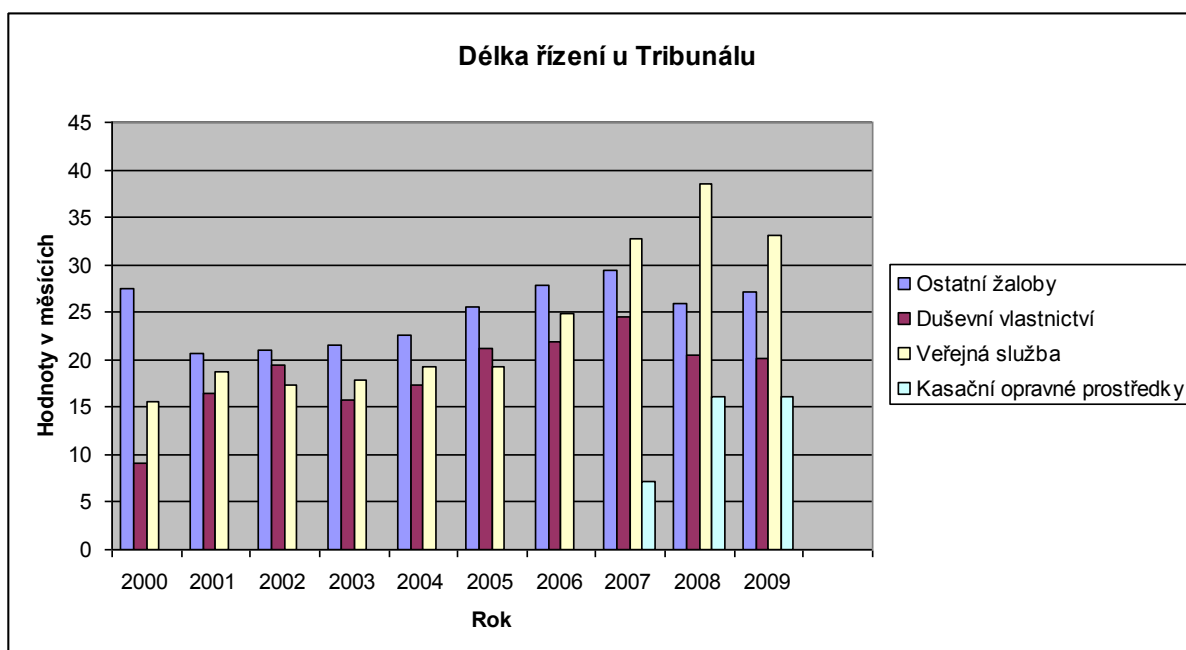

Graf č. 5:

Zdroj: Annual Report of the Court of First Instance 1995-2009 dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

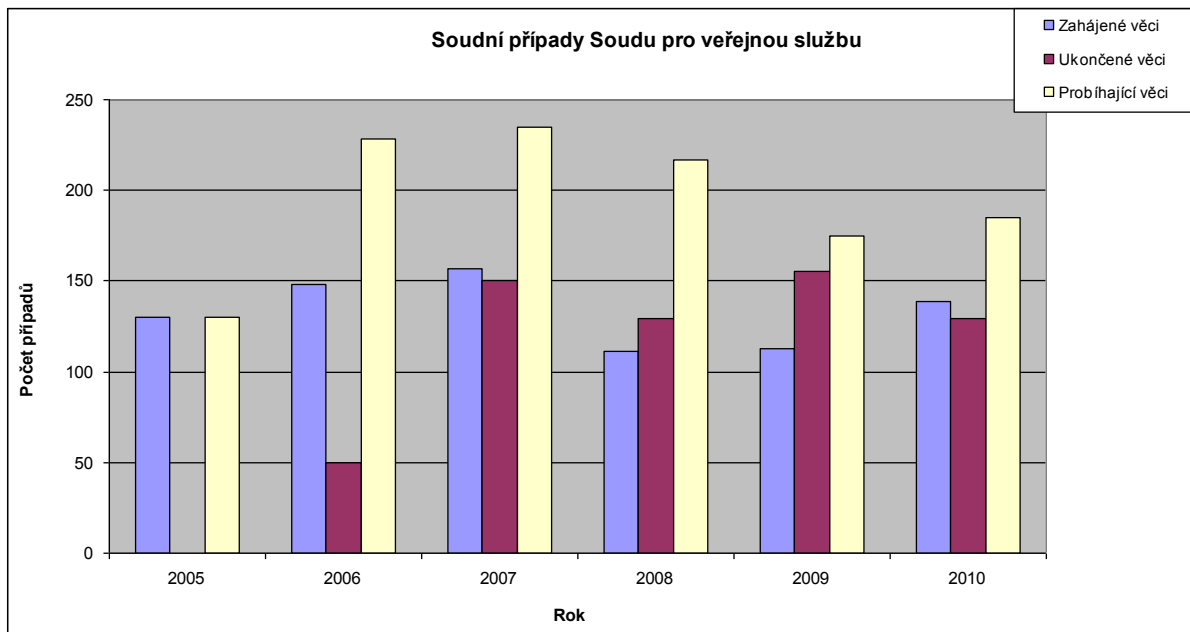
Graf č. 6:

* Údaje v měsících

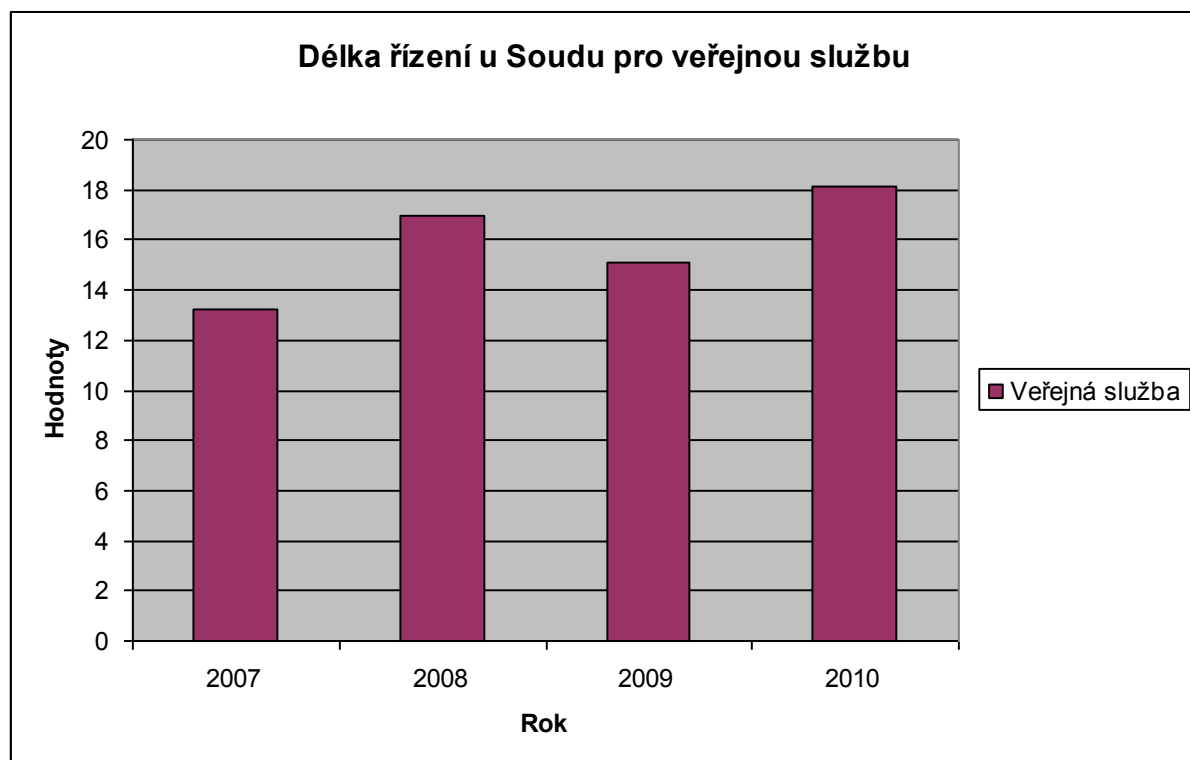
Zdroj: Annual Report of the Court of First Instance 2000-2009 dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

Graf č. 7:

Zdroj: Annual Report of the Civil Service Tribunal 2005-2009, Tisková zpráva č. 13/11 za rok 2010 dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

Graf č. 8:

* Údaje v měsících

Zdroj: Annual Report of the Civil Service Tribunal 2007-2009, Tisková zpráva č. 13/11 za rok 2010 dostupné na CURIA, graf vytvořen autorem práce

Tabulka č. 1:

Zahájená řízení o předběžných otázkách (1952-2008)	
Belgie	579
Bulharsko	1
ČR	7
Dánsko	122
Německo	1672
Estonsko	4
Řecko	134
Španělsko	211
Francie	755
Irsko	51
Itálie	978
Kypr	1
Lotyšsko	3
Litva	5
Lucembursko	64
Maďarsko	17
Malta	0
Nizozemsko	719
Rakousko	333
Polsko	14
Portugalsko	64
Rumunsko	1
Slovinsko	0
Slovensko	2
Finsko	56
Švédsko	76
UK	448
Benelux	1
Celkem	6318

Zdroj: Annual Report of the Court of Justice 2009, dostupné na CURIA

SLOŽENÍ SOUDNÍHO DVORA EU

Soudní dvůr – prosinec 2009

Zdroj: Soudní dvůr Evropské unie, CURIA

Vassilios Skouris
Předseda Soudního dvora od roku 2003

Alfredo Calot Escobar
Vedoucí soudní kanceláře od roku 2010

Paolo Mengozzi
1. generální advokát

Tribunál – prosinec 2009

Zdroj: Soudní dvůr Evropské unie, CURIA

Marc Jaeger
Předseda Tribunálu od roku 2007

Emmanuel Coulon
Vedoucí kanceláře od roku 2005

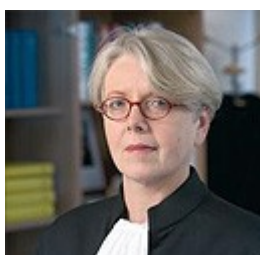
Soud pro veřejnou službu – prosinec 2009

Zdroj: Soudní dvůr Evropské unie, CURIA

Paul J. Mahoney
Předseda Soudu pro veřejnou službu od roku 2005

Waltraud Hakenberg
Vedoucí kanceláře od roku 2005